

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE İŞLETMECİLİK
ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE HAREKETLERİ-
NİN TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ PERFORMANS
GÖSTERGELERİNE ETKİSİ: CAMELS VE EKK
YÖNTEMLERİ İLE ANALİZİ**

Şebnem Durmuş Kayahan

Zonguldak 2019

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE İŞLETMECİLİK
ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE HAREKETLERİ-
NİN TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ PERFORMANS
GÖSTERGELERİNE ETKİSİ: CAMELS VE EKK
YÖNTEMLERİ İLE ANALİZİ**

**Hazırlayan
Şebnem Durmuş Kayahan**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Aykut Şarkgüneşi**

Zonguldak 2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezimin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

14/01/2020

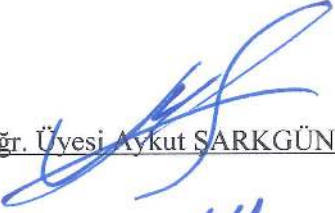
Şebnem Durmuş Kayahan

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

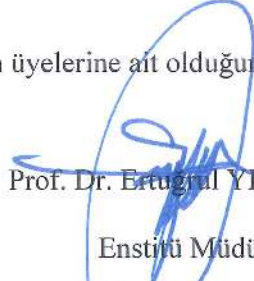
Enstitümüzün ULUSLARARASI TİCARET VE İŞLETMECİLİK Anabilim Dalında 176282118007 öğrenci numaralı ŞEBNEM DURMUŞ KAYAHAN' nın hazırladığı “**DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE HAREKETLERİNİN TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ PERFORMANS GÖSTERGELERİNE ETKİSİ :CAMELS VE EKK YÖNTEMİ İLE ANALİZİ.**” konulu ~~DOKTORA~~/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 26.12.2019 günü saat 15:00’da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE/~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

Başkan _____ Doç. Dr. Serhan GÜRKAN

Üye _____ Dr. Öğr. Üyesi Aykut SARKGÜNEŞİ

Üye _____ Dr. Öğr. Üyesi İlknur UNCUGLU YOLCU

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ertağral YILDIRIM

Enstitü Müdürü

10/10/2020

ÖZET

Kurum	: ZBEU Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketlerinin Türk Bankacılık Sektörü Performans Göstergelerine Etkisi: CAMELS ve EKK Yöntemleri ile Analizi
Tez Yazarı	: Şebnem Durmuş Kayahan
Tez Danışmanı	: Dr.Öğr.Üyesi Aykut Şarkgüneşi
Tez Türü,Yılı	: Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Adedi	: 129

Küreselleşmenin etkisi, teknolojik ilerlemeler, daha fazla getiri elde etmek arzusu ve finansal serbestleşmeye yönelik düzenlemeler doğrudan sermaye hareketlerinin artışında etkili olmuştur. Bu gelişmelerden en çok etkilenen ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını çeken sektör ise bankacılık sektörüdür.

Çalışmamız iki kısımdan oluşmaktadır; ilk olarak Türkiye’ye gelen doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin bankaların finansal performansları üzerindeki etkisini değerlendirmek amacı ile Türkiye’de faaliyet gösteren 11 mevduat bankasının 2008-2017 dönemi CAMELS analizleri karşılaştırmalı olarak yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında yabancı sermayeli ve özellikle kamu sermayeli bankaların finansal performanslarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ardından çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin CAMELS üzerinde etkisinin olup olmadığını test etmek için EKK yöntemleri ile analiz yapılmıştır. Doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin CAMELS üzerinde etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın en önemli katkısı bankaların finansal performanslarını gösteren CAMELS analizine, doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin etkisinin olup olmadığını gösteren çalışmanın literatüre yeni bir bakış açısı sağlamış olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: CAMELS Analizi, Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketleri, Finansal Göstergeler, Mevduat Bankaları, EKK Analizi.

ABSTRACT

Institution : ZBEU, Institute of Social Sciences, International Trade and Business

Title : The Effect of Foreign Direct Flows on Turkish Banking Sector Performance Indicators Analysis with CAMELS and OLS Methods

Author : Şebnem Durmuş Kayahan

Adviser : Asist. Prof Dr. Aykut Şarkgüneşi

Type of Thesis, Year : Msc. Thesis, 2019

Total Number of Page : 129

The impact of globalization, technological advances, the desire to obtain more returns and the regulations for financial liberalization were directly influential in the increase of capital movements. The sector that is most affected by these developments and attracts foreign direct investment is the banking sector.

Our study consists of two parts; in the first movement of foreign direct investment came to Turkey with the aim of assessing the impact on the financial performance of banks operating in Turkey 2008-2017 period, 11 deposit banks a comparative analysis was made CAMELS. According to the results of the analysis it was determined that the financial performances of foreign and especially Public banks were higher. Then the analysis of the direct foreign capital movements, which constitute the second part of the study, has been carried out by means of OLS methods to test whether the effect of foreign capital movements on CAMELS. It was concluded that foreign direct capital movements had an impact on CAMELS. The most important contribution of this study is that the CAMELS analysis which shows the financial performance of banks provides a new perspective to the literature, whether the study shows the effect of direct foreign capital movements.

Keywords: CAMELS Analysis, Foreign Direct Investment, Financial Indicators, Deposit Money Banks, OLS Analysis.

ÖNSÖZ

Gelişmekte olan ülkeler için doğrudan yabancı sermaye yatırımları her zaman önem taşımıştır ve günümüzde hala önemini korumaktadır. Özellikle küresleşen dünya ve teknolojik gelişmeler doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının artmasında etkili olmuştur.

Ülkemizde doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının en yoğun yaşandığı sektör olan bankacılık sektörüne gelen yatırımların bankaların finansal performanslarını nasıl etkilediğini incelemek üzere CAMELS analizi yapılmıştır. Ardından doğrudan yabancı sermayenin CAMELS üzerinde etkisinin olup olmadığını test etmek için EKK testi yapılmıştır.

Tez konusunun belirlenmesinden tamamlanmasına kadar geçen tüm süreçte desteğini ve yardımlarını esirgemeyen; özverili yaklaşımları, sabrı ve emeğini eksik etmeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Aykut Şarkgüneşi'ne, destekleri ile her zaman yanımda olan eşim Eren Kayahan'a, annem Emine Durmuş, Fatma Kayahan'a ve tüm aileme çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1
1.YABANCI SERMAYE HAREKETLERİ VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE YABANCI SERMAYE.....	3
1.1 Yabancı Sermaye Tanımı	3
1.2 Tarihsel Gelişimi	4
1.3.Yabancı Sermaye Yatırımları Çeşitleri	5
1.3.1. Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketleri	6
1.3.2. Dolaylı Yabancı Sermaye Hareketleri (Portföy Yatırımları)	7
1.3.3. Resmi Yabancı Sermaye Hareketleri.....	7
1.4. Bankacılık Sektöründe Yabancı Sermayenin Örgütlenme Şekilleri	8
1.4.1. Uluslararası Bankacılık Departmanı.....	8
1.4.2. Temsilcilikler.....	8
1.4.3. Acentalar.....	9
1.4.4. Şubeler.....	9
1.4.5.Muhabir Banka İlişkileri.....	9
1.4.6.İştirak ve Bağlı Ortaklık	10
1.4.7. Konsorsiyum Bankalar	11
1.4.8. Kıyı Bankacılığı.....	11
1.5. Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarını Etkileyen Unsurlar	12
1.5.1. Makroekonomik Göstergeler	12
1.5.2. Piyasa Hacmi	12
1.5.3. Vergi Politikaları	13
1.5.4. Politik İstikrar	13
1.5.5. Döviz Kuru	14

1.5.6. Tarifeler, Kotalar ve Yurtiçi Kısıtlamalar	14
1.5.7. Monopolcü Güç Etkisi.....	15
1.5.8. Hammadde ve İşgücü Maliyetinin Düşüklüğü	15
1.5.9. Özelleştirme.....	16
1.5.10. Hukuki Yapısı.....	16
1.6. Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketlerinin Ülke Ekonomisi ve Bankacılık Sektöründeki Etkileri	17
1.6.1. Ödemeler Dengesi Üzerindeki Etkileri	17
1.6.2. Gayrı Safı Milli Hasılaya Etkisi	18
1.6.3. İstihdam Etkisi.....	19
1.6.4. Ücretlere Etkisi.....	20
1.6.5. Rekabet Etkisi.....	20
1.6.6. Tasarruf ve Yatırım Etkisi	21
1.6.7. Teknoloji Transferi, Kalifiye Eleman ve Yönetim Bilgisi Etkisi.....	22
1.6.8. Dış Ticaret Etkisi	23
2. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ VE FİNANSAL GÖSTERGELERİ...24	
2.1. Bankanın Tanımı ve İşlevi	24
2.2. Bankaların Türleri	25
2.2.1. Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar	26
2.2.2. Ölçek Büyüklüklerine Göre Bankalar	30
2.3. Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Tarihsel Gelişimi	32
2.3.1. Osmanlı Dönemi.....	32
2.3.2. 1923-1980 Dönemi.....	33
2.3.3. 1980-2000 Dönemi.....	34
2.3.4. 2001 Sonrası Dönem	35
2.3.5. Türkiye’de Yabancı Bankalara İlişkin Düzenlemeler	36
2.4. Türk Bankacılık Sisteminde Basel Kriterleri ve Uyum Süreci	37
2.4.1. Basel I Kriterleri ve Türkiye’de Uyum Süreci	37
2.4.2. Basel II Kriterleri ve Türkiye’de Uyum Süreci.....	39
2.4.3. Basel III Kriterleri ve Türkiye’de Uyum Süreci.....	40
2.5. Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Finansal Göstergeleri.....	41
2.5.1. Sermaye Yeterliliği.....	41
2.5.2. Bilanço Yapısı	42
2.5.3. Aktif Kalitesi	44

2.5.4. Likidite Oranı	45
2.5.5. Karlılık Oranı.....	46
2.5.6. Gelir-Gider Yapısı	47
2.5.7. Şube Finansal Göstergeleri.....	49
3. CAMELS VE EKK YÖNTEMLERİ İLE AMPİRİK ANALİZ	51
3.1. CAMELS Analizi.....	51
3.1.1. C (Capital) Sermaye Yeterliliği.....	52
3.1.2. A (Asset) Aktif Kalitesi.....	53
3.1.3. M (Management) Yönetim Kalitesi.....	54
3.1.4. E (Earning) Karlılık.....	55
3.1.5. L (Liquidity) Likidite Yapısı	56
3.1.6. S (Sensitivity to Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık.....	57
3.2. Literatür Taraması.....	58
3.3. Araştırmanın Amacı, Önemi, Veri Seti ve Kapsamı.....	61
3.4. Araştırmanın Yöntemi.....	62
3.4.1. CAMELS Analizinin İşleyişi	63
3.4.2.En Küçük Kareler (EKK) Yöntemi	73
3.5. Model Belirleme ve Varsayım Ön Testleri	79
3.5.1. Breush ve Pagan Lagrangian Testi	80
3.5.2. Hausman Testi	80
3.5.3. Çoklu Doğrusal Bağlantı	81
3.5.4. Otokeralasyon.....	82
3.5.5. Sabit Varyans ve Normal Dağılım	83
3.6. Ampirik Bulgular	83
SONUÇ	85
KAYNAKÇA.....	88
EKLER	94
Ek 1: Sermaye Yeterlilik Oranları.....	94
Ek 2: TP Varlıklar / Toplam Varlıklar Oranı	94
Ek 3: YP Varlıklar / Toplam Varlıklar Oranı.....	94
Ek 4: Toplam Krediler / Toplam Mevduat Oranı.....	95
Ek 5: Donuk Alacaklar / Toplam Krediler Oranı.....	95
Ek 6: Likit Aktif / Toplam Aktifler Oranı.....	95
Ek 7: Likit Aktif / Kısa Vadeli Mevduat Yükümlülükleri Oranı	96

Ek 8: Ortalama Aktif Karlılık Oranı	96
Ek 9: Ortalama Öz Kaynak Karlılık Oranı.....	96
Ek 10: Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri Oranı	97
Ek 11: Toplam Gelir / Toplam Gider Oranı.....	97
Ek 12: Şube Başına Toplam Aktifler Oranı	97
Ek 13: Şube Başına Toplam Personel Oranı	98
Ek 14: CAMELS Analizinde Kullanılan Bankalar	98
Ek 15: 2008-2017 Yılları Arası Bankaların CAMELS Analizleri	99
Ek 16 : T.C. Ziraat Bankası A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları	101
Ek 17: T.C. Halk Bankası 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları	103
Ek 18: Vakıfbank T.A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları	104
Ek 19: Akbank T.A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları.....	107
Ek 20: Türkiye İş Bankası 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları	109
Ek 21: T.C.Yapı ve Kredi Bankası 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları	111
Ek 22: Denizbank A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları	113
Ek 23: HSBC Bank A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları.....	115
Ek 24: QNB Finansbank A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları.....	117
Ek 25: ING Bank A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Puanları	119
Ek 26: Garanti Bank A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Analizi.....	121
Ek 27: Kamu Sermayeli Bankalar 2008-2017 Yılları CAMELS Analizi	123
Ek 28: Özel Sermayeli Bankalar 2008-2017 Yılları CAMELS Analizi	125
Ek 29: Yabancı Sermayeli Bankalar 2008-2017 Yılları CAMELS Analizi	127
ÖZ GEÇMİŞ	129

TABLÖLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1: Modele Ait Değişkenlerin Açıklaması	62
Tablo 3.2: CAMELS Puanının Hesaplanması	64
Tablo 3.3 CAMELS Analizi Rasyoları Tablosu	64
Tablo 3.4: Breusch ve Pagan Lagrangian Testi	80
Tablo 3.5: Hausman Testi Sonuçları.....	81
Tablo 3.6: Çoklu Doğrusal Bağlantı	82
Tablo 3.7: Cameran&Trivedi's decomposition of IM-test	83
Tablo 3.8: Panel EGLS (Cross-section random effect)	83

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa

Grafik 3.1: 2008-2017 Yılları Arası T.C. Ziraat Bankası CAMELS Puanı.....	65
Grafik 3.2: 2008-2017 Yılları Türkiye Vakıflar Bankası CAMELS Puanı.....	66
Grafik 3.3: 2008-2017 Yılları Arası Türkiye Halk Bankası CAMELS Puanı	67
Grafik 3.4: 2008-2017 Yılları Arası Akbank T.A.Ş. CAMELS Puanı.....	67
Grafik 3.5: 2008-2017 Yılları Arası Türkiye İş Bankası. CAMELS Puanı.....	68
Grafik 3.6: 2008-2017 Yılları Arası Yapı ve Kredi Bankası CAMELS Puanı.....	68
Grafik 3.7: 2008-2017 Yılları Türkiye Garanti Bankası CAMELS Puanı	69
Grafik 3.8: 2008-2017 Yılları Arası Deniz Bank A.Ş. CAMELS Puanı.....	70
Grafik 3.9: 2008-2017 Yılları Arası HSBC Bank A.Ş. CAMELS Puanı	70
Grafik 3.10: 2008-2017 Yılları Arası ING Bank A.Ş. CAMELS Puanı	71
Grafik 3.11: 2008-2017 Yılları Arası ING Bank A.Ş. CAMELS Puanı	72

KISALTMALAR LİSTESİ

BDDK	:	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
DYSY	:	Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları
GSMH	:	Gayri Safi Milli Hasıla
IMF	:	Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
OECD	:	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation For Economic Cooperation and Development)
TBB	:	Türkiye Bankalar Birliği
TMSF	:	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
EKK	:	En Küçük Kareler

GİRİŞ

Dünya finansal piyasaları küreselleşen dünya, teknolojideki gelişmeler ve ülkelerin serbestleşme politikaları ile sürekli değişim içindedir. Bu süreç ülkelerin farklı ülkelere doğrudan sermaye yatırımları yapma kararları almasına etki etmiştir. Doğrudan sermaye yatırım kararı aldıkları firma ya da kurumların finansal performans değerleri ise yatırımcılar için önem taşır. Özellikle bu yatırımların en fazla yapıldığı sektörlerden olan bankacılık sektörü ve bankaların finansal performans göstergeleri yatırımcılar açısından önem taşır.

Ülkemizde 1980'den sonra bankacılık sektörüne girmeye başlayan doğrudan yabancı sermaye yatırımları; banka faaliyetlerinin düzenlenmesi, denetlenmesi ve izlenmeye başlanması ile 2001 yılından sonra ivme kazanmıştır. Çalışmamız iki soruya cevap aramaktadır. Bunlardan birincisi Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların performansların nasıl olduğudur. Bankaların finansal performanslarını değerlendirmek için ilk olarak ABD'de kullanılmaya başlanan sonra finansal piyasalarda dünya çapında yaygınlaşan, bankaların denetim ve izlenmelerini uzaktan ya da yerinden gerçekleştiren CAMELS analizi kullanılmıştır. Analiz bankaları sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, yönetim kalitesi, karlılık, likidite yapısı ve piyasa riskine duyarlılık kriterleri çerçevesinde değerlendirmektedir. Buradan hareketle Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 3 kamu sermayeli banka, 4 özel sermayeli banka, 4 yabancı sermayeli banka olmak üzere 11 mevduat bankası seçilmiş ve 2008-2017 dönemleri arasındaki CAMELS analizleri karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Çalışmamızı literatürde ki diğer çalışmalardan farklı kılan ve cevap bekleyen ikinci sorusu ise doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının bankaların finansal performanslarını yansıtan CAMELS analizi üzerinde etkisinin olup olmadığının araştırılmasıdır. Bu etkiyi tespit etmek amacı ile EKK analiz yöntemi kullanılmıştır. CAMELS puanları, enflasyon, döviz kuru, kredi faiz oranı-mevduat faiz oranı, bankaların aktif büyüklüğü, bankacılık sektörüne gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve bankaların yabancı sermaye payları kullanılarak oluşturulan model statik panel veri analizi yöntemi ile çözümlenmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde yabancı sermayenin tanımı, tarihsel gelişimi, çeşitlerine ve bankacılık sektöründe örgütlenme şekillerine değinilmiştir. Ardından

aynı bölümde doğrudan yabancı sermaye yatırımları etkileyen unsurlar ile ülke ekonomisi ve bankacılık sektörüne etkilerinden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde bankanın tanımı, işlevi, türleri, tarihsel gelişimi, yabancı bankalara ilişkin düzenlemeler, Basel Kriterleri ve uyum süreci ile Türkiye’deki bankacılık sektörünün finansal oranlarından bahsedilmiştir.

Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde ise CAMELS analizinden bahsedilmiş, bankaların CAMELS analizleri yapılmış karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ardından CAMELS ile doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasındaki ilişkiyi tanımlayabilmek için yapılan ampirik analiz ve sonuçları yer almıştır. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

1.YABANCI SERMAYE HAREKETLERİ VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE YABANCI SERMAYE

Küreselleşme süreci ile birlikte yabancı sermayenin dünya genelindeki hareketliliğindeki artış, özellikle de bankacılık sektörüne etkileri uzun yıllardır araştırılan bir konu olmuştur. Bu bölümde yabancı sermayenin tanımı ve tarihsel süreç içindeki gelişimi, yabancı sermayenin çeşitleri ve örgütlenme şekilleri, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını etkileyen unsurlar ve bu yatırımların ülke ekonomisi ile bankacılık sektörü üzerinde etkileri üzerinde durulacaktır.

1.1 Yabancı Sermaye Tanımı

Yabancı sermaye, ülkelerin kendi öz kaynaklarından farklı olarak; lisans anlaşmaları, portföy yatırımları ve üretime doğrudan ya da dolaylı yatırımları ithal etmek yoluyla ülkelerinin gelişimini sağladıkları iktisadi olgudur (Ormanoğlu, 2004:10). Farklı bir ifadeler ile ülke içerisinde bulunan mevcut sermayede farklı bir ülkenin sermaye sahipliğini ifade etmektedir (Karluk, 2000:100). Bir ülkenin kısa sürede ekonomik gücünü geliştirmek amacıyla mali veya teknolojik kaynakları, karşılığını daha sonra ödemek üzere dış kaynaklardan elde etmesidir (Uras, 1979:27).

Tandırcıoğlu ve Özen (2003)'e göre yabancı sermaye; ilgili ülkede yerleşik olmayan kişi ve kuruluşların bu ülkede ticari faaliyette bulunup, mali ve fiziki yatırımlarda bulunmasıdır. Yabancı sermaye yatırımları ilgili ülkenin mevcut sermaye stokuna, istihdam, teknoloji, rekabet, ödemeler dengesi, teknik eleman, yönetici becerilerinin artması, iç piyasa dinamizminin artması gibi birçok konuda katkı sağlar.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'ne göre ise, bir ülkedeki yerleşik kurumun farklı bir ülkedeki kurum ile menfaat ilişkisi sebebiyle devamlı olarak sermaye hareketlerinde bulunması olarak yabancı sermaye yatırımlarını tanımlar.

Türk Yabancı Sermaye Mevzuatı açısından ise 17.06.2003 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 4875 Sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanununun 2. Maddesi uyarınca doğrudan yabancı yatırımı şu şekilde tanımlar: '*Yabancı yatırımcı tarafından, yurt dışından getirilen; Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasıınca alım satımı yapılan konvertibl para şeklinde nakit sermaye, şirket menkul kıymetleri (devlet tahvilleri hariç) makine ve teçhizat sınai ve fikri mülkiyet hakları ile*

yurt içinde sağlanan; yeniden yatırımda kullanılan kar, hasılat para alacağı veya mali değeri olan yatırımla ilgi diğer haklar, doğal kaynakların aranması ve ilişkin haklar gibi iktisadi kıymetler aracılığıyla; yeni şirket kurmayı veya şube açmayı, menkul kıymet borsaları dışında hisse edinimi veya menkul kıymet borsalarından en az %10 hisse oranı ya da aynı oranda oy hakkı sağlayan edinimler yoluyla mevcut bir şirkete ortak olmayı ‘şeklinde tanımlar.

1.2 Tarihsel Gelişimi

Gelişmiş ülkeler 19. yüzyıl Sanayi Devrimi sonunda ellerinde bol miktarda sermaye biriktiren batılı ülkeleri kendilerine en çok karı getirecek olan başka ülkelere yönelme ihtiyacı duymuşlardır. Genel olarak ucuz işgücüne sahip sömürge-ler ve az gelişmiş ülkeler tercih edilmiştir. Özellikle de İngiltere’nin 1800 yıllarda kendisi için gerekli olan hammaddelerin çıkarılmasında sömürge ülkelerindeki girişimleri milat olarak kabul edilmektedir (Cömert, 1998:1-3). Başta İngiltere ve diğer Batılı ülkelerin sanayileşme ile birlikte elde ettikleri fon fazlalığını sermayesi kıt olan ülkelere borç vermeye başlaması ile yabancı sermaye hareketleri başlamıştır. Bu ülkelerde sanayileşme hareketlerinin büyümesi ülkeler arasındaki farklılıkların artmasına ve yabancı sermaye yatırımlarının günden güne artmasına sebep olmuştur. Günümüzde ülkeler yatırımları yaparken doğal kaynak bakımından zengin olan ülkeleri tercih etmeye başlamışlardır (Uras, 1974:28).

19. yüzyılda dünyada gerçekleşen sermaye hareketleri özel teşebbüsler aracılığı ile çoğunluğu doğrudan yatırımları şeklinde gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki yatırımlar doğrudan yatırımlar şeklinde olup yatırım yapan ülkenin sanayisi için gerekli olan hammaddelerin çıkarılması için sömürge ülkelerinde yapılmıştır. Tarım üretimi içinde yatırım yapılmış ancak daha çok sanayi hammaddesi olan tarım ürünlerine ağırlık verilmiştir (Bulutoğlu, 1970:49). Batı Avrupa’dan başlayıp Amerika’nın gelişmemiş bölgelerine, Asya ve Afrika gibi bölgelere yönelen yabancı sermaye hareketleri I. Dünya Savaşından sonra Amerika’da yoğunlaşmış. Ancak 1929 yılındaki Dünya Ekonomik Bunalımı bütün yabancı sermaye yatırımlarının durmasına sebep olmuştur. 1921 ve 1929 yılları arasında yapılan sermaye hareketleri genelde piyasaları canlandırmak ve sermayenin gelişmiş ülkelere az gelişmiş ülkelere doğrudan veya dolaysız yatırımlar şeklinde olması, sanayileşmiş ülkelere ise portföy yatırımlarının gerçekleştiği görülürken 1929 yılında yaşanan buhran bu döngünün duraklamasına neden olmuştur (Bulutoğlu, 1970:50).

1930 yılından sonra yabancı sermaye hareketleri tamamen durmuştur. Sanayileşmiş ülkeler sermaye aktarımına son vermiş hatta yatırım yaptıkları ülkelere ki kaynaklarını tasfiye etmişlerdir (Bulutoğlu, 1970:52). 1939 yılında II Dünya Savaşı çıkmış ve savaş ekonomik açıdan birçok ülkenin yara almasına sebep olmuştur. Ancak buradan karlı çıkan bir ülke Amerika olmuştur. Amerika bu savaştan çıkan ülkelere yardım programları adı altında borç vermeye başlamıştı. Amerika verdiği yardım programları adı altındaki borçlarla diğer ülkeler üzerinde siyasi ve ekonomik anlamda hakimiyette kurmak istemişti. Bu durumun iyice belirginleşmesinin ardından Asya ülkeleri sermaye hareketlerine girişse de Amerika gibi güçlü kaynaklara sahip olmamaları Amerika'nın lider konumda yer almasına sebep olmuştur.

II Dünya Savaşından sonra gelişmekte olan ülkelerin hızlı büyümesi ve küreselleşmenin hız kazanması ile yabancı sermaye yatırımları arttı. Bunun sonucu Avrupa'nın ekonomik açıdan düzelmesine, Doğu'da ise Japonya'nın çok uluslu şirketleşme yolu ile 1970'lerde dış yatırımlara başlamıştır. Yabancı Sermaye Hareketleri 1970'li yıllardan günümüze kadar dünya ekonomisinde meydana gelen dalgalanmalardan etkilenecek artış ve azalışlar gösterse de genel seyri artış yönündedir (Efe, 2002:55).

Sanayi Devrimi döneminde doğal ve tarımsal kaynaklarla başlayan yabancı sermaye hareketleri 1980 yıllara gelindiğinde gerek çeşit gerekse hacim yönünden çok büyük farklılıklar göstermiştir. Yabancı sermayenin örgütlenme şekillerinde bilgi birikimlerinin, dünyada yaşanan gelişmeler ve teknolojinin gelişimiyle birlikte farklılıklar gözlenmiştir. Bu dönemde ekonomik rekabet ve siyasi rekabet kendini iyice hissettirmeye başlamıştır.

1.3.Yabancı Sermaye Yatırımları Çeşitleri

Yabancı sermaye yatırımları üç grupta incelenmektedir. Bunlar doğrudan yabancı sermaye hareketleri, dolaylı yabancı sermaye hareketleri ve resmi yabancı sermaye hareketleri olarak ayrılabilir. Bankacılık sektörüne giriş yapan yabancı sermaye yatırımları; yabancı banka girişleri ya da satın alma biçiminde olur.

1.3.1. Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketleri

Bir firmanın üretimini yaptığı ürününü ana ülkenin dışında farklı bir ülkeye taşımak istemesi ve bunu farklı firmaları satın alarak, yeni kurulan bir firmaya sermaye sağlamak yoluyla ya da mevcut firmanın sermayesini artırmak yoluyla girişimde bulunmasına doğrudan yabancı sermaye hareketleri denir. Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketleri (DYSH) aynı zamanda teknoloji, işletmecilik bilgisi ve yatırımcının denetim yetkisinin de transfer olmasına sebep olur (Karluk, 2003:486). İki ülke arasında olan ilişki uzun dönemli bir ilişki olup, yatırım yapan şirketin yatırım yaptığı işletmenin yönetiminde yeterli derecede etkin rol alabilmesi için gereken kıstas en az %10 hissenin mülkiyeti ya da buna eş değer oy hakkını elinde bulundurması ile gerçekleşir (Kesemen, 2009:5).

Ana merkeze bağlı olarak değişik ülkelerde faaliyette bulunan şirketlere çokuluslu şirketler denir. DYSH de çokuluslu şirketlerin önemli bir yeri vardır. Çokuluslu şirketler üretim faaliyetlerini 3 ana başlık altında sıralayabiliriz (Tandırcıoğlu ve Özen, 2003:106). Bunlardan birincisi:

- Geriye Bağlantılı Üretim Faaliyetleri: Genellikle yatırım kararı verilen ülkenin doğal kaynaklarını kullanmak amacıyla üretim faaliyetinde bulunmaktadır.

- İleriye Bağlantılı Üretim Faaliyetleri: Ana şirketin yabancı ülkelerdeki satış faaliyetlerini düzenlemek ve geliştirmek amacıyla ya da ana şirketin bulunduğu ülkedeki pazarda yaşanan sıkıntılardan, kısıtlamalardan ötürü yatırımları farklı ülkelere kaydırmasından kaynaklanan faaliyetler.

- Yatay Bağlantılı Üretim Faaliyetleri: Yatırım yapılan ülkede sadece sermaye aktarımı yapılmaması bununla birlikte teknoloji, işgücü ve know-how üretim faktörlerini de getirerek ana şirket işleyişinin bağlı diğer ülkelerdeki işleyişlerinde devam etmesini sağlamaktır. En yaygın olarak gördüğümüz üretim faaliyetidir.

DYS kriz dönemlerinde, olağanüstü durumların yaşandığı dönemlerde ülkeyi hemen terk edemez. Bu durum DYSH'nin soğuk para özelliğinden kaynaklanmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler ve az gelişmiş ülkeler için bu özellik çok önemlidir.

Günümüzde DYSH’de değişimler yaşanmıştır. En büyük değişimlerden biri de doğal kaynak, pazara yakınlık ve ucuz işgücü gibi kavramların üretim maliyetinde paylarının düşmesi yabancı şirkette üst düzey yöneticilerin gelişmiş ülkelerdeki kalifiye elemanlara yönelmesine aynı zamanda gelişmiş ülkelerdeki maliyetteki artış yatırım yapılacak ülkelerin yönünü değiştirmiştir (DPT, 2005:5).

1.3.2. Dolaylı Yabancı Sermaye Hareketleri (Portföy Yatırımları)

Portföy yatırımları, menkul değerlere yapılan yatırımlar olarak da adlandırılan dolaylı yabancı yatırımlar genellikle devlet tahvilleri ya da özel firmaların bono ve tahvilleri ile hisse senedi alınması şeklinde gerçekleşir. Bu yatırımı gerçekleştiren yatırımcıların amacı faiz geliri, temettü geliri veya spekülatif kazanç elde etmektir

Dünya da dolaylı sermaye hareketleri içinde en fazla orana sahip olan yatırım şekli hisse senedi yatırımlarıdır. Yabancı sermaye yatırımcıları faiz oranının yüksek olduğu az gelişmiş ülkeleri tercih eder. Bu paralar sıcak para niteliğindedir. Dolaylı yabancı sermaye hareketleri, yatırımda bulunulan ülkelerdeki siyasi ve ekonomik olaylara karşı aşırı duyarlıdır. Bu yatırımlar kısa sürede gerçekleşecek hareketler olabileceğinden buralarda meydana gelecek siyasi ve ekonomik istikrarsızlık yabancı yatırımcının buradan çekilmesine, ilgili ülkenin piyasasında da büyük krizlerin yaşanmasına sebep verebilmektedir.

1.3.3. Resmi Yabancı Sermaye Hareketleri

Uluslararası kuruluşlar ya da gelişmiş ülke hükümetleri tarafından az gelişmiş ülkelere verilen bağış ve kredilerdir. Verilen krediler vadesi geldiği dönemlerde ana para ve faizi ile birlikte geri alınır. Buradaki krediler de faiz oranı ve ödeme koşullarının diğer kredilere oranla daha uygun olması ülkeler için avantajdır. Bağışlar da ise geri ödeme söz konusu değildir (Seyidoğlu, 2003:754).

Özellikle II. Dünya Savaş’ından sonra ABD başta olmak üzere sanayileşmiş ülkeler az gelişmiş ülkelere ekonomik ve asgari açıdan yardım etmek için yarışır duruma girmişlerdir. Yapılan yardımlarda, yardımda bulunan ülkenin siyasi ve ekonomik çıkarları da söz konusudur. Başta ABD olmak üzere dünyada değişen güç dengesi üzerinde yardımlarda bulunarak diğer ülkeler üzerinde hakimiyet kurma çabaları vardır (Seyidoğlu, 2001:700).

1.4. Bankacılık Sektöründe Yabancı Sermayenin Örgütlenme Şekilleri

Bankacılık sektörü dış pazarlara ilk dönemlerde kendi ülke vatandaşlarının uluslararası işlemlerini yapmak için açılmışlardı. Zaman içinde piyasayı tanımaları ile birlikte bulundukları ülke vatandaşlarına da hizmet vermek, buradaki mevduatlardan faydalanmak ve kredi vermek üzere faaliyet alanlarını genişletmişler şube açmaya başlamışlardır. Pazarda kendine yer bulma çalışmaları devam etmiş, ana bankadan ayrı küçük şirketler niteliğinde iştirakler kurulmuştur. Pazardaki kar oranı yatırımcılar açısından cazip hala gelmiş ve buradan pay almak isteyen yabancı yatırımcılar pazardaki yerel bankaların tamamını veya bir kısmını satın alma ya da stratejik ortaklıklar kurarak dış pazarlara açılmışlardır (Hawkins ve Mihaljek, 2001:26).

1.4.1. Uluslararası Bankacılık Departmanı

Eğer bir banka uluslararası bir bankacılık faaliyeti içine girmek istiyorsa ilk yapması gerekenlerden bir tanesi bankanın merkez şubesinde uluslararası bankacılık departmanı oluşturmaktır. Açılacak olan bu departman uluslararası faaliyetlerin gerektirdiği yükümlülöklere ve isteklere cevap verecek düzeyde olmalıdır. Uluslararası faaliyetlerin istenilen düzeylere gelmesi hatta beklenen düzeyin üzerine çıkması durumunda ilgili departmanda ek bölümlerin açılması sağlanır (Öçal vd., 1997:117).

1.4.2. Temsilcilikler

Bir bankanın bir veya daha fazla kişiden oluşan bankacılık birimleri ile kendisini farklı ölkelerde temsil etmesidir. Bu görevde çalışılacak kişilerin ev sahibi ölkenin ekonomik, siyasi ve bankacılık faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olan, ilgili ölkede üst düzey kişilerle bağlantısı olan kişiler olması istenir (Ekren, 1987:98-99). Temsilcilikler yabancı sermayeli bankaların ilgili ölkeye girebilmek için kullandıkları en küçük birimdir. Kurulan temsilcilikler ilerleyen dönemlerde bankanın faaliyetlerinin genişletilip genişletilmemesi için bir gözlem imkanı sağlar (Clarke vd., 2003:50).

Temsilcilik bürolarının mevduat toplama, kredi verme gibi işlevleri yoktur. Temsilcilikler merkezde bulunan bankaları adına ihracatçı müşterilerin alacaklarına aracılık etme, aynı zamanda dış piyasada ki ödemeleri toplama ve iletme görevini üstlenmiştir (Bain vd., 2001:420).

1.4.3. Acentalar

Şube ile temsilcilik arası bir kurumdur. Tahvil alım satımı, yerel para ve döviz piyasasıyla işlemler, nakit yönetimi ve kredi verme işlemleri yapmaktadır. Acentaların en yaygın faaliyette bulundukları yer ABD'dir.

Acentalar mevduat toplayamazlar bu sebepten fonlarına uluslararası inter-bank piyasasından ya da ana bankadan ulaşırlar. Üstlendikleri görev gereği ana banka için önemi bir rol oynamaktadır ve ana bankanın varlık yönetimine katkısı olmaktadır (Bain vd., 2003:20).

1.4.4. Şubeler

Şube açmak yabancı ülkelerde bankacılık faaliyetlerini yerine getirmenin en kapsamlı yoludur. Yasal ve işleyiş olarak ana bankaya bağlı durumdadırlar. Şubeler faaliyette bulundukları ev sahibi ülkenin de yasal mevzuatına uygun hareket etmektedir (Ekren, 1986:100).

Şubeler, temsilcilik ofislerinin aksine kredi verme, mevduat toplama gibi her türlü bankacılık işlemini yapar (Goldberg ve Saunders, 1981:367). Şubeler bu işlemlerini gerçekleştirirken kendilerini riske atmak istemeyip büyük işletmeler ve devlet kuruluşlarıyla çalışmayı tercih ederler. Bu durumda yerli bankalar için bir dezavantaj doğmasına sebep olur. Çokuluslu bankaların sınır ötesinde şube açmaları esnek ve düşük maliyetle ana bankanın işlem ve bu işlemlerin denetlenmesinde önemli katkılar sağlar. Şube açmada karşılaşılan dezavantaj ise; açılacak yerin seçimi, işe alınacaklar ve gerekli ekipmanlar açısından ana bankaya yükleyeceği yüksek maliyettir (Ekren, 1986:101).

Küreselleşmenin de etkileriyle sınır ötesi bankacılık hareketleri hız kazanmış ve şube sayılarında artışlar dikkat çeker bir duruma gelmiştir. Bunun en büyük nedeni ise '*müşteriyi izle*' anlayışından kaynaklanmaktadır. Müşterilerin taleplerini ve ihtiyaçlarını takip etmek, müşterilere en hızlı ve kaliteli hizmet sunmak amaçlanmıştır. Bunu uygulayan ülkeler arasında ABD, Kanada, Japonya ve Batı Avrupa ülkeleri yer almaktadır (Seyidoğlu, 2001:420).

1.4.5. Muhabir Banka İlişkileri

Uluslararası bankalar diğer ülkelerdeki uluslararası işlemlerini yürütmek amacıyla ilk olarak ülke dışındaki bankalarla muhabirlik ilişkileri kurmaya çalışır.

Muhabirlik ilişkisi kurulan yerel banka muhabir banka olarak adlandırılır (Ekren, 1987:96). Muhabir bankalar akreditif işlerinin yürütülmesi, yabancı para kredilerinin temin edilmesi, ev sahibi ülkenin bankacılık hizmetleri ve ekonomik göstergeleri hakkında bilgi sağlamaktadır (Bumin, 2007:14).

Muhabir bankaların en büyük dezavantajı krediler konusunda karşımıza çıkmaktadır. Muhabir bankalar kendi yerel müşterilerine diğere banka müşterilerine göre öncelik tanırırlar. Bu dezavantajından ötürü uluslararası bankalar mali imkanlarının ve yasaların izin verdiği ülkelerde kendi şubelerini açmayı uygun görürler (Öçal vd., 1997:118).

1.4.6.İştirak ve Bağlı Ortaklık

Uluslararası bir bankanın faaliyetlerini gerçekleştirdiği yerel bankada %50'nin altında hissesi bulunuyorsa bu bankaya iştirak, %50'nin üzerinde hissesi bulunuyorsa da bu bankaya bağlı ortaklık adı verilir. Bu ortaklıklar yerel piyasadaki bankaların satın alınması, ortak olunması, birleştirilmesi ya da yeni bir banka açmak yolu ile piyasaya giriş yaparlar (Clarke vd., 2003:50).

İştirak ve bağlı ortaklıklar faaliyette bulundukları ülkelerin yasalarına göre işlemlerini devam ettirebilirler. Müşterilerine sağladıkları kredi limitleri ana bankanın sermayesi ile değil yerel ülkedeki kendi öz sermayeleri ile sınırlıdır. Şubeler ile karşılaştırıldığında iştirakler daha çok perakende bankacılığına yönelir ve yerel bankalar gibi işlemlerini yapar. Şubeler yerel piyasa da yabancı sayılan müşterilerine daha çok işlem yaparken, iştirakler hem yerel hem de yabancı müşterileri ile işlemler yapabilmektedir (Seyidoğlu,2001:421).

Bu örgütlenme şekilleri ile yabancı bankalar yerel bankacılık piyasasındaki koşulları, ekonomik göstergeleri vd. hususlar hakkında bilgi öğrenir, tecrübeler kazanır. Bu sebeple ortaklık kurmak istedikleri yerel bankadan azınlık hisseleri satın alır ve küçük bir ortaklık kurar. İlerleyen dönemlerde ortaklık kurdukları yerel bankanın çoğunluk hisselerini satın alarak ya da tamamını satın alarak bankayı iştiraki haline dönüştürürler (Bumin, 2007:14). Ülkemiz de son yıllarda bu şekilde örgütlenme biçimlerine rastlamak mümkündür.

1.4.7. Konsorsiyum Bankalar

Farklı ülkelerde faaliyet gösteren bir veya daha fazla bankanın mülkiyetinde olan ve bağımsız olarak kurulan daha çok yatırımlarla ilgilenen bankalara konsorsiyum bankalar denir. Hizmet verdiği kuruluşlar arasında büyük ölçekli şirketler ve hükümet kuruluşları yer almaktadır (Takan, 2002:92). Konsorsiyum bankalarında ortaklardan hiçbirinin ortaklık payı %50'nin üzerinde değildir. Ortaklardan her biri sermayeye katılım oranlarıyla orantılı konsorsiyumun yönetim kurulunda söz sahibidir (Aksoy, 1998:169).

Konsorsiyum bankalarının en büyük avantajı bir üye ülkenin limit aşan projelerinin finansmanında yardımcı olması ve bunu merkez bankasının denetiminden uzak olarak yapmasıdır. Denetimden uzak olarak bunu yapması aynı zamanda konsorsiyum bankalarının dezavantajını da beraberinde getirir (Ekren, 1986:105).

1.4.8. Kıyı Bankacılığı

II.Dünya Savaşı'ndan sonra yaygınlaşan kıyı bankacılığı, vergi ve yasalardan muaf, ayrı ve esnek kanunlarla kurulmuş olan serbest bölgelerdeki bankalardır. Yasal düzenlemelerin az olması döviz işlemlerinin, uluslararası ticaret ve sermaye hareketlerinin serbest bir şekilde yapılmasını sağlar (Yiğit, 1999:77). En önemli kıyı bankacılığı merkezleri; İsviçre, Orta Doğu, Uzak Doğu, ABD, Pasific (Bahama, Cayman Adaları, Panama) ve Afrika'dır. Ülkemizde ise bazı bankaların Kıbrıs ve Malta gibi kıyı bankacılığının olduğu yerlerde faaliyetleri bulunmaktadır. Ancak yaşanan bazı siyasi ve ekonomik olaylar özellikle İmar Bankası'nın tasfiyesinden sonra karşılaşılan problemler müşterilerin buraya mevduat aktarmasında tercih etmemesine sebep olmuştur.

Kıyı bankacılığı merkezleri işlemlerin gerçekleştirilmesine göre 2'ye ayrılır Bunlar; kayıt merkezleri ve fonksiyonel hizmetlerdir. Kayıt merkezleri özellikle vergisel avantajlardan kaynaklanır, başka ülkelerde gerçekleştirilen finansal hizmetlerin burada kaydedilmesidir. Fonksiyonel hizmetler ise mevduat toplama, fon temin etme, toplanan fonların ihtiyaç olan merkezlere kredi olarak dönüştürülmesi gibi birçok bankacılık işlemlerinin yapıldığı merkezlerdir (Arslan ve Aykutlu, 1999:6).

1.5. Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarını Etkileyen Unsurlar

Küreselleşmenin başlamasıyla birlikte artık ülkeler sermayelerini farklı ülkelerdeki sektörlerden daha fazla kar sağlama düşüncesi ile yatırımlara dönüştürmeye başlamıştır. DYSY bulunacak ülke birçok göstergeleri göz önünde bulundurarak yatırım yapar ya da yatırımı kendi ülkesine çekmeyi isteyen özellikle de gelişmekte olan ülkeler teşvik kararları alır. Bu bölümde DYY'ların geliş sebepleri anlatılacaktır.

1.5.1. Makroekonomik Göstergeler

Gelişmekte olan ülkeler ekonomik göstergeleri üzerinde katkı sağladığı gerekçesi ile yabancı sermaye yatırımlarını kendi ülkelerine çekmek için diğer ülkeler ile rekabete girmiştir (Güneş, 2009:241). Yabancı yatırımcıların öncelikli hamlesi yatırımda bulunmak istediği ülkenin makro ekonomik göstergelerini ayrıntılı olarak incelemektir. Düşük faiz oranları, sürdürülebilir büyüme, enflasyon oranlarında öngörülebilirlik olması, ılımlı döviz kuru dalgalanmaları, dış ticarete açıklık derecesi, yurtiçi yatırımlar, altyapı ve piyasa yapısı bu göstergeler arasında yer alır (Efe, 2002:14-15).

Özellikle 1980'li yıllardan sonra doğrudan yabancı sermaye girişlerine serbestlik getiren Türkiye için araştırmalar yapılmıştır. Afşar'ın ekonomik büyüme ve doğrudan yabancı sermaye hareketleri arasındaki nedensellik ilişkisini açıklayan çalışması bunlar arasında en dikkat çeken olmuştur. Afşar bu nedensellik için hipotezler üretmiş ve 3 aylık veriler (1992:1 ve 2006:3) çerçevesinde Granger nedensellik analizi kullanarak yaptığı çalışmada; aralarında tek yönlü bir ilişkinin olduğu ve ilişkinin yönünün doğrudan yabancı sermayeden ekonomik büyümeye doğru olduğunu saptamıştır (Afşar, 2008:1-9). Demirgüç, Kunt ve Detragiache (1998), Durham (2003) yaptıkları araştırmalar da ekonomik büyüme ve sermaye hareketleri arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır.

1.5.2. Piyasa Hacmi

Yabancı sermayenin ev sahibi ülkede aradığı en önemli faktörden biri geniş bir iç pazarının olmasıdır (Çinko, 2009:120). İç pazarı cazip hala getiren en önemli faktör ise iç piyasada ki talebin yapısıdır. Yüksek talebin olması yatırım yapmayı düşünen ülke açısından kar getirici bir durum olduğundan tercih edilecektir. Ölçek ekonomisinden faydalanabilme ve kaynakların etkin kullanılması için etkin

bir piyasa hacminin tercih edilmesi gerekliliği vardır (Çinko, 2009:119-120). Piyasa hacminin ölçülmesinde kullanılan kriterlerden biri gayri safi milli hasılası (GSMH) ve nüfus ile ölçülür.

Doğrudan sermaye yatırımları için ev sahibi ülkenin sahip olduğu pazar yapısı, genişliği, gelişimi, diğer pazarlara erişim imkanı ve ülke müşterilerine özgü tercihlerin olması ayrıca önem arz etmektedir. Yatırımcı ülke açısından geniş bir pazar daha fazla kar ve talep anlamı taşır. Bazı ülkeler geniş iç pazar imkanlarına sahip olmasalar dahi bölgesel ve küresel pazarlara ulaşım imkanları avantajı sebebiyle yabancı yatırımcılar için tercih sebebi olmaktadır. Bazı ülkeler de küçük yerel pazarlara sahip olmalarına karşın diğer piyasalara serbest giriş yapmaları nedeniyle tercih edilebilirler (Güneş, 2006:38).

1.5.3. Vergi Politikaları

Gelişmekte olan ülkelerde hükümetler tarafından yabancı sermaye hareketlerini çekmek için uygulanan vergi teşviklerinin ve bu bağlamda düşünülüp yapılan vergi indirimleri yabancı yatırımcılar açısından cazip durum olarak gözükmektedir.

Yabancı yatırımcıların daha çok ve sık yerli piyasaya giriş yaptığı bu dönemlerde ülkeler vergi tabanları, gelirleri ve vergi teşvikleri ile ilgili önemli düzenlemeler yapılmaktadır (Narin, 2007:52). Ülkelerin yerel piyasalarına çekmek istediği DYSY'ı için uyguladıkları vergi politikaları, ülkeler arasında ayrıca vergilemede rekabetin doğmasına sebep olmuştur (Kesemen, 2009:13).

1.5.4. Politik İstikrar

Bir ülke DYSY'da bulunurken amacı bu yatırımdan kar elde etmek ve bu karı istediği şekilde değerlendirebilmektir. Bu isteğini gerçekleştirmesi için ev sahibi ülkede yatırımcı için en unsurlardan bir tanesi de siyasi istikrarın olmasıdır. Siyasi istikrarın yanında ekonomik ve sosyal istikrar da önem taşır. İdari prosedürler ve işlemlerde yaşanan aksaklıklar yabancı sermaye yatırımcıları üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Bunları açıklamak gerekirse İdari prosedürler ve işlemlerdeki karmaşıklıklar, işlemlerin uzun sürmesi, işlemlerin çokluğudur. Gelişmekte olan ülke piyasasına girmek isteyen ve buradan kar elde etmek isteyen yabancı yatırımcılar için bu süreçler caydırıcı sebepler olabilir (Kesemen, 2009:13).

1.5.5. Döviz Kuru

DYSY'ı etkileyen faktörlerin başında döviz kuru da gelmektedir. Yerel piyasanın rekabetçi gücünü belirleyen faktör güçlü paradır. Rekabet gücünü döviz kuru gelir etkisi ve maliyet etkisi olmak üzere iki kanaldan etkiler. Yerel piyasanın parasının değerlendirilmesi yatırımların azalmasına veya artmasına sebep olabilir. Eğer yatırımcı ülke çeşitli sebeplerle girişin yasaklandığı yerel piyasada çalışmak istiyorsa bunu doğrudan yatırımı ticaret ile ikame eder ve böylelikle değerlendirilmiş yerel ülkenin para birimi DYSY'ı artırır. Sebebi de açıktır; yerel halkın satın alma gücü artmıştır. DYSY'ı azaltıcı etkisini yerel ülkedeki hareketsiz faktörlerin maliyetinin artması sonucunda bu piyasada üretilen ürünlerin fiyatlarının yükselmesine sebep olması olarak görülmektedir. Kısacası döviz kurundaki değişikliklerin DYSY'ı üzerindeki etkisini gelir etkisinin maliyet etkisinden fazla olduğu durumlarda pozitif anlamda etkileyip artırdığı, tersine bir durum olduğunda bunun da azaltıcı etkisi olup çekilmesine yerel piyasadan çıkmasına sebep olur (Batmaz ve Tunca, 2005:23).

Döviz kurunun DYSY'ı üzerindeki etkisini açıklamaya yarayan en iyi örneklerden bir tanesi Japonya örneğidir. 1971 yılında Bretton Woods Sisteminin çökmesi ile birlikte Japon yeninin ABD doları karşısında büyük değer kazanmasına yol açmıştır. Japon yenindeki değerlendirme buradaki ücret oranlarının diğer ülkelere göre daha çok olmasına sebep olmuş, daha çok emek yoğun sermaye üretimine dayanan tekstil ve elektrikli makine üreten birçok Japon firması üretimlerini daha ucuz olan komşu ülkeleri Malezya, Endonezya gibi gelişmekte olan ülkelere kaydırmıştır (Komiya ve Wakasugi, 1991:86). Kur istikrarı da yatırımcı ülkeler açısından önem taşır. Kurlarda meydana gelecek dalgalanmalar yatırımcının beklediği karın düşmesine neden olur.

1.5.6. Tarifeler, Kotalar ve Yurtiçi Kısıtlamalar

Dış pazarlarda da etkisini sürdürmek isteyen firmalar ilk başlarda ihracat yapma yolunu tercih ederler. Zamanla dış ticaret yapılan ülkenin hükümetlerince getirilen tarifeler ve kotalar ihracat yapan ülkenin aleyhine dönmeye başlayabilir. Yapılan ihracat karlı olmaktan çıkar ise bu durum ihracatçı ülkeyi piyasaya doğrudan yatırım yapmaya sevk eder (Açıkalın, 2007:24). Bunun en iyi örnekleri ara-

sında Alman, Kore, Japon araba üretici ülkelerinin ABD tarife ve kotalarından kurtulmak için üretim tesislerini buraya taşımaları gösterilir.

Doğrudan yabancı yatırımların en büyük sebeplerinden birisi de bu ülkelerin kendi ülkelerinde yasadıkları kısıtlamalar da gösterilir. Özellikle 1980'lerden sonra gelişmiş ülkelerdeki doğal yaşamı koruma kanunları gereği birçok sınırlama getirilmiştir. Bu durum karşısında gelişmiş ülkeler, bu tür kısıtlamaların olmadığı veya daha az olduğu az gelişmiş ülkelere yatırım yaparak üretimlerine burada devam etme eğilimine girmiştir (Gedikli,2011:108-109).

1.5.7.Monopolcü Güç Etkisi

Rekabet halinde bulundukları diğer ülkelere göre elinde daha fazla bilgi, teknoloji ve beceri bulunduran firmalar dış pazarlara açılma konusunda avantajlı olan ülkelerdir. Sahip olduğu bu ayrıcalıklı özellikler bulundukları piyasada diğer yerli firmalara göre daha üstün olmasına sebep olur (Kesemen,2009:11).

Örneğin teknolojiyi ele alırsak, dış piyasada hizmet veren bir bankanın sahip olduğu ileri teknolojiler ve bu sektördeki uzun deneyimleri ile birlikte farklı bir ülkenin piyasasına girmesi, burada bankacılık faaliyetlerine başlaması yerel bankacılık hizmetlerinin daha farklı bakış açısıyla incelenmesine sebep olur ve diğer birçok yerel bankanın işleyişlerinde değişiklik yaşanmasına yol açar.

Bu durum monopol üstünlüğe sahip ülkelerin yerel piyasalardaki eksik rekabet şartlarını kendi lehine çevirerek sahip olduğu üstünlükleri doğrudan yatırımlarla değerlendirmesine zemin hazırlar (Ak, 2009:18).

1.5.8. Hammadde ve İşgücü Maliyetinin Düşüklüğü

Hammadde kaynakları dünyanın her yerine dengeli bir biçimde dağılmamıştır. Bazı ülkeler bu hammadde kaynaklarına sahip olsalar da bunları çıkarıp etkin bir biçimde kullanacak teknoloji, bilgi ve beceriye sahip değildir. Hammadde-lerin çıkartılıp işletilmesi için yeterli düzeyde teknolojik ve bilgi birikimine sahip olan gelişmiş ülkeler maliyetlerini de hesaplayarak yatırımlarını buraya kurarlar. Ülkelerine gelen yatırımlar sayesinde teknoloji ve bilgi birikimi ile tanışan az gelişmiş ülkeler için mevcut oldukları hammadde kaynaklarından üst düzeyde fayda sağlarlarken, doğrudan yatırım yapan ülkeler için ise düşük maliyetlerle tedarik sağlamış olurlar (Seyidoğlu, 2009:605).

1970’li yıllardan itibaren doğrudan sermaye yatırımı yapmak isteyen ülkeleri az gelişmiş ülkelere yönlendiren faktörlerin başında buralardaki ucuz emek faktörü de yer almaktadır. Bu ülkelerdeki hızlı nüfus artışı emek faktörünün daha da ucuzlamasına sebep olmuş ve maliyet avantajlarının da etkisiyle de yatırım yapmak isteyen ülkelerin dikkatini çekmiştir. Özellikle bu tür yatırımlar emek yoğun malların üretimi açısından etkili olmaktadır (Çinko, 2009:119).

Ucuz işgücü faktörü DYSY etkileyen faktörler arasında yer alsada literatürde yapılan bazı araştırmalarda bunun tersi de savunulmuştur. Örnek olarak; Goldsbrough (1979), Saunders (1982), Flamm (1984), Scneider and Frey (1985), Culem (1988), Shamsuddin (1994) ve Pistoeri (2000) ücretlerin düşük olmasının yabancı yatırımcıları cezbetmediği ve yüksek ücretlerin de yabancı yatırımları caydırdığını gözlemlemişlerdir (Kesemen, 2009:13). O zaman yalnızca düşük ücretler yabancı sermayeyi çekmek için yeterli değildir sonucuna ulaşabiliriz.

1.5.9. Özelleştirme

Yabancı sermaye girişlerini etkileyen faktörlerden bir tanesi de özelleştirme politikalarıdır. Uygulanan özelleştirme politikaları gereği yatırım yapacak ülke yatırımda bulunacağı firmayı tamamen satın alabileceği gibi belli oranda hisse sahibi de olabilir. Özellikle de 1980’li yıllardan sonra küreselleşme olgusunun hız kazanması ile birlikte gelişmekte olan ülkelerde özelleştirme uygulamaları hız kazanmış buda doğrudan yabancı yatırımların artış göstermesine neden olmuştur (Kar ve Tatlısöz, 2008:12).

1.5.10. Hukuki Yapısı

Yabancı yatırımcılar, yatırımda bulunacakları ülkede siyasi ve ekonomik istikrarın yanında sağlam bir hukuki alt yapının olmasına ve uygulana birliğinin yerli makamlarca denetlenebilir olmasına da çok önem verirler. Ayrıca hukuki kararların şeffaflığı, yerli ve yabancılar arasında ayırım gözetmeden eşit kurallar çerçevesinde işlemesi istenir. Özellikle DYSY’nın ülkesine gelmesini isteyen gelişmekte olan ülkeler tercih edilen ülkeler olmak için yabancı yatırımcıları kollayan koruyucu iş hukuku mevzuatları geliştirmektedir. Toplu iş mücadelesine ve sendikalara yönelik kısıtlamalar getirilir (Narin, 2007:59-60).

Burada açıklık getirilmesi gereken bir durum olarak rüşvet ve yolsuzluk olayları da gösterilebilir. Özellikle bazı kesimlerce yabancı yatırımcılardan talep edilen paraların gayri yasal kazanç olarak görülmesi yatırımcıları olumsuz olarak etkilemektedir. Bu konuda da hukuki alt yapıların sağlam olması yabancı yatırımcıların daha güvenli, tedirgin olmadan işlerini yürütmesini sağlar.

1.6. Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketlerinin Ülke Ekonomisi ve Bankacılık Sektöründeki Etkileri

Doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin ülke ekonomisi ve bankacılık sektöründe olumlu ve olumsuz birtakım etkileri bulunmaktadır. Bu bölümde bu etkileri başlıklar altında ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1.6.1. Ödemeler Dengesi Üzerindeki Etkileri

Yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişleri ile birlikte ödemeler dengesi üzerinde yarattığı etkiler olumlu ve olumsuz şekilde olabilmektedir. Yabancı sermaye yatırımcısının ülkeye ilk girişte bir defaya mahsus getirdiği sermaye ödemeleri dengesi üzerinde olumlu etki yaratır, ancak bu durum sürekli değildir. Çünkü şirket faaliyetlerine son verdiğinde getirdiği sermayeyi geri alır ve kendi ülkesine götürür. Ayrıca bu şirketlerin ara mallar ve üretim faktörlerini ithal etmeleri ödemeler dengesini olumsuz etkiler (Karluk, 2000:102).

Yabancı yatırımcıların ihracat olanaklarının fazla olması ödemeler dengesi üzerinde de olumlu etki yaratır. Yabancı yatırımcının uluslararası piyasada etkin olması ülke ekonomisinde ihracatın artmasına sebep olur ki bu da ödemeler dengesi üzerinde kar transferinden doğan olumsuz etkiyi azaltır. Yabancı sermaye yatırımcıları yerli müşterileri de ihracat yapmaya yöneltmiş olur (Aklin, 1982:29-30). Yabancı yatırımcıların elde edilen karları yerel piyasada tutması ve bu piyasalarda farklı yatırımlarda bulunması ödemeler dengesi üzerinde yarattığı diğer olumlu etkilerden biridir.

Bazı durumlarda girdikleri pazarda daha fazla kar sağladığını gören yabancı yatırımcı ihracat yoluna da gitmeyebilir ve kullanılan hammaddeyi kendi ana merkezlerinden tedarik etmeleri, sağlanan bu hammaddelerin fiyatlarının yüksek olması da ödemeler dengesini olumsuz etkiler.

Özellikle bankacılık sektörüne yabancı sermaye girişleri ve proje finansman kredileri ödemeler dengesi üzerinde olumlu sonuçlara neden olur. Yerli piyasada yabancı sermayeye sahip bankaların bulunması bu piyasalara yatırımda bulunmak isteyen başka yabancı yatırımcılar için referans olmakta, piyasayı daha yakından tanıma ve güvenmesine olanak sağlamaktadır. Fon açığı olan gelişmekte olan ülkelere fon kazandıran bu yatırımlar ödemeler dengesi üzerinde de olumlu etkiler yaratır. Ayrıca yabancı sermaye yatırımlar ithal ikamesi sağlayarak ta ödemeler dengesi üzerinde olumlu etkiler sağlar.

1.6.2. Gayri Safi Milli Hasılaya Etkisi

Gayri safi milli hasıla; üretime katılan bireylerin ülke ekonomisinde faktör sahibi olan kişilerin belirli bir dönemde ki bu dönem genel olarak bir yılı kapsar, bu süreç içinde ürettikleri nihai mal ve hizmetlerin parasal değerlerinin toplamı şeklinde ifade edilir. Doğrudan yabancı yatırım ile ilişkisi ise; ülkeye yabancı sermaye girişinin olması ülkede ek bir üretimin gerçekleşmesine neden olur, bu üretimde ülkenin milli hasılasına dahil edilir. Bu yatırımların ülke milli hasılasına sağladığı net karlarını hesaplamak doğrudan yatırımın hasılasından girdilerin çıkarılması ile bulunur (Aklın, 1982:211).

Yabancı yatırımcıların yatırımlarını gerçekleştirdikleri ülkelerden elde ettikleri net gelir üzerinden yatırım gerçekleştirdikleri ülkeye ödedikleri vergilerde ayrıca ilgili ülkenin milli geliri üzerinde etki sağlar. Şunu da unutmamak gerekir ki yabancı yatırımcılara uygulanan vergi indirimleri de bu yatırımcılardan elde edeceğimiz vergi gelirini azaltır.

Yabancı yatırımların milli hasıla üzerinde pozitif ve negatif olarak bilinen dolaylı etkileri de vardır. Doğrudan yabancı yatırımlar gittikleri ülkede yerel piyasada rekabet gücünü artırır. Bu durum verimliliğin artmasına milli hasılanın olumlu etkilenmesine sebep olur ki buna dışsal ekonomi etkisi denir. Bunun tersi durumla da karşılaşmak mümkündür. Rekabet koşullarının artmasından dolayı yerli firma rekabet edemeyecek duruma gelir buna da dışsal eksi ekonomi etkisi denir (Bozkurt, 1985:5).

1.6.3. İstihdam Etkisi

Doğrudan yabancı yatırımların istihdam üzerinde de etkisi bulunmaktadır. Burada bu etkiyi incelerken önemli hususlardan bir tanesi yatırım yapılan ülkenin gelişmişlik düzeyidir. Özellikle bu ülkelerde emek yoğun üretim tekniklerinin kullanılması da gelen yatırımlarla olumlu etkiler yaratır.

Zaten ülkede mevcut olan doğrudan yatırımlarla kurulmuş olan işletmelerden elde edilen kazançlar ile yeniden bu ülkelerde yatırımların yapılması, yeni tesisler kurulursa sonucu istihdam üzerinde olumlu etkilere sebep olur.

DYSY yatırımda bulundukları piyasanın istihdam düzeyini bazen olumsuzda etkileyebilirler. Piyasaya sermaye yoğun teknoloji ile giriş yapıldığında yerli piyasada çokta istihdam artışı görülmesi beklenmez. Mevcut ürünün emek yoğun üretimini rekabet sonucu olumsuz etkilerse bu durumda da istihdam da azalışlar olabilir.

Yabancı sermaye yatırımlarının ülkelere geliş biçimlerine bakıldığında ya satın alma ya birleşme ya da ortaklıktan söz edilir. Satın alma şeklinde piyasaya giren yatırımcılar çalışanlarla yollarını ayırıp, kendi bulacağı daha kalifiye elemanlar ile yoluna devam etmek isteyebilir. Ayrıca yatırımcının ülkesinden getireceği personeller ile çalışmak istemesi istihdam üzerinde olumsuz etki yapar. Ayrıca ileri teknolojiyi de içinde barındıran yatırımlar işçi sayısında azalmaya gitmesine de neden olup istidamı olumsuz etkileyebilir. Ortak olarak piyasaya giren bazı yatırımcılar sermayeye sağladığı kaynaklarla yeni şubelerin, bölümlerin açılmasına imkan sağlayıp istihdam üzerinde olumlu etkilere sağlar.

Bankacılık sektöründe istihdam olanaklarının artması için bankaların büyümesi gerekmektedir. Bankalarda ki büyüme ise özkaynaklarında meydana gelen artışlarla ilgilidir. Büyüme ve özkaynak doğru orantılıdır. Piyasaya giren yabancı yatırımcı bankanın özkaynaklarına katkı sağladığından bankacılık sektörü açısından istihdam da olumlu etkiler yaratmaktadır. Yabancı yatırımcılar sağladıkları istihdam artışının yanında, getirdikleri teknoloji yenilikler, bilgi birikimleri ve diğer ülke deneyimleri hakkında bankacılık sektöründe çalışanların eğitime de katkı sunmaktadır. Bu durum ilk aşamada yatırımda bulunan ülke açısından kali-

fiye eleman bulunmasında sıkıntı çıkarsa da ilerleyen dönemlerde bu açık kapanmakta, sektör daha kalifiye ve uzman hala gelmektedir (Aksoy, 1998:44-45).

1.6.4. Ücretlere Etkisi

Doğrudan yabancı yatırımların istihdam ve işgünün niteliğini etkilemesine paralel olarak ücretler üzerinde etkiler yaratır. Yabancı yatırımcılar girdikleri piyasada emek yoğun üretim yerine sermaye yoğun ve kalifiye işgücüne yönelmektedir. Bu yöneliş ücretler düzeyinde de yükseliş yaşanmasına sebep olur (Feenstra ve Hanson, 1995:22).

Yabancı sermaye yatırımında bulunan firmalar ücretleri yerel firmalara göre daha yüksek tutarlar. Bunun çeşitli sebepleri vardır. Bunların bazılarını şu şekilde açıklayabiliriz; yerli işgücü piyasası ve ücretler hakkında yatırımcıların yeteri kadar bilgi sahibi olmaması, piyasadaki kalifiye elemanları diğer firmalara kaptırmamak amacıyla ücretlerin yüksek tutulması, yerel piyasadaki kanun ve düzenlemelerden ötürü de yüksek ücret ödeyebilir. Aynı zamanda yabancı yatırımcılar piyasaya girerken üstün teknolojileri de ülkesinden getirir, üstün teknolojileri öğrenmiş ve sektörde gerekli bilgi birikimine sahip elemanlarını yerel piyasadaki diğer rakip firmalara kaptırmak istememeleri ve teknolojik bilgi ve birikimlerinin rakip firmaların eline geçmesini istememelerinden ötürü ücretleri yüksek tutarlar (Lipsey ve Sjöholm, 2004:416).

Sonuçta yabancı yatırımcılar yerel piyasadaki kalifiye işgücünü ve kalifiye işçinin sektörlerdeki önemini artırmakta buna paralel olarak bu işçilere olan talep artmakta ve ödenen ücretler artmaktadır.

1.6.5. Rekabet Etkisi

Rekabet; satıcıların mal ve hizmet piyasasında daha fazla müşteri elde etmek amacı ile satışlarını artırıp daha fazla kar elde etmek için piyasadaki diğer satıcılarla giriştiği yarışa denir (Seyidoğlu, 2001:720).

Rekabetin piyasalar üzerindeki etkisini statik ve dinamik olarak ikiye ayırmak mümkündür. Piyasalarda yaşanan rekabet, fiyat ve ürün üzerinde yaşanan rekabetten kaynaklanırsa buna statik etkisi denir. Buna örnek olarak ürünlerde çeşitliliğin artması ve fiyatlarda yaşanan düşüşler verilebilir. Dinamik etki ise statik etkiye oranla daha makro düzeydedir. Piyasaya yeni üretici veya satıcıların

girmesi ile rekabetin artması ve rekabet gücü bulunamayanların piyasadan çekilmesi dinamik etki şeklinde tanımlanır.

DYSY'ı girdikleri piyasalarda her iki etkiyi de yansıtır. Ancak az gelişmiş ülkelere yapılan yatırımlar ülkeleri dinamik açıdan etkiler. Az gelişmiş ülkeler teknolojik açıdan piyasaya giren yatırımcılara karşı daha geridedir. Ülkeye giriş yapan yabancı yatırımcı getireceği teknoloji ve bilgi seviyesi ile birlikte, yerel piyasada bulunan yatırımcıları rekabet edemeyecek duruma getirir ve piyasadan çekilmesine ya da teknik donanımlarını artırmak istemelerine bunun da ileri dönemlerde firmalarda mali krizlere sebep verip piyasadan yok olmasına sebep olmaktadır.

DYSY bazı durumlarda girdikleri piyasalarda yoğunlaşma yaşanmasına sebep olur. Yoğunlaşma; piyasadaki mal ve hizmet sektörünün büyük bir kısmının bir veya birkaç tane firma tarafından kontrol edilmesi ve sahip olunması şeklinde tanımlanır. Piyasaya giriş yapan yabancı firmalar güç ve teknolojik etkileri nedeniyle yoğunlaşma yaşanmasına sebep olur.

Bankacılık sektöründe piyasaya giriş yapan yabancı bankalar ve yatırımcılar giriş yaptıkları piyasadaki müşterilerine en yeni teknolojiler, kaliteli, ucuz ve hızlı hizmet imkanı sunarak yerli bankalarını da bu konularda müşterilerine hizmet vermeye iter ve piyasada rekabet ortamının artmasına sebep olur. Bu durum da verimlilik üzerinde de dolaylı bir etkiye sebep olur (Çakar,2003:28).

1.6.6. Tasarruf ve Yatırım Etkisi

Bir ülkedeki kişi başına milli gelir düzeyi o ülkedeki tasarrufları etkileyen en önemli faktördür. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kişi başına milli gelirin düşük olması tasarrufların düşük olmasına, kişilerin yatırımlarda bulunmamasına doğal olarak yatırımın da düşük olmasına sebep olur. Bu kısır döngünün kırılması için kişi başına düşen milli gelirin artırılması gerekir, buda ancak yatırımların her zaman bir önceki yıl yatırımlarına göre daha da artırılması ile yapılabilir.

Gelişmekte olan ülkelerin karşılaştıkları bu tasarruf ve yatırım sorununun çözümlenmesinde DYSY'nın çok büyük çözümleyici etkisi vardır. Kısacası DYSY karşılaşılan tasarruf darboğazını genişletmek için en iyi çözüm kaynaklarından (Karluk, 1983:209).

1.6.7. Teknoloji Transferi, Kalifiye Eleman ve Yönetim Bilgisi Etkisi

Üretimde en etkili faktörlerden biri olan teknoloji genellikle gelişmiş ülkelerde yoğunlaşmıştır. Gelişmiş ülkeler araştırma-geliştirme işlemlerine ve tüm teknolojik araştırmaları yapmak için gerekli bütçelere sahiptirler. Bu sebeple yeni teknolojileri keşfetmede veya yeni teknolojileri transfer etmede büyük imkanlara sahiptir (Nabende, 2002:143).

Gelişmekte olan ülkelere ise süreç buradan daha farklı işler. Çünkü bu ülkeler araştırma-geliştirme yapacak ya da teknolojik gelişmeleri yapacak ve transfer edecek kaynaklara mevcut değildir. Bu teknolojileri ülkelere çekmelerinin en iyi yolu doğrudan ya da dolaylı yatırımları ülkelere çekmeleri ile olur (Karacasulu, 2001:3). Doğrudan olan yatırımlar çeşitli yollar ile gerçekleşebilir. Bunların bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz; ara mal ya da parçaların ithal edilmesi, teknoloji için gerekli patent ve lisansların satın alınması veya kiralanması, teknik yardım, mühendislik yardımları ve danışmanlık hizmetlerinin alınması, ortak araştırma -geliştirme, uzmanlaşma ve ortak mal üretimi için yapılan sanayi işbirlikleri, ortaklık sözleşmeleri gibi.

İşgücü yoluyla yapılan teknolojik transferlerde gelişmekte olan ülkelere yapılan en yaygın ve ucuz transferlerdendir. Bu transfer şekli eğitilmiş kalifiye elemanlardan oluşan işgücünün yerli şirketlere geçmesi ya da kendi şirketlerini kurmaları yoluyla teknoloji transferi olur (Blomstrom ve Kokko, 2003:8).

DYSY teknolojiyi getirdikleri ülkelere bu teknolojiyi kullanmasını bilmeyen yerli üreticilere yardım için kendi ülkesinde üst düzey yöneticilerini ve teknik personellerini de beraberinden getirerek bu teknolojileri öğrenmelerine yardımcı olur (Gönensay, 1982:25).

Bilimsel konferanslar ve teknik bültenler yoluyla yapılan bilgilendirmeler ve insan kaynaklarının eğitimler yoluyla geliştirilmesi de dolaylı teknolojik transferlere örnek verilebilir.

DYSY'nın teknoloji transferleri, insan kaynakları gelişimi ve teknik konuların geliştirilmesi açısından en büyük etkisinin bankacılık, ihracat, üretim sektöründe olduğunu söylemek yanlış olmaz (Uras,1974:42).

DYSY bazı durumlarda ilgili ülkede ekonomideki üretim bütünlüğünü de bozabilir. Yatırım yapacak olan firmalar ileri teknolojiler kullanırken yerli piyasadaki üreticiler eski teknolojiler kullandığından üretimde iki başlılık doğar (Seyidoğlu, 2001:677). Bazen de yatırımda bulundukları ülkelere ileri teknolojilerle değil de daha eski teknolojileri ile giriş yaparlar. Bu durum zaten daha eski bir teknolojiye sahip olan ülkenin kendisine göre yeni fakat gelişen dünyada eski olan teknoloji ile üretimde bulunulması gelişmiş ülkelerle arasında olan teknoloji farkının daha da açılması sebep olur. Ayrıca ülkeye gelecek olan yatırımda kullanılan teknolojinin ilgili ülkenin koşullarına uygun olması da gerekir, aksi takdirde zaman ve maliyet açısından zarar yaratır (Erdost, 1982:45).

1.6.8. Dış Ticaret Etkisi

Dış ticaret; bir ülkedeki kamu kuruluşlarının, özel kişi ve kuruluşların diğer ülkelerle olan ithalat ve ihracat işlemlerinden doğan mal ve hizmet alım satım işlemi olarak tanımlanır (Seyidoğlu, 1992:166).

Bir ülkeye yapılan DYSY sadece o ülkenin iç piyasasına yönelik olmayıp diğer ülke piyasalarına da yönelik olursa bu ilgili ülkenin ihracatını olumlu anlamda etkiler. Ancak bu ihracat gelirlerinin iç piyasaya karlı bir şekilde dönmesi için sermaye malları, fiziki girdiler ve teknoloji bakımından dışa bağımlı olmak gerek (Alpar, 1980:48).

DYSY girdikleri piyasanın dünya pazarına erişimine kolaylaştırır. Gelişmekte olan ülkeler gerekli kalite ve maliyetlerle ürünü üretse bile dünya pazarlarına girmekte çekinceler ve sıkıntı yaşamaktadırlar. Yabancı şirketlerle işbirliğine giren yerli firmalar dünya piyasasına açılmada, kendini kabul ettirmede büyük avantajlar elde etmiş olur (Akçaoğlu, 2005:17).

Kısacası geliştirmekte olan ülkelere yapılan DYSY'nın ihracata yönelik üretimler olması ve ithalatı engelleyici ara mallar olması dış ticareti olumlu etkilemesini sağlar. Yapılan yatırımların ihracatı artıran mal ve hizmetlere yapılmamış olması ülkenin döviz kaynaklarının daralmasına yol açar ki buda dış ticareti olumsuz yönde etkiler (Özgen, 1998:63).

2. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ VE FİNANSAL GÖSTERGELERİ

Ekonominin yapı taşlarından olan finansal sistem içerisinde yer alan bankacılık sektörü sürekli incelemelerin ve araştırmaların yapıldığı bir sektör olmuştur. Bu bölümde bankacılık sektörünün temel kavramlarını, yapısını, tarihsel gelişimini ve temel finansal göstergelerine değinilecektir.

2.1. Bankanın Tanımı ve İşlevi

Banka kelimesi geçmişten günümüze gelinceye kadar birçok değişikliğe uğramış, günümüzde gerçek manasına ulaşmıştır. Yapılan incelemeler banka kelimesinin İtalyanca ‘banco’ kelimesinden geldiğinin düşünülmesine sebep olmuştur (Yazıcı, 2013:1). Geçmiş dönemde sarrafların işlemlerini masa, sıra veya tezgah üzerinde gerçekleştirmelerinden ötürü banco ismini aldığı düşünülür.

Geçmişten günümüze kadar değişik anlamlarda kullanılan banka kelimesinin araştırmacılar ve kurumlar tarafından da farklı tanımları yapılmıştır.

Gündoğdu’ya göre banka; özel, kamusal kişilerle yine bu kişilere ait olabilecek işletmelerin para, sermaye, kredi gibi işlemlerini kapsayan tüm hizmetleri karşılayan ekonomik birimlerdir diye tanımlar (Gündoğdu, 2014:31).

Toprak ve Coşkun’a göre banka; ellerinde fon fazlası olan kuruluşların veya kişilerin fon açığı olan kişi ya da kuruluşlarla biraya gelmesini sağlayan kuruluşlar olarak tanımlar (Toprak ve Coşkun, 2012:25).

Araştırmacıların banka tanımlarının ışığında bankacılık kavramını; ekonomiden topladığı fon fazlasını belli bir bedel karşılığında fon açığı olanlara verip yine ekonomiye katan, para, döviz, kıymetli evrak ve maden gibi ekonomiye konu olabilecek tüm değerlerin finansal hizmetini sağlayıp bundan kar elde eden ekonominin işleyişinde önemli pay sahibi olan kuruluşlar şeklinde tanımlanabilir.

Bankacılık sektörünün ülke ekonomisinin gelişmesindeki payının bilinmesi bu sektöre verilen değerler gün geçtikçe daha da çok artmasına sebep olmuştur. Bankacılık sektörünün hizmet çeşitliliğini günün şartlarına göre artırması ve çeşitlenmesi ekonomiye olumlu olarak yansımıştır.

Ülkemizde ise Bankacılık Kanununun 5411 sayılı hükümlerine göre bankaların faaliyetlerini hangi alanlarda yapılacağı belirtilmiştir. Bunlar; Mevduat kabul etmek, katılım fonu kabul etmek, nakdi ve gayri nakdi her cins ve türde kredi verme işlemi, nakdi, kaydi her türlü ödeme işlemleri, fon transferleri, muhabir bankacılık işlemleri, çek hesaplarının kullanılmasına ilişkin tüm işlemler. Çek ve diğer kambiyo senetlerinin işlemleri, saklama hizmetleri, Kredi kartı, banka kartı ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili tüm faaliyetler. Kambiyo işlemleri ve kıymetli maden, taşların alınıp satılması veya bunların emanete alınması. Sermaye piyasası araçlarına, kıymetli madenlere, dövize, mala dayalı vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin alımı, satımı ve aracılık işlemleri. Sermaye piyasası araçlarının alımı, satımı ile geri alım veya geri satım taahhüdü işlemleri. Sermaye piyasası araçlarının satışına aracılık etmesi (ihraç veya halka arz yolu ile). Önceden ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının alım satım işlerinin aracılık maksadı ile yürütülmesi. Diğer kişiler adına teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi. Yatırım danışmanlığı, Portföy işletmeciliği ve yönetimi. Hazine Müsteşarlığı veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri ile oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa aracılığı yapmak. Faktoring, forfaiting ve leasing işlemlerini yapmak. Bankalararası para alım satım işlemlerine aracılık etmek. Sigorta işlemleri ve bireysel emeklilik işlemlerinin yürütülmesi, Kurulca belirlenen diğer faaliyetler (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005).

5411 Bankacılık Kanununda yer alan maddelerden de anlaşılacağı gibi bankacılık diğer finansal kuruluşlardan farklı olarak birçok finansal hizmet çeşitliliğine sahiptir. Sahip olduğu bu çeşitlilik bankacılık sektörünü diğer finansal kurumların önüne geçirmektedir.

2.2. Bankaların Türleri

Günümüzde bankalar sahip oldukları özelliklere göre farklı faaliyetler göstermekte ve sınıflara ayrılmaktadır. Bu sınıflanmalar hangi bankaların, kimlere ne şekilde hizmet verdiğinin bilinmesi açısından bireylere yol gösterici olmuştur. Hem bireylerin bankalardan hem de bankaların bireylerden daha fazla fayda sağlanması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada ülkemizde bulunduğumuz bankacılık hizmetinin yapısı baz alınarak; faaliyet alanlarına, sahiplik yapılarına ve ölçek büyüklüklerine göre bankalar incelenir.

2.2.1. Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar

Bankacılık sektörünün faaliyet alanlarının geniş olması, sektörün karmaşık bir hale dönüşmesine neden olmuştur. Çözüm olarak ta aynı faaliyet alanında işlem yapan, aynı özellikleri taşıyan ve işlemleri yapan bankaların bir çatı altında birleştirilmesine neden olmuştur. Ülkemizde de bankaları faaliyet alanlarına göre 4 başlık altında incelenebilir.

2.2.1.1. Merkez Bankaları

Bankacılık sektörünün en önemli kuruluşlarının başında yer almaktadır ki bu yüzden Merkez Bankasına bankaların bankası, devletin bankası denilmektedir. Merkez Bankaları ülkenin para politikalarından sorumludur. Bunun yanında faiz oranları, para arzı, döviz kuru, krediler üzerinde büyük etkileri vardır (Günel, 2012:76). Merkez Bankasının görevi; para politikalarını ülkenin ekonomik ihtiyaçlarına uygun belirlemek, bankalar arası aracılık işlemlerini yürütmek, uluslararası ödemelerde aracılık yapmak, ülkenin altın ve döviz rezervleri ile bankaların nakit rezervlerini korumak, banknot basmak, para ve kredi ile ilgili kararlar alıp gerekli görüldüğünde bunları hükümet ile paylaşmak, bankaların Merkez Bankası politikalarına karşı uyumlarını denetlemek, banknot ihraç etmek ve hazine işlemlerini yürütmektir.

Merkez Bankaları ilk olarak özel ticari bankalar adı altında görev yapmışlardır (Şahin, 2011:4). Bu bankalar hükümetlerin talimatıyla para basma yetkisini ellerinde bulundururdu. En büyük yetkilerden olan para basma yetkisi özel ticari bankaların elinde kar güdülerek basılır duruma gelmesi bu bankaların kamusallaştırmasına sebep olmuştur.

11 Haziran 1930 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 1715 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu'nun 30 Haziran 1930 tarihinde Resmi Gazete de yayınlanması ile Merkez Bankası anonim bir şirket olarak kurulmuştur. 3 Haziran 1931 yılında faaliyete başlayan Merkez Bankası'nın asli görevi fiyat istikrarını sağlamaktır.

2.2.1.2 Mevduat Bankaları

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'na göre mevduat bankaları şahsı adına mevduat kabul eden ve topladığı mevduatı kredi kullanarak tekrar piyasaya süren kuruluşlar ile yurt dışında kurulmuş fakat Türkiye'de faaliyet gösteren kuruluşların şubelerini kapsamaktadır. Türkiye Bankalar Birliği'nin (TBB) Mayıs Ayı 2019'da yayınladığı verilere göre Türkiye'de 3 tanesi kamu sermayeli banka, 9 tanesi özel sermayeli banka, 21 tanesi yabancı sermayeli banka, 1 tanesi de Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilen toplam 34 adet mevduat bankası bulunmaktadır (TBB,2018:17).

Bankacılık sektöründe en fazla karşılaşılan banka türlerinden olan mevduat bankaları tasarruf fazlası olanlardan toplanan fonları fon talebi olanlara kısa veya orta vadede sunan kurumlardır. Topladığı fonların belli bir kısmını kanuni karşılık olarak ayırdıktan sonra piyasaya sürer. Başka bir ifade ile toplanan fonları kredi ve iştirakler yolu ile yatırıma yöneltmektir (Erol ve Erol, 2013:123). Bu işlemler ile yapılmak istenen de piyasanın canlı tutulmasını sağlamaktır.

Mevduat bankalarının yaptığı hizmetleri; havale, eft, vadeli-vadesiz mevduat kabul etmek, bireysel ve ticari kredi kullanırmak, döviz, çek, senet işlemleri yapmak ve kiralık kasa hizmeti vermek olarak gösterilebilir. Mevduat bankalarının mevduat toplama sürecinde şahıslara da güven sunması çok önemlidir. Mevduat bankaları topladıkları mevduatları herhangi bir nedenden geri ödeyememesi durumunda anapara ve faizin bir kısmını ödeyeceğinin teminatını verir (Toprak ve Coşkun, 2012:28). Bu durum bir ülkede bankacılık sisteminin ve para politikasının etkin işlediğinin bir göstergesi olur, kişiler ya da kuruluşlar fonlarını bankalara duydukları güven sayesinde rahatlıkla verir.

Mevduat Bankalarını sahiplik yapılarına göre 3 başlık altında incelemek mümkündür. Bunlar;

2.2.1.2.1. Kamu Sermayeli Bankalar

Sermayenin tamamının veya yarısından fazlasının devlete ait olduğu bankalardır. Yönetimlerinde ve denetimlerinde devlet tarafından atanan temsilciler yer alır. Bu bankalar devlet tarafından öngörülen ekonomik faaliyetlerin gerçekleştir-

rilmesi ve özel bankalar için yeteri kadar karlı bulunmayan alanlara da yönelmek amacıyla faaliyette bulunurlar.

Türkiye’de faaliyette olan Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası ve Türkiye Vakıf Bankası olmak üzere 3 tane kamu sermayeli banka bulunmaktadır (TBB, 2018).

2.2.1.2.2. Özel Sermayeli Bankalar

Sermayenin yarısından fazlasının devlet kamu kurum kuruluşlarına ait olmadığı, ülkede yerleşik olan gerçek ve tüzel kişilere ait olan bankalardır. Kar elde amacı kamu bankalarına oranla daha fazla olan özel sermayeli bankalar, birçok konuda sektörde öncü konumundadır. Rekabetçi piyasanın olmasında, kalitenin artmasında, teknolojinin yakından takip edilip sektöre uygulanmasında, insan ilişkilerinin iyileştirilmesinde ve çalışan motivasyonu gibi konularda sektöre öncülük ederler.

Türkiye’de faaliyette olan Adabank, Akbank, Anadolubank, Fibabank, Şekerbank, Türkiye İş Bankası, Yapı Kredi Bankası, Turkishbank, Türk Ekonomi Bankası olmak üzere 9 tane özel sermayeli banka bulunmaktadır (TBB, 2018).

2.2.1.2.3. Yabancı Sermayeli Bankalar

Sermayesinin yarısından fazlasının yabancı ülkede faaliyet gösteren kuruluşlarda veya kişilerde bulunan, yönetim ve denetiminin yurt dışındaki ana kuruluşları tarafından yapılan bankalara yabancı sermayeli bankalar denir.

Uluslararası bankacılık faaliyetleri 1950’li yılların başından itibaren hız kazanmıştır. Yabancı sermayeli bankacılık hareketleri özellikle ülkelerde yaşanan bankacılık krizlerinden sonra kriz yaşanan ülkeler tarafından sermaye faaliyetlerine izin veren yaklaşımların başlaması ile hız kazanmıştır.

Türkiye’de faaliyette; Alternatifbank, Citibank, Arap Türk Bankası, Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey, Bank of China Turkey, Burgan Bank, Denizbank, Finansbank, HSBC Bank, ING Bank, ICBC Turkey Bank, Odea Bank, Rabobank, Turkland Bank, Türkiye Garanti Bankası, Bank Mellat, JPMorgan Chase Bank N.A., Habib Bank Limited, Societe Generale ve Intesa Sanpoala S.P.A. olmak üzere 21 tane yabancı sermayeli banka bulunmaktadır (TBB, 2018).

2.2.1.2.4. TMSF Bünyesindeki Bankalar

TMSF tasarruflarda bulunmuş kişilerin haklarını korumak için katılım fonları ile bunları güvence altına alan, bankacılık sektöründe güven ve istikrarı sağlamak için kendisine devrolmuş banka ve varlıkları en iyi biçimde düzenleyen kurumdur.

Türkiye’de TMSF’ye devri gerçekleşen bankalar; Birleşik Fon Bankası, Türk Bank ve Bank Asya’dır (TBB, 2018).

2.2.1.3. Kalkınma ve Yatırım Bankaları

Mevduat Bankalarının tersine mevduat toplama görevi olmayan, temel faaliyeti müşterilerine kredilandırmak olan, kendisine verilen özel kanunlarla birtakım görevleri yerine getiren ve bu işlemleri yurt dışında kurulmuş olan kuruluşlarıyla da yerine getiren bankalara kalkınma ve yatırım bankaları denir.

Yatırım bankaları ile işletmelerin fon ihtiyaçlarının uzun ve orta dönemde karşılanması amaçlanmıştır. Finansal sistem içerisinde fon fazlası olan kurum ve kuruluşların fon darlığı çeken kurum ve kuruluşlara fon aktarılmasında aracılık yapar. Kullandırılan krediler genellikle duran varlık yatırımlarının finansmanı, bakım ve onarım için, fabrika gibi tesislerin geliştirilmesi amacı ile verilir (Güney, 2012:17).

Kalkınma bankaları ise gelişmekte olan ülkelerde sermaye yetersizliğini gidermek, ülkenin kalkınmasını sağlamak için özellikle de sanayi alanındaki kuruluşlara fon sağlayıp destek olan bankalardır. Yatırım ve kalkınma bankaları aynı statüde yer alsalar da aralarındaki fark yatırım bankalarının gelişmiş ülkelerde yer alması, kalkınma bankalarının ise sermayenin eksik olduğu ve bu eksikliğin giderilmeye çalışıldığı gelişmekte olan ülkelerde yer almasıdır (Güney, 2012:20).

2.2.1.4. Katılım Bankaları

Faizsiz bankacılık ilkesi ise bankacılık faaliyetlerini yürüten bankalardır. Ülkemizde yeni yaygınlaşmaya başlasa da özellikle İslam ülkelerinde çok sık kullanılan bankacılık türüdür. İslami Bankacılık olarak ta adlandırılır. Genel bankacılık işlemlerinden farklı olarak faizli işlemlerden uzak kalmak isteyen kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak, tasarruflarını değerlendirmek ve bankacılık hizmetlerinde faydalanmak için tercih ettikleri bankalardır.

Gerçek ve tüzel kişilerce cari hesaplarına yatırılan paraları istediği zamanda tamamını veya bir kısmını çekme hakkına sahiptir. Katılma hesabı olarak adlandırılan hesaplar ise vade sonunda çekmek koşulu ile kar ve zarara ortak olmak esasına dayanır. Katılım bankaları topladığı fonları faizsiz olarak finansman ürünlerinde değerlendirir ve bunun sonucunda fon sahiplerini bu riske ortak eder.

Kullandırılan krediler müşterilere nakit olarak verilmez. Örnek olarak taşıt veya konut kredisi çeken birisi adına mülkü satın alır ve aynı kiralama şirketi mantığı ile satın aldığı mülkü taksitler karşılığında sahip olma imkanı sunar. Bunun dışında diğer bankaların sağladığı birçok bankacılık hizmetini katılım bankaları da sağlamaktadır.

Ülkemizde ilk olarak 1984 yılında Albaraka Türk katılım bankası olarak yer almıştır. Kalkınma bankaları Türk bankacılık sektörünün tamamlayıcı bankaları olarak görülmektedir. Ülkemizde 2005 yılından sonra katılım bankacılığı büyük ivme kazanmıştır. Özellikle son zamanlarda Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım bankalarının açılmış olması ileri dönemlerde bu bankacılık türünün gelişme gösterip sayısının artacağına bir göstergesidir. Ayrıca Türkiye’de faaliyette olan Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası olmak üzere toplam 5 adet katılım bankası vardır (TBB, 2018).

2.2.2. Ölçek Büyüklüklerine Göre Bankalar

Sınıflandırmalar yapılırken kıstas olarak alınan kavramlardan bir tanesi de ölçek büyüklüğüdür. Bankalar büyük, orta, küçük olmak üzere 3 ölçek büyüklüğüne ayrılır. Ölçek kavramının göreceli olması bankaların ölçek büyüklüklerine göre sınıflandırılmasında sorun yaratır. Hangi ölçütlerin kullanıldığı sınıflandırma yapmakta önemlidir (Parasız, 2009:129). Yerel piyasalarda büyük ölçek olarak sınıflandırılan bir banka ulusal alanda orta veya küçük ölçekli bir banka olabilir. Ölçek büyüklüğünün belirlenmesinde; iş hacmi, sermaye, şube ve personel sayısı, ulusal ya da yerli olma durumu gibi unsurlar dikkate alınır.

Ünite bankalar olarak ta adlandırılan sayıları fazla olmasına rağmen, ülkede dağınık biçimde yayılmış olan ölçek büyüklüğüne göre ayrılan bankaların birbirleri ile bağlantıları sınırlıdır. Bunun tam tersi olarak bazı ülkelerde büyük ölçekli bankalar mevcuttur ki bunlar birbirleri ile bağlantılı, işbirlikleri yapan yeri geldi-

ğinde kredi ve faiz oranlarının belirlenmesinde etkin rol oynayan bankalardır. Halk tarafından büyüklüklerinden ötürü daha fazla tanınmaları ve tercih edilmelelerinden ötürü küçük ölçekli bankalara göre daha avantajlı durumdadırlar (Öçal ve Çolak, 1988:15).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na (BDDK) göre aktif büyüklüğünün sektör içinde payının %5'in üzerinde olan bankalar büyük ölçekli bankalar, %1 ile %5 arasında olan bankalar orta ölçekli bankalar, %1'den küçük olan bankalar ise küçük ölçekli veya mikro ölçekli bankalar olarak adlandırılır (BDDK, 2011).

Büyük ölçekli bankaların ağırlıklarını artırmaları piyasada yoğunlaşmanın yaşanmasına sebep verebilir. Yoğunlaşma piyasada maliyetleri düşürme, verimliliği artırma, istikrarı sağlamak, ulusal ilişkileri güçlendirmek gibi avantajlar sağlarsa, küçük bankaların bunlardan olumsuz etkilenmesi, piyasada payının azalmasına, sektöre yapılacak olan yeni girişlerin olmamasına neden olur ve ayrıca haksız rekabete sebep verir.

Orta ölçekli bankalar ise holding bankacılığı niteliğindedir ve holdinglere hizmet verir. Küçük ölçekli bankalarla benzerlik taşır. Orta ölçekli bankaların sektördeki payları ve sahip oldukları sermaye miktarından da anlaşılacağı gibi bu bankaların büyük ölçekli bankalarla rekabet durumu yoktur.

Küçük ölçekli bankalar sermaye bakımından zayıf bankalardır. Sektörde çok sayıda küçük ölçekli banka olmasına rağmen sermaye yetersizliği nedeniyle Türk bankacılık sektöründe çok az paya sahiptir. Türk bankacılık sektöründe de diğer ülke banka sektörlerinde olduğu gibi küçük ölçekliden büyük ölçekliye doğru sıralama vardır (Parasız, 2011:51). Küçük ve orta ölçekli bankaların sektörden yeteri kadar pay alamamasındaki sebeplerin başında; aile işletmesi ve holding bankası olmaları, sermaye ve özkaynak bakımından yetersiz olmaları, şube açmadaki maliyet oranlarının yüksek olması gelir. Çalışma biçimlerindeki esneklik, müşteri isteklerine büyük ölçekli bankalara göre daha hızlı ilgilenip cevap verilmesi, karar almada ve uygulamada karmaşık olmayan yapılarından ötürü diğer bankalara göre kısa sürede uygulamaya koyması avantajları arasında sayılır (Parasız, 2007:40).

2.3. Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Tarihsel Gelişimi

Osmanlı döneminden başlayarak günümüz bankacılığına kadar Türk bankacılık sektörünün tarihsel gelişimini bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınacak.

2.3.1. Osmanlı Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu çok güçlü bir imparatorluk olması ve elinde çok geniş topraklar tutmuş olmalarına rağmen sermayesinin sağlam olmaması bu toprakları elinde tutamamasına ve kalkınma sağlayamamasına sebep olmuştur. 18. yüzyılda Sanayi Devrimi’ne uyum sağlayamaması sahip olduğu ekonomik açıdan üstünlükleri kaybetmesine zemin hazırlamıştır. Yaşanan savaşlarda imparatorluğu maddi açıdan zarara uğratmıştır (Görmez, 2008:9-10).

19. yüzyılın ortalarına kadar Sanayi Devrimine uyum sağlayamaması, diğer imparatorlukların gerisinde kalmasına sebep olmuştur. Ekonomilerini dışa kapalı yaşamış olmaları bankacılık sektörünün oluşmasına zemin hazırlamamıştır. Bankacılık işlemlerini sarraflar ve bankerler yapmıştır. İlk banka olabilecek kuruluşları sarraflar tarafından 1847 yılında açılan İstanbul Bankası (Bank-ı Dersaadet) olmuştur. Banka açılışından 5 yıl sonra 1952 yılında kapanmıştır (Pektaş, 2016:27).

1863 yılında merkezi İstanbul’da olan imparatorluğun merkez bankası sayılan Bank-ı Osmani-i Şahane kurulmuş ve Osmanlı Bankası da buraya katılmıştır (Pektaş, 2016:27-28). Aynı dönemlerde kurulan diğer yabancı bankalarda ilerleyen dönemlerde Osmanlı Bankasına katılmıştır. Yabancı banka girişleri bu dönemde yine devam etmiştir. Bu bankalar halka tarımsal, ticari, esnafı destekler nitelikte krediler vermiştir. 1888 yılında Ziraat Bankası kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanına kadar olan süreçte yeni kurulan veya şube açmak yolu ile sektöre birçok yabancı banka girişi olmuştur. Bu yabancı sermayeli bankaların amacı hazineye borç vermek ve piyasaya giriş yapacak yabancı sermayeleri desteklemek olmuştur. İlk yabancı sermayeli banka 1986 yılında merkezi Londra’da olan İngiliz, Fransız ortak sermayesinden oluşan Osmanlı Imperial Bankası (Bank-ı Osman-i) olmuştur.

Osmanlı döneminde 38 yabancı banka, 24 ulusal banka faaliyet göstermiş ancak bu bankalar Cumhuriyet dönemi sonrasına geçemedikleri için bu dönem

bankacılıkta deneyim dönemi olarak ta adlandırılmıştır (TBB, 2012:3-4, Akgüç, 2007:7-10).

2.3.2. 1923-1980 Dönemi

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ve Osmanlı Devletinden kalan borçların ödenmesi devletin ekonomik açıdan sıkıntı yaşamasına sebep olmuştur. Dışa kapalı ve tarımsal faaliyetin uygulandığı yapıyı değiştirmek ve kalkınmanın başlatılması için İzmir İktisat Kongresi yapılmıştır. Burada alınan kararlardan bazıları ise bankacılık sektörünün önemi ve geliştirilmesi üzerine olmuştur (Pektaş, 2016:28).

1924 yılında Türkiye İş Bankası kurulmuştur. Cumhuriyetin ilk özel sermayeli bankasıdır ve ticaret bankası olarak işleyiş göstermiştir. 1925 yılında sanayi ve madencilik desteklemek amacı ile ilk kalkınma ve devlet bankası olan Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. 1932 yılında Sanayi Ofisi ve Türkiye Sanayi Kredi Bankasına devredilen Sanayi ve Maadin Bankası 1933 yılında diğer bankalarla birlikte Sümerbank'a devrolmuştur. 1926 yılında inşaat sektörünü desteklemek için Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur. Ziraat Bankasının faaliyet alanı genişletilmiş ve her türlü bankacılık işlemlerini yapma yetkisi verilmiştir (Pektaş, 2016:28-29).

Bu dönemde yapılan en büyük gelişme 1930 yılında Merkez Bankasının kurulması olmuştur. 1931 yılında faaliyete geçen Merkez Bankası'nın amacı iktisadi kalkınmayı sağlamak olmuştur (Görmez, 2008:13).

1923-1932 arası dönem Liberal Dönem veya Kuruluş Dönemi olarak adlandırılır. Bu dönemde özel sektör teşvikleri ön planda tutulmuştur. 1929 yılında yaşanan Büyük Buhran ekonomik dengelerin tüm dünyada bozulmasına sebep olmuştur. Kalkınmanın devlet eliyle sağlanacağı düşüncesi belirmiş ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri kurulmuştur. Beş yıllık kalkınma planları hazırlanmıştır. Tüm bu yaşananlar bankacılık sektörü içinde kamu bankacılığının artmasına sebep olmuştur. 1945 yılında belediyeler ve köyleri kapsayan İller Bankası, 1935 yılında maden yataklarını ve enerji yataklarını işletenlere yönelik Etibank, 1933 yılında küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşları için Türkiye Halk Bankası, 1938 yılında denizcilik sektörünü desteklemek için Denizbank kurulmuştur. 1936 yılında kabul

edilen Bankalar Kanunu ile bankaların mevduatlarının zorunlu karşılık oranı olan %15'i ayırma zorunluluğu getirilmiştir. Devletçilik döneminde yaklaşık 50 sene Türkiye'de yabancı sermayeli banka kurulmamıştır. Bu süreç 1977 yılında Arap-Türk Bankasının kurulması ile son bulmuştur (Akgüç, 2007:12).

İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması bu dönemde bankacılık ile ilgili alınan kararların askıya alınmasına sebep olmuştur. Savaş sonrası yüksek enflasyon ve bozuk ekonominin düzeltilmesi için yabancı yatırımların sektörü canlandıracağına düşünülmesi özel bankacılığın önem kazanmasını etkilemiştir. Bu dönem içerisinde 1946'da Yapı Kredi Bankası, 1946'da Garanti Bankası, 1948'de Akbank, 1953'te Demirbank, 1954'te Şekerbank, 1954'te Vakıfbank kurulmuştur (Görmez, 2008:15).

Serbestleşme politikasının uygulandığı bu dönemlerin iyi yönetilememesi sonucu yüksek enflasyon ve dış borçlar 1958'de kriz yaşanmasına neden oldu. 62 tane yerli ve yabancı banka düşüş göstermiş ve iflaslar yaşanmıştır. Yaşanan bu olaylardan sonra bankaların hak ve menfaatlerini korumak için 1958 yılında Türkiye Bankalar Birliği kurulmuştur.

Tekrar devletçi politikaların izlendiği 1960-1980 yıllarında ithal ikameye dayalı, dışa kapalı ekonomik faaliyetlerde bulunulmuştur. Bu süreçte yapılan kalkınma planları bankacılık sektöründe olumlu sonuçlar yaratmamıştır (Görmez, 2008:16).

2.3.3. 1980-2000 Dönemi

Ekonomik bunalımların üstesinden gelinmeye çalışılan planlı dönemde yeterli başarı sağlanamamış, 1970'li yıllarda liberalizm ve devletçilik görüşü sürdürülebilir kalkınma için tartışılır olmuştur. 1974 yılında OPEC Petrol Krizi ve siyasi diğer etkenler bunalımın daha da derinleşmesine sebep olmuştur. 24 Ocak 1980 kararları bu bunalımlı süreçlerin aşılmasında bir adım oldu. Bankacılık sektörü içinde önemli kararlar alındı bunlardan bazıları; vadeli mevduat kredilere pozitif faiz verildi, serbest faiz uygulamasına geçtiler, sabit kur rejimi yerini dalgalı kur rejimine bıraktı ve döviz kurları günlük açıklanmaya başlamıştır (Görmez, 2008:17-18). Bu süreçte Türk bankaları dışa açıldı ve yabancı sermayeli bankaların Türk piyasasına girişi arttı.

Bankacılık sektöründeki finansal serbestleşme ve bankaların etkinliğini artırmak için düzenlemeler yapılmıştır. Yabancı banka sayısının ve şubelerindeki artış bu sektörde rekabetin artmasına ve kaynakların daha verimli kullanılması sağlanmıştır. Kamu sermayeli banka sayısı düşerken özel sermayeli ve yabancı sermayeli banka sayısı artmıştır.

1980'lerde Türk Parasının Değerini Koruma Kanunu ile yerleşik ve yabancı kişilerin döviz hesapları açmalarına izin verilmesi bankaların döviz işlemlerini artırdı. TL'nin 1989 yılında konvertibl olması, 1986'da İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın kurulması, denetim ve gözetimi güçlendirmek için Bankalar Kanunu'nun yeniden yapılandırılması bu dönemin önemli gelişmelerindendir. Bu gelişmeler bankacılık sektöründe yukarı yönlü bir ivme kazandırmış, sadece hizmet sektöründe kalmayan bu gelişmeler, bireysel bankacılık alanında da kendini göstermiştir. 1991 yılındaki Körfez Krizi ve yaşanan erken seçimler, dış borçların artması sektörü sekteye uğratmıştır (TBB, 2012:14-22).

Liberalleşme çalışmalarının olduğu 1990'lı yıllarda Türkiye açık ekonomiye dönmüştür. 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği Antlaşması ve finansal liberalizasyon çalışmaları, sosyal güvenlik reformları, kamusal alt yapı çalışmaları bu dönemde kendini göstermiştir. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası finansal istikrarı sağlamak için yeni finansal enstrümanlarla müdahalelerde bulunmuştur. Bu enstrümanlar; para politikasına yönelik piyasa işlemlerinin serbestleşmesi, iskonto oranları ve likidite kontrolleri olmuştur. Bütün bu uygulamalara rağmen kamu borçlarının iyi yönetilememesi 1994 yılında bankacılık krizinin yaşanmasına zemin hazırlamıştır (Pektaş, 2016:32).

2.3.4. 2001 Sonrası Dönem

Yabancı sermaye yatırımcıları sektöre banka kurma ve yeni şube açma yolu ile girerken artık bu dönemde temsilcilik açma, muhbirlik ilişkisi, şube açma, bağımlı banka kurma, yerel banka satın alma, borsadan hisse alma, kıyı bankacılığı yolu ile girişler yapmıştır (Akgüç, 2007:12-13). 90'lı yılların Türk bankacılık sektörü için çok iyi geçtiği söylenemez. Bu kötü gidişin sebepleri arasında 1990 Körfez Savaşı, 1994 Meksika Krizi, 1996 Asya Krizi ve 1998'de yaşanan 17 Ağustos depreminin etkileri vardır. Bu süreçten bankalar yara alarak çıkmış, süreci atlama zor olmuş, bazı bankalar iflas etmiştir. Finans sektörünün içine düştüğü bu

dar boğazdan çıkması, denetim ve düzenlemenin bir elden sağlanması için 31 Ağustos 2000 yılında Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu kurulmuştur. Türkiye ve benzeri ülkelerde yaşanan olumsuz gelişmeler yabancı sermaye yatırımlarının bu ülkelere gelişte temkinli olmasına ve azalmasına neden olmuştur. Bu durum Merkez Bankası rezervlerinin erimesine, faiz oranı ve enflasyonun artmasına sebep olmuştur. 2001 yılında Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) desteğiyle Güçlü Ekonomiye Geçiş programı hazırlanmıştır (TBB, 2012:25). Bu programla amaçlanan; krizlere karşı dayanıklı olmak, kur riskinden kaçınmak, yerli ve yabancı yatırımcıların gelmesinde kolaylık sağlama, eşit gelir dağılımı ile Avrupa standartlarına yetişmektir (Görmez, 2008:24).

Ekonominin toparlanması 2003 yılına kadar sürmüştür. 2000 yılında 79 olan banka sayısı 2019 yılına geldiğimizde 53 bankaya düşmüştür. Yeniden yapılanma sürecinde sonra bankacılık sektörü sağlam bir alt yapı oluşturmuş ve 2008 yılında yaşanan kriz az hasarla atlatılmıştır.

2.3.5. Türkiye’de Yabancı Bankalara İlişkin Düzenlemeler

Türkiye’de yabancı bankalarla Türk bankaları arasında uygulamada bir ayırım bulunmamaktadır. Burada asıl önemli olan Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların bu durumlardan olumsuz etkilenmemesi, rekabet gücünü kaybetmemesidir.

24 Ocak 1980 tarihli 8/168 sayılı Yabancı Sermaye Çerçeve Kararnamesinde yabancıların Türkiye’de banka açabilecekleri açıkça belirtilmiştir. Bu durum yabancı banka girişlerinin artmasındaki en büyük etken olmuştur. Kabul edilen kararname ile 6224 sayılı 18.01.1954 tarihli Yabancı Sermaye Teşvik Kanunu ile birlikte 70 sayılı ve 1983 tarihli kararname çevresinde 1980’li yıllardan sonra yabancı sermayeli bankaların Türkiye’de faaliyet göstermelerine izin verilmiştir. 25.04.1985 tarihli 3182 sayılı Bankalar Kanunu’nun 6. maddesi gereğince yabancı sermayeli bankaların Türkiye’de şube açmalarına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Kanunun 76. maddesi gereğince Türkiye’de mevduat toplamamak ve bankacılık işlemlerini gerçekleştirmemek kaydı ile temsilcilik açmalarına izin verilmesi Bakanlığın kararına bırakılmıştır (Dağıdır, 2007:122).

19.10.2005 tarihinde kabul edilen 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'na göre yabancı sermaye mevzuat ile ilgili düzenlemeler ise kanununun 6, 7, 8, 9 ve 10. maddelerinde belirtilmiştir. Bunlar (Mevzuat, 2019);

Madde 6, kuruluş veya Türkiye'de şube ve temsilcilik açma iznidir.

Madde 7, Türkiye'de kurulacak bankanın kuruluş şartları ile ilgilidir.

Madde 8, Türkiye'de kurulacak olan bankanın kurucularında aranan şartları belirtmektedir.

Madde 9, merkezi yurt dışında olan bankaların Türkiye'de şube açma şartlarını kapsamaktadır.

Madde 10, Türkiye'de açılacak bankanın faaliyet iznini kapsamaktadır.

2.4. Türk Bankacılık Sisteminde Basel Kriterleri ve Uyum Süreci

Küreselleşen dünya ile birlikte zamanla piyasaların büyümesi ve gelişmesi risk olgusunun artmasına, ürünlerin çeşitlenmesine ve rekabetin arttırmıştır. Bu durumların yaşanması finansal krizlerin kaçınılmaz hale gelmesine ve ülke ekonomilerinin etkilenmesine neden olmuştur. Finansal sistemin en önemli unsuru olan bankalar yaşanan bu krizlerden en az düzeyde etkilenmek için birtakım önlemler almıştır. 1974 yılında Uluslararası Ödemeler Bankası bünyesinde Basel Bankacılık Gözetim Komitesi kurulmuştur.

Basel Komitesi; finansal istikrarı sağlamak, bankacılık sektörünün belirli standartlarda olmasını sağlamak ve oluşabilecek krizlerden minimum düzeyde etkilenmesini sağlamayı amaçlamıştır. Bu bağlamda Basel I, Basel II, ve Basel III kriterleri hazırlanmıştır.

2.4.1. Basel I Kriterleri ve Türkiye'de Uyum Süreci

1988 yılında Basel Komitesi tarafından yayımlanan Basel I Kriterleri bankaların uyması gereken standartları belirlemiş ve bankaların oluşabilecek risklerden etkilenmesini önlemek amacı ile banka sermayelerinin, riskli aktiflere oranının %8 den az olmayacağını ifade eden sermaye yeterlilik oranını getirmiştir (Aydeniz, 2007:180).

$$\text{Sermaye Yeterlilik Rasyosu} = \frac{\text{Toplam Sermaye}}{\text{Kredi Riski}} \geq \%8 \quad (2.1)$$

Türkiye’de 1989 yılında kabul gören Basel I Kriterleri bu yıldan sonra kademeli olarak uygulanmaya başlanmış 1992 yılında ise tamamen uygulanmıştır. 1989 yılında sermaye yeterlilik oranı %5, 1990 yılında %6 ve 1991 yılında %7 olmuştur (Rybak ve Aktan, 2011:1418-1419). Bu oran günümüzde %8 olarak devam etmekte ve BDDK’nın uygulamalarında %12 olarak bir hedef belirlendiği de gözlemlenmektedir. Ülkemizde Basel I Kriterlerinin uygulanmaya başlaması ile bankalar risk yapılarını yeniden biçimlendirmeye başlamıştır. Yapılan bu uygulamanın banka sahipleri, yöneticileri ve çalışanları açısından benimsenmesi ve gerekli teknolojik yatırımların yapılması sağlanmıştır (Beşinci, 2005:1). Ayrıca Basel I Kriterlerinin hükümlerinin kolay ve uygulanabilir olması Türkiye’nin bu kriterlere kolaylıkla uygulamasına sebep olmuştur.

Basel I Kriterleri bankaların sermaye yeterlilik oranını artırmaya yönelik olup bu bağlamda önemli katkılar sağlamıştır. Zaman içinde yaşanan gelişmeler Basel I Kriterlerinin eksikliklerini göz önüne sermiş ve eleştirilere maruz kalmasına sebep olmuştur. Bu eleştirilerden bazıları şu şekildedir (Babuşçu, 2005:265, Atiker, 2005:13);

- Kredi risklerinin ayrıştırılmasının sınırlı olması
- Kredi risklerinin statik ölçülmesi
- Kredi risklerinde vadenin dikkate alınmaması
- Kredi verilen tarafın kredi değerlerinin dikkate alınmaması

Bankaların sermaye yeterliliğinin sağlanmasının finansal istikrarın devam etmesinde ve bankaların yapılarını güçlendirmede tek başına etkili olmayacağı 1990’lı yıllarda sermaye yeterliliğine sahip olan bankaların dahi iflas etmeleri ile birlikte ortaya çıkmıştır (Aras, 2006:11).

Piyasalarda yaşanan gelişmeler ve Basel I Kriterlerinin eksiklerinin saptanması sonucunda sisteme müdahale etmek ve oluşan eksiklikleri gidermek amacıyla 2004 yılında Basel II Kriterleri oluşturulmuştur.

2.4.2. Basel II Kriterleri ve Türkiye’de Uyum Süreci

Basel II, Basel I de yer alan sermaye yeterliliğinin hesaplanmasına ve bankaların risk ölçümlerinin daha iyi hesaplanması için finansal sistemde köklü değişiklikler yapmıştır. Basel II sermaye miktarının belirlenmesi ve belirlenen sermaye miktarının bankanın riskine göre belirlenmesi yönelik olarak 26 Haziran 2004 yılında Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından hazırlanmıştır.

Üç yapısal bloktan oluşmaktadır. Birinci yapısal blok ta asgari sermaye yükümlülüğü, ikinci yapısal blok denetim ve gözden geçirme, üçüncü yapısal blok ise piyasa disiplininin oluşmaktadır. Birinci yapısal bloktaki sermaye yeterlilik yükümlülüğünün Basel I Kriterlerinden farkı ise bankanın risklerini de göz önüne alarak bulundurması gereken asgari sermaye yeterlilik oranının hesaplanmasıdır ve oran %8 olarak sabit kalmıştır. İkinci yapısal blok bankaların sermaye yeterlilik oranlarının belirli süreçlerde banka ve denetim organları tarafından denetlenmesi, incelenmesi yükümlülüğü getirmiştir. Üçüncü yapısal blok ise bankaların belirli periyotlarda mali ve özel durumlarını kamuoyuna açıklama zorunluluğunu getirmiş aynı zamanda şeffaflık ve disiplini sağlaması hedeflenmiştir (Demirkol, 2012:257).

Türkiye’de Basel II Kriterlerinin hazırlanmasında bizzat yer almıştır. Basel II Kriterlerine verdiği önem gereğince 2003 yılında BDDK ile bankaların üst düzey yönetiminde yer alan yöneticilerin katılımı ile TBB gözetiminde Basel II Yönlendirme Komitesi kurulu hazırlanmıştır. Türkiye’de 30 Mayıs 2005 tarihinde Basel II ye geçiş için bankaların görüşleri de alınarak hazırlanan Basel II’ye Geçiş Yol Haritası kamuoyuna açıklanmıştır. Bu yol haritası ile 2008 yılında standart ölçüm yaklaşımlarını, 2009 yılında sonra ise ileri ölçüm yaklaşımlarını kullanarak kredi ve operasyonel riskleri ölçümlemesi hedeflenmiştir. Ancak bankaların kar amaçlarının yüksek olması ve yıllarca faaliyet alanlarının dışında işlemler yapmaları bu uygulamanın gerçekleşmesini mümkün kılmamıştır. 2007 yılının başında etkisini gösteren finansal kriz 2009 yılında kredi riskinin derecelendirmeye dayalı olarak hesaplanmasına ilişkin Basel II Kriterlerini ileri tarihe ertelemiştir. 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren ise Türkiye Basel II Kriterlerini uygulamaya başlamıştır (Külahi vd., 2013:192).

2.4.3. Basel III Kriterleri ve Türkiye’de Uyum Süreci

ABD ‘de 2007 yılında konut sektöründe yaşanan dalgalanmalar ve bunun etkisiyle yaşanan kriz bankaların bu süreçten olumsuz olarak etkilenmeleri Basel II Kriterlerinin eksikliklerinin ortaya çıkarmıştır. Basel II’nin eksikliklerini gidermek ve ileride oluşabilecek krizlerden bankaların minimum düzeyde etkilenmeleri için Basel III Kriterleri oluşturulmuştur. Basel III Kriterleri, Basel II Kriterlerini yok etmek değil oluşan eksiklikleri gidermek amacıyla hazırlanmıştır. Yani Basel II’nin eksiklikleri Basel III’ün oluşmasına sebep olmuştur. Basel III kapsamında bankaların sermaye yeterlilik oranlarında kullandıkları sermaye kavramını değiştirmeleri gerekmektedir. Riskli işlemlerine paralel olarak sermayelerini artırmaları amaçlanmıştır. Likidite yeterliliği ve risk bazlı olmayan kaldıraç oranlarına, karşı taraf kredi riskinin hesaplanmasına ilişkin değişikliklere, bankacılık işlemlerinde sınır ötesi bankacılığın geliştirilmesine yönelik işlemlere, etkin bankacılık yönetim ve denetiminin tekrardan gözden geçirilmesine Basel III de ayrıntılı yer verilmiştir.

2008 yılında baş gösteren küresel finansal kriz Türk bankacılık sektöründe de kendini hissettirmiştir. Bu süreçte oluşturulan Basel III Kriterlerinin bankacılıkta önemli katkıları olmuştur. Özellikle 2001 krizinden sonra alınan dersler bu durumların tekrar yaşanmaması adına Basel III Kriterleri’nin uygulanmasında etkili olmuş uyum süreci kolaylıkla aşılmıştır. Basel III Kriterlerinde yer alan likidite ve sermaye tamponu ile ilgili olan düzenleme, hedef sermaye yeterliliği rasyosu uygulaması, kaldıraç oranına dayalı zorunlu karşılık yükümlülüğü, döngüsel sermaye tamponu, sermaye koruma tamponu, finans sektöründe daha şeffaf bir yapının olması, mikro ve makro düzeyde riskin sınırlandırılması, gözetim ve denetim sisteminin etkin çalışmasıyla kayıt dışı ekonominin engellenmesi, bankaların risk algılarının çeşitlenmesine, bankaların aktif kalitesinin iyileştirilmesi gibi konularda etkili olmuştur.

Türkiye Basel III Kriterlerine uyum sürecinde başarılı bir bankacılık alt yapısı olması sebebi ile başarılı olmuş ve ilerleyen süreçlerde de problem yaşamamıştır. Basel Kriterlerinin gerek ulusal gerek te uluslararası bazda bankalar arasında uygulanması, sürdürebilir ekonomik kalkınma süreci bakımından etkili olmaktadır.

2.5. Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Finansal Göstergeleri

Türk bankacılık sistemi ve diğer ülke bankacılık sisteminde de mevcut olan bankaların finansal durumları hakkında bilgi veren finansal göstergeler bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.5.1. Sermaye Yeterliliği

Sermaye yeterlilik oranı; bankalar fonksiyonel özelliği gereği finansal aracılık işlemlerini gerçekleştirir. Finansal ürünlerde yaşanan çeşitlenme, krizler, teknolojik gelişmeler, siyasi istikrarsızlık gibi birçok sebepten ötürü bankalar operasyonel, kredi ve piyasa riski ile karşı karşıya kalabilir. Bankaların bu risklere karşısında bulundurması gereken orana sermaye (özkaynak) yeterlilik oranı denir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yapılan yönetmeliğe göre bankalar en az %8 oranında sermaye yeterlilik oranını hesaplamalı ve bu oranı düzgün yönetmeli, belli dönemlerde raporlamalıdır (Bankacılık Kanunu, 2005:9552). Bankaların sermaye yeterliliğini negatif yönde etkileyebilecek piyasa riski, kredi riski ve faiz riski oranları ölçülmeli güvenilirliğinin ve faaliyetlerinin sürdürülebilirliği için asgari sermaye yeterlilik oranı tespit edilmelidir. Bunların belirlenmesinde ise finansal göstergelerden faydalanılır (Aytekin ve Sakarya, 2012:34-35).

Öz sermaye oranını sermaye yeterliliği oranı temsil eder. Denetleyici kurumlar ve kişiler bankaların ilerleyen dönemlerde karşılaşılabilecek kayıplar karşısındaki dirençlerini sermaye yeterlilik oranlarını baz alarak değerlendirirler. Sermayenin korunmasındaki ve riskin azaltılmasındaki en önemli unsurlardan bir tanesi de mevduatlardır. Bu sebepten mevduatlar bankalar için ayrı bir önem arz eder (Solak, 2010:58). Sermaye oranının belirlenmesinde kullanılan kalemler ise şu şekilde sıralanır:

- Öz kaynaklar/Toplam Aktifler

Bankaların sahip olduğu toplam aktiflerin yüzde kaçının öz kaynaklarla finanse olduğunu gösteren orandır. Kredi kullandıran bankalar kredileri tahsil aşamasında bir sorunla karşılaşmamak için bu oranın yüksek olmasını ister (Elmas, 2016:210).

- (Öz kaynaklar - Duran Aktifler)/Toplam Aktifler

Bankaların duran aktiflerini kullanmayıp aktiflerinin yüzde kaçının öz kaynakları ile finanse edebileceği oranı gösterir (TBB, 2016).

- Öz kaynaklar/(Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)

Mevduat ve mevduat dışı kaynaklar yabancı kaynaklar olarak değerlendirilmektedir. Buradaki oran yabancı kaynakların yüzde kaçını öz kaynak ile finanse edeceğini gösterir (Akgüç, 2012:506).

- Bilanço İçi Döviz Pozisyonu/Öz kaynaklar
- Net Bilanço Pozisyonu/Öz kaynaklar
- (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu)/Öz kaynaklar

Yukarıdaki üç oran yabancı para kaynaklarının günümüzde bankaların önemli kaynakları arasında yer almasından ötürü, döviz kuru riskinin ölçülmesi amacı ile oluşturulmuştur (Akgüç, 2012:526).

Ek 1 de görüldüğü gibi bankaların yıllar itibari ile sermaye yeterlilik oranları incelendiğinde Türkiye bankacılık sistemi ortalamasına en yakın olan bankaların yabancı sermayeli bankalar olduğu, ardından özel sermayeli bankaların geldiği ve sonuncu olarak ta kamu sermayeleri bankalarının olduğu görülür. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde sermaye yeterlilik oranındaki payı %31.72, özel sermayeli mevduat bankalarının %33.2, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %35.08'dir.

2.5.2. Bilanço Yapısı

Bankaların belli bir dönem içerisinde nasıl çalıştıklarını, belirledikleri hedeflere ulaşma konusunda nasıl performans sarf ettiklerini gösteren finansal göstergeler bilanço yapılarıdır. Bu değerlendirmenin yapılmasındaki en iyi yollardan bir tanesi varlıkları ve yükümlülüklerini içeren göstergelerin incelenmesidir. Bunu şu formülle açıklamak mümkün olabilir:

$$\frac{\text{Varlıklar}}{\text{Aktifler}} = \frac{\text{Borçlar+Sermaye}}{\text{Pasifler}} \quad (2.2)$$

Bilanço da yer alan pasifler fon kaynaklarını ifade etmekte olup, işletmenin

hangi kaynaklardan fon sağladığı, aktif olarak ifade edilen gösterge ise toplanan bu fonların nerede harcandığını gösterir.

Fon kaynaklarını öz kaynaklar ve yabancı kaynaklar olarak incelemek gerekir. Bankalar öz kaynaklarını kullanmak yerine yabancı kaynakları fon kaynağı olarak kullanırlar. Bu fonlarla elde edilen en önemli varlıklar krediler ve menkul kıymetlerdir. Bilanço kaleminde karşımıza çıkan göstergeleri özetlemek gerekirse:

- Türk Parası (TP) Varlıklar/Toplam Varlıklar
- Yabancı Para (YP) Varlıklar/Toplam Varlıklar
- TP Yükümlülükler/Toplam Yükümlülükler
- YP Yükümlülükler/Toplam Yükümlülükler
- YP Varlıklar/YP Yükümlülükler
- TP Mevduat/Toplam Mevduat
- TP Krediler/Toplam Krediler
- Toplam Mevduat/Toplam Varlıklar
- Alınan Krediler/Toplam Varlıklar'dır.

Bu göstergeler arasından seçilen TP Varlıklar/Toplam Varlıklar ve YP Varlıklar/Toplam Varlıklar oranlarının sektörde bulunan bankalarca yapılan analizleri ek 2 ve ek 3'te yer almaktadır.

Ek 2'den anlaşılacağı gibi TP Varlıklar/Toplam Varlıklar açısından sektörde değerlendirme yapıldığında kamu sermayeli bankalar Türkiye bankacılık sektörünün üzerinde de bir orana sahip olduğu ortaya çıkıyor, ardından yine sektörün üzerinde ortalama ile yabancı sermayeli bankalar ardından sektör ortalamasının altında yer alan özel sermayeli bankalar geliyor. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde TP Varlıklar/Toplam Varlıklar oranı payı %34.67, özel sermayeli mevduat bankalarının %30.88, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %34.45'tir.

Ek 3'ten anlaşılacağı gibi özel sermayeli bankalar Türk bankacılık sektör ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Ardından Türk bankacılık sektör ortalamasının altında yer alan yabancı sermayeli bankalar, son sırada ise kamu sermayeli bankalar yer almaktadır. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde YP Varlıklar/Toplam Varlıklar oranı payı %30.51, özel sermayeli mevduat bankalarının %38.52, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %30.97'dir.

2.5.3. Aktif Kalitesi

Bankanın sahip olduğu kaynaklardan en yüksek getiri elde etmek için kaynaklarını nasıl kullanacağı ve bunu en düşük riskle gerçekleştirmesidir. Bu süreçte bankaların önem verdiği konular; verdiği kredilerde en yüksek faizi ödeyecek ve geri ödemesinde sorun yaşamayacağı müşterileri bulmak, menkul kıymet satın almalarında en yüksek karı elde etmek, varlıklar arasında en düşük riskli olacakların arasından seçim yapmak ve karlılığı azaltmayan serbest rezervle çalışmaktır. Aktif kalitesinde değerlendirilen göstergeler ise:

- Finansal Varlıklar (Net)/Toplam Varlıklar
- Toplam Krediler/Toplam Varlıklar
- Toplam Krediler/Toplam Mevduat
- Donuk Alacaklar/Toplam Krediler
- Duran Varlıklar/Toplam Varlıklar
- Tüketici Kredileri/Toplam Krediler'dir.

Bu göstergeler arasında seçilen Toplam Krediler/Toplam Mevduat ile Donuk Alacaklar / Toplam Krediler oranlarının sektör bazında yapılan oransal analizleri ek 4 ve ek 5'te yer almaktadır.

Ek 4'ten anlaşılacağı yabancı sermayeli bankalar Türk bankacılık sektörünün de ortalamasının üzerinde yer almaktadır. İkinci olarak sektör ortalamasının altında özel sermayeli bankalar gelmektedir. Son olarak ise kamu sermayeli bankalar yer alır. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Toplam Kredi-

ler/Toplam Mevduat oranındaki payı %29.33, özel sermayeli mevduat bankalarının %34.29, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %36.38'dir.

Ek 5'ten anlaşılacağı gibi yabancı sermayeli bankalar Türk bankacılık sektörü oranlarının üzerinde bir ortalamaya sahip iken özel sermayeli bankalar sektör ortalamasının altında yer alıp ikinci sıradadır, son sırada kamu sermayeli bankalar yer alır. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Donuk Alacaklar/Toplam Krediler oranındaki payı %28.24, özel sermayeli mevduat bankalarının %28.86, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %42.9'dur.

2.5.4. Likidite Oranı

Bankaların kaynaklarının ve kısa vade de borç ödeme gücünün ne kadar miktarının nakit olarak tutulması gerektiğini gösteren orandır. Bankanın borçlarını zamanında ödeyebilmesi likidite oranı ile doğru ilişkidir. Bankalar likidite oranlarını belirlerken borçlarını ve üslendikleri faaliyetlerin vadelerini göz önünde bulundurur (Aslan, 2014:9).

Likidite riski bankalar açısından varlık kalitesi ve öz kaynak yeterliliklerinden daha önemlidir. Sektörde yaşanan başarısızlık ve tasfiyelerin çoğu likidite yetersizliğinden kaynaklanır (Akgüç, 2012:511). Başarılı bir likidite yönetimi nakit girişlerinin azaldığı, nakit çıkışlarının arttığı dönemde bankanın gücünün sabit kalması demektir. Aksi bir durumda bankanın iflas etmesi söz konusu olabilir. Artan rekabet ortamında bankalar bu riski azaltmak için varlık kalemleri arasındaki likit aktiflerini verimli kullanarak riskleri azaltabilir (Solak, 2010:69).

Bankalar müşterilerinin mevduatlarını çekme ve kredi talepleri konusunda sorun yaşamamak için ellerinde likit bulundurur, ancak elinde bulunan nakit bankaya ayrı bir maliyet yarattığı gibi karlılığı da olumsuz etkiler (Aslan, 2014:90).

Bankalar için önemli bir faktör olan likidite oranlarının belirlenmesinde kullanılan göstergeler şu şekildedir:

- Likit Aktifler/Toplam Aktifler
- Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler
- TP Likit Aktifler/Toplam Aktifler

- Likit Aktifler/(Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)
- YP Likit Aktifler/YP Pasifler'dir.

Bu göstergeler arasından seçilen Likit Aktifler/Toplam Aktifler ve Likit Aktifler/Kısa Vadeli Mevduat Yükümlülükleri oranlarının sektör bazında yapılan analizleri ek 6 ve ek 7'de gösterilmiştir.

Ek 6'da görüldüğü gibi Yabancı sermayeli bankalar sektör ortalamasının da üzerinde yer almaktadır. Ardından yine sektör ortalamasının üstünde olan özel sermayeli bankalar gelir. Son olarak sektör ortalamasının altında yer alan kamu sermayeli bankalar gelir. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Likit Aktif /Toplam Aktif oranında ki payı %31.14, özel sermayeli mevduat bankalarının %33.96, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %34.9'dur.

Ek 7'de görüldüğü gibi yabancı sermayeli bankalar sektör ortalamasının da üstünde ilk sırada yer alır. Ardından yine sektör ortalamasının üzerinde özel sermayeli bankalar yer alır. Son olarak ta sektör ortalamasının altında yer alan kamu sermayeli bankalar gelir. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Likit Aktifler/Kısa Vadeli Mevduat Yükümlülükleri oranındaki payı %28.84, özel sermayeli mevduat bankalarının %34.33, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %36.83'tür.

2.5.5. Karlılık Oranı

Karlılık bankaların uyguladığı politikaların sonucunda performanslarının değerlendirmesinde ölçümünde kullanılan önemli bir bileşendir. Kısacası karlılık varlıkların ve kaynakların etkili yönetilmesinin göstergesidir. Karlılık oranlarının ölçülmesinde birçok gösterge kullanılır bunların çoğu dönen varlıklar, duran varlıklar, öz kaynakların ve borçların etkin kullanılması ile ilgili olanlardır (Elmas, 2016:235).

Bankalar kar amacı ile kurulan kuruluşlar olduklarından, elde ettikleri karları da öz kaynaklarına ekleyerek finansal güçlerini artırma yoluna giderler. Karlılık oranlarının yüksek olması aynı zamanda yönetiminde iyi olduğunun göstergesi olup, güven artırıcı rol üstlenir. Belirlenen kar oranlarının sürekliliği ve kalitesi sektördeki diğer bankalarla karşılaştırılmasından çıkan olumlu sonuçlar, ileri dö-

nemlerde çıkabilecek olumsuz durumlarda bankanın bunu sermayesi ile karşılayacak durumda olması çok önemlidir (Aslan, 2014:89). Banka karlılıklarının ölçülmesinde kullanılan göstergeler şu şekilde sıralanır:

- Ortalama Aktif Karlılık
- Ortalama Öz kaynak Karlılığı
- Vergi Öncesi Kar/Toplam Aktifler
- Net Dönem Karı (Zararı)/Ödenmiş Sermaye'dir.

Bu göstergeler arasından rastgele seçilen Ortalama Aktif Karlılık ve Ortalama Öz Kaynak Karlılık oranlarının sektör bazında yapılan analizleri ek 8 ve 9'da gösterilmiştir.

Ek 8'den anlaşıldığı gibi kamu sermayeli bankalar sektör ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Ardından sektör ortalamasının altında özel sermayeli mevduat bankaları, en son ise yabancı sermayeli bankalar yer almaktadır. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Ortalama Aktif Karlılık oranındaki payı %37.43, özel sermayeli mevduat bankalarının %35.35, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %27.22'dir.

Ek 9'dan anlaşıldığı gibi kamu sermayeli bankalar sektör ortalamasının da üzerinde yer alıp sektörde öndedir. Ardından sektör ortalamasının yine üzerinde yer alan özel sermayeli mevduat bankaları gelir. Son sırada sektör ortalamasının altında yer alan yabancı sermayeli mevduat bankaları gelir. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Ortalama Öz Kaynak Karlılık oranındaki payı %42.84, özel sermayeli mevduat bankalarının %32.53, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %24.63'dir.

2.5.6. Gelir-Gider Yapısı

Bu oran analizi gelirler ile giderler arasındaki oranı belirlemekte ve bankaların bu oranlar doğrultusunda başarısını veya aksiyon alması gerektiği alanların belirlenmesinde yardımcı olur. Bu oranların belirlenmesinde kullanılan göstergeler şu şekildedir:

Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Toplam Varlıklar

Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Faaliyet Brüt Karı

Faiz Dışı Gelirler (Net)/Toplam Gelirler

Faiz Dışı Gelirler (Net)/Diğer Faaliyet Giderleri

Diğer Faaliyet Giderleri/Faaliyet Brüt Karı

Kredi Karşılıkları/Toplam Varlıklar

Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri

Toplam Gelirler/Toplam Giderler

Faiz Gelirleri/Toplam Varlıklar

Faiz Giderleri/Toplam Varlıklar

Faiz Gelirleri/Toplam Gelirler

Faiz Giderleri/Toplam Giderler'dir.

Bu göstergeler arasından rastgele seçilen Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri ve Toplam Gelirler/Toplam Giderler göstergeleri kullanarak sektör dağılımını gösteren grafikler ek 10 ve ek 11'de yer almaktadır.

Ek 10'da anlaşılabacağı gibi yabancı sermayeli bankalar sektör ortalamasının üzerinde yer alarak ilk sırada bulunur. Ardından sektör ortalamasının altında olan özel sermayeli mevduat bankaları, son olarak kamu sermayeli mevduat bankaları gelir. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri oranındaki payı %31, özel sermayeli mevduat bankalarının %32.16, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %36.83'tür.

Ek 11'den anlaşılabacağı kamu sermayeli mevduat bankaları sektör ortalamasının da üzerinde yer almaktadır. Ardından yine sektör uygulamasının üstünde özel sermayeli mevduat bankaları takip ediyor. Son olarak sektör ortalamasının altında yabancı sermayeli mevduat bankaları gelmektedir. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Toplam Gelir/Toplam Gider oranındaki payı

%34.19, özel sermayeli mevduat bankalarının %34.08, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %31.73'tür.

2.5.7. Şube Finansal Göstergeleri

Şube finansal göstergeleri şubenin sahip olduğu varlıklarını ve sahip olduğu bu varlıkları neticesinde piyasadaki gücünü, konumunun belirlenmesinde belirleyici olan göstergelerinden bazılarıdır. Bankaların şube finansal göstergeleri güçlü olması piyasadaki gücünü göstermenin yanında, piyasada müşterilerinin bankaya olan güvenlerinin artmasında da etkilidir. Şube finansal göstergelerinin bazıları şunlardır:

- Şube Başına Toplam Aktifler
- Şube Başına Toplam Mevduat
- Şube Başına TL Mevduat
- Şube Başına YP Mevduat
- Şube Başına Krediler ve Alacaklar
- Şube Başına Personel Sayısı
- Şube Başına Net Kar' dır.

Şube finansal göstergeleri rastgele seçilen Şube Başına Toplam Aktifler ve Şube Başına Personel Sayısı göstergeleri kullanarak ek 12'de ve ek 13'te sektör dağılımını görmek mümkündür.

Ek 12'den anlaşılacağı gibi Şube Başına Toplam Aktifler oranında özel sermayeli mevduat bankaları sektör ortalamasının üzerinde yer alarak ilk sıradadır. Ardından sektör ortalamasının altında kamu sermayeli mevduat bankaları gelir. Son sırada ise yabancı sermayeli mevduat bankaları yer alır. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Şube Başına Toplam Aktifler oranındaki payı %34.44, özel sermayeli mevduat bankalarının %36.37, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %29.19'dur.

Ek 13'ten anlaşılağı gibi yabancı sermayeli mevduat banları Şube başına personel sayısı oranında sektör ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Ardından sektör ortalamasının altında olan özel sermayeli mevduat bankaları, son sırada kamu sermayeli mevduat bankaları gelmektedir. Kamu sermayeli mevduat bankalarının sektör içinde Şube Başına Personel oranındaki payı %30.56, özel sermayeli mevduat bankalarının %33.19, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise %36.25'tir.

3. CAMELS VE EKK YÖNTEMLERİ İLE AMPİRİK ANALİZ

Küreselleşen dünya ile birlikte kendilerine yeni pazar aramaya başlayan yabancı sermaye yatırımcıları, yatırım yapmak istedikleri ülkelerin ekonomik konjonktürdeki durumlarını göz önüne alarak yatırım kararlarını alırlar. En fazla yatırım yapılan sektörlerden biri olan bankacılık sektöründe yatırım kararı alan yatırımcı bankaların finansal performanslarının göstergesi olan CAMELS puanlarını değerlendirir. Bankaların CAMELS puanlarının yüksek olması bankanın güçlü yapısının göstergesi olduğundan doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin bankacılık sektörüne daha kolay ve güvenli şekilde girmesini etkiler. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin en büyük ekonomik yapı taşlarından birisi olan bankacılık sektörünün, finansal sistem içerisinde çok büyük payı vardır. Bu sektörde yaşanan olumlu gelişmeler yabancı sermaye yatırımcılarının ilgisini çekmiştir. Bankaların finansal sektörde göstermiş olduğu performans yabancı yatırımların kararında etkili olur. Söz konusu sektörde yaşanacak olan krizler ya da olumsuz gelişmeler ülke ekonomisinde ciddi sorunlar yaşanmasına sebebiyet verebilir. Ülke ekonomisinde yaşanacak olan bu sorunlar paralelinde yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girmesinde de olumsuzluklar yaşatır.

Çalışmanın bu bölümünde bankaların finansal performanslarının göstergelerinden olan CAMELS analizini açıklayıp, bankaların karşılaştırmalı olarak performans analizleri incelenmiştir. Ardından bankaların CAMELS puanlarına etkili olduğu düşünülen makroekonomik göstergelerin EKK yöntemi ile analizleri yapılmıştır. Çalışmanın amacı farklı birçok etken tarafından belirlenen CAMELS'ın belirleyicilerinden bir tanesi olan doğrudan yabancı sermaye hareketleri olduğudur. Çalışmada kurulan model bu tezi test etmek üzerine oluşturulmuştur. Yapılan çalışmada Eviews 8 paket ve Stata programı kullanılmıştır.

3.1. CAMELS Analizi

Bankaların mali performanslarını ölçmek amacıyla kullanılan finansal analiz yöntemlerinden CAMELS analizi denetim organları tarafından bankaların denetimi sırasında uzaktan gözetim faaliyetlerinin gerçekleşmesinde kullanılan finansal analiz yöntemidir. İlk olarak 1979 yılında ABD'de bankacılık sektörünü düzenleme ve denetleme kurumu tarafından CAMELS sistemi kabul edilmiş. 1996 yılında yapılan güncellemeler ile 1997 yılında yürürlüğe girmiştir. Banka ve ban-

ka gruplarının, mali ve yönetsel performanslarının değerlendirilmesinde, mali yapının güçlülüğü, güvenilirlik düzeyinin belirlenmesi için yapılan bu değerlendirmelerin gerek bankalar arasında gerekse sektördeki genel ortalama ile karşılaştırılması sonucunda, bankaların performansında yaşanabilecek olan sorunların önceden tespit edilmesine ve gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olan finansal analiz yöntemidir (Kaya, 2001:1).

CAMELS değerlendirme sistemi ismini 6 ana birleşenin ilk harflerinden almaktadır:

C : (Capital) Sermaye Yeterliliği,

A : (Asset Quality) Aktif Kalitesi,

M : (Management) Yönetim Kalitesi,

E : (Earning) Karlılık,

L : (Liquidity) Likidite Yapısı,

S : (Sensitivity to Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık,

Yukarıda bahsettiğimiz kriterler baz alınarak bankaların performansları gözlemlenmektedir. Bu kriterler ve bu kriterlerin hesaplanmasında kullanılan mali oranlar ise ayrıntılı olarak şu şekildedir:

3.1.1. C (Capital) Sermaye Yeterliliği

Sermaye yeterliliği, bankaların piyasalarda yaşanabilecek olan olumsuzluklar karşısında sağlamlığını ve kendini koruyabilme gücünü gösteren bir göstergesidir. Bankaların sermaye yeterlilik oranına ilişkin yorumlamalar yapılırken bankanın özkaynaklarına ilişkin oranlar kullanılır (Babuşcu vd., 2013:342). Bu oranlar:

$$\text{Özkaynak}/(\text{Kredi} + \text{Piyasa} + \text{Operasyonel Riske Esas Tutar})$$

Bu oran bankaların taşıdıkları kredi, piyasa ve operasyonel risklerinin toplamına karşılık bulundurdıkları özkaynağını göstermektedir.

$$\text{Özkaynaklar}/\text{Toplam Aktifler}$$

Bu oran bir bankanın toplam varlıklarının ne kadarının özkaynaklarla finanse edildiğini göstermektedir.

Yukarıda yer alan iki oranın yüksekliği bankanın mali gücünün göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu oranın yüksek olması bankanın karşılaşılabileceği kayıpları gidermedeki gücüdür. Bu oranlarla sermaye yeterliliği arasında doğrusal bir ilişki vardır. Oranların yüksekliği sermaye yeterliliğinin artmasına katkı sağlar.

Net Dönem Karı (Zararı)/Toplam Aktifler

Bankanın özkaynaklarını desteklemek ve güç yaratmak için sahip olduğu varlıkları kullanarak kar elde etmesidir. İlk iki oranda olduğu gibi bu oranda sermaye yeterlilik oranıyla doğru orantılıdır. Bu orandaki artış sermaye yeterlilik oranını artırır.

3.1.2. A (Asset) Aktif Kalitesi

Bankalar yabancı kaynaklarını ve özkaynaklarını gelir yaratma düşüncesi ile çeşitli varlıklara yatırır. Aktif kalitesinin değerlendirilmesinde varlıkların türü, yaratacağı gelir, üretim kapasitesinin genişliği, gelirin nakde dönüşme gücü çok önemli etkindir. Bankalardaki kredi portföyü en önemli varlık grubu olup, geri ödenmeme durumlarında ise bankalar için çok büyük riskler taşımaktadır. Burada değerlendirilmesi gereken altı oran yer almaktadır:

Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler

Bu oran bankaların varlıklarının önemli bir kısmının faiz getirili olması gerektiğini ve bunlar arasında faiz getirisinin en iyi olduğu kalemlerin krediler olduğunu ve bankanın toplam aktifleri içerisinde faiz getirili varlıkların oranını yansıtır. Toplam aktifler içerisinde kredilerin minimum %50 maksimum %70 olması lazımdır. Kredi oranlarının %50'nin altında olması yeterli kredi verilmediğinin, %70'in üzerinde olması ise likidite yönetimin düzgün işlemediğinin göstergesidir (Akgüç, 2007:141).

Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat

Bankaların bir aracılık fonksiyonu gerçekleştirerek topladıkları mevduatların ne kadarının krediye dönüştürüldüğünü gösterir. İlk iki oranla aktif kalitesi arasında pozitif bir ilişki vardır.

Takipteki Krediler (Brüt)/Toplam Krediler ve Alacaklar

Takipteki Krediler (Net)/Toplam Krediler ve Alacaklar

Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler

Burada yer alan üç oran bankanın kredi kullandırma sürecinde ne kadar etkin olduğunun göstergeleridir. Sorunlu kredilerin toplam alacaklar içerisinde ne kadarlık bir pay aldığının, oluşacak bir zararda yeterli karşılığın ayrılıp ayrılmadığının ve bankanın bunların tasfiyesindeki isteklilik ve başarısının göstergesidir. İlk iki oranla aktif kalite arasında negatif, üçüncü oran ile pozitif ilişki bulunmaktadır.

Duran Aktifler/Toplam Aktifler

Bu oran bankaya mali anlamda getirisi sınırlı düzeyde olan, bankaların esas faaliyetleri ile ilgili doğrudan ilişkisi olmayan, likiditesi düşük, bankanın işlem yeteneğini kısıtlayan kalemlerden oluşur. Bu oran ile aktif kalitesi arasında negatif yönlü ilişki söz konusudur (TBB, 2010:269).

3.1.3. M (Management) Yönetim Kalitesi

Bankalar aynı zamanda hizmet kuruluşlarıdır. Bankada hizmet işlemlerini gerçekleştiren personel ve yönetimde yer alan kişilerin kalitesi bankanın karşılabileceği sorunları önceden belirlemede, takip etmekte ve denetlemek açısından önem arz eder. Bankanın yönetim kalitesi ile ilgili olan verilerin hesaplanmasıdaki zorluklardan ötürü kalite ve verimlilik esaslı oranlar tercih edilmiştir. Burada değerlendirilmesi gereken oranlar:

Takipteki Krediler (net)/Toplam Krediler ve Alacaklar

Aktif kalitesinin de belirlenmesinde etkili olan oran kredi portföyünün kalitesini ve buna paralel olarak yönetimin başarısını göstermektedir. Bu orandaki

artış yönetim başarısızlığı olarak algılandığından yönetim kalitesi ile arasında negatif yönlü ilişki vardır.

Şube Başına Net Kar

İşletmenin başarısının bir göstergesi olarak kabul edilen oran yönetim kalitesi ile pozitif yönlü ilişkiye sahiptir. Bu oranda yaşanacak artışlar yönetim kalitesinin artmasına sebep olur.

Diğer Faaliyet Giderleri/Toplam Aktifler

Bu oran bir verimlilik göstergesi olarak algılanır. Bankaların faaliyeti mevduat toplamak, kredi vermek, faiz ve komisyon kazancı elde etmektir. Bankalar bu amaçlarını gerçekleştirirken katlandıkları ve faaliyetlerden elde edecekleri kazançlarını düşüren giderlerinin, toplam aktifleri üzerindeki oranının tespit edilmesidir. Bu yükün az olması yönetimin başarılı olması olarak gösterileceğinden bu oran ile yönetim kalitesi arasında negatif yönlü ilişki söz konusudur.

Faiz Dışı Gelirler/Diğere Faaliyet Giderleri

Oran bankanın faiz dışı giderlerinin temin edilmesinde faiz dışı gelirlerinin kullanılmasını ifade eder. Bu oranın yüksek olması verimli bir çalışmanın olduğunun göstergesi olur. Orandaki yükseklik yönetim kalitesinin artmasına sebep olduğundan aralarında pozitif ilişki vardır.

3.1.4. E (Earning) Karlılık

Bankaların aktif ve özkaynaklarının verimli kullanılma oranlarını ölçen göstergelerdir. Bankalar kar elde etme amacı ile kurulmuş finansal kuruluşlardır. Elde ettikleri karları özkaynaklarına ekleyerek mali yapılarına güç katmaya çalışırlar. Bankanın karlılık oranları finansal gücünün göstergesi aynı zamanda yönetim başarısını da kapsar. Karlılık ile sermaye yeterliliği oranı arasında da sıkı bir ilişki vardır. Banka yüksek oranda kar elde ediyorsa güçlü bir sermaye yapısına da sahip demektir. Karlılık oranının değerlendirilmesinde dört göstergeden faydalanılır:

Net Dönem Karı (Zararı)/Toplam Aktifler

Net Dönem Karı (Zararı)/Özkaynaklar

Bu göstergeler bankaların toplam aktiflerinin ve özkaynaklarının ne kadar net kazanç yarattığını açıklar.

Vergi Öncesi Kar/Toplam Aktifler

Bu oran vergilendirmeyi sisteme sokmadan önceki aktif karlılığı sistemde tanımlar. Karlılık ile arasında pozitif yönlü ilişki vardır.

Toplam Gelirler/Toplam Giderler

Bu oran giderlerin gelirler ile karşılanma oranını göstermektedir. Bankanın karlılık yeteneğinin değerlendirilmesindeki en önemli kalemlerinden bir tanesidir. Bu oranın büyük olması yani giderlerin elde edilen gelirlerle temin edilmesi yüksek oldukça karlılık oranı bundan olumlu etkilenir. Aralarında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

3.1.5. L (Liquidity) Likidite Yapısı

Bankaların likit yapısı, kaynaklarının belirli bir kısmını likit olarak elde tutmasıdır. Borçlarının zamanında ödenebilmesi gücünü yansıtır. Bankalar likit miktarlarını belirlerken borçlarının ve taahhütlerinin vadelerini dikkate alarak bu işlemi gerçekleştirir. Gereğinden fazla likit bulundurması banka içinde ayrıca yüksek maliyetlerin doğmasına sebebiyet vereceğinden bu oranların belirlenmesinde dikkat edilmesi gerekir. Bankaların likidite riski bankalar için karşılaşılabilecek olan en büyük sorunlarından bir tanesidir. Bankanın varlık kalitesi ve özkaynak yeterliliğinden bile daha önemlidir. Bankaların yaşadıkları tasfiye sürecindeki sebepler incelendiğinden likidite yetersizliği çoğu zaman özkaynak yetersizliğinden önce gelmiştir (Akgüç, 2007:511).

Likidite yeterliliği sağlanmak istenmesindeki en önemli sebeplerden biri mevduat ve kredi çekme işlemlerinde likidite sorunları ile karşılaşmamaktır. Bu nedenle yaşanacak sorunlar bankaya olan güvenin azalmasına ve faaliyetlerinin aksamasına sebep olur. Bankaların likidite performansının değerlendirmesinde üç adet göstergeden faydalanılır:

Likit Aktifler/Toplam Aktifler

Bu oran bankanın toplam varlıklarının içinde değer kaybetmeden hızla nakde çevrilen kıymetlerinin payını göstermektedir.

Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler

Bankanın kısa süre içerisinde sıkıntıya düşmeden karşılaşılabileceği ödeme yükümlülüğünü yerine getirebilme gücünü gösterir.

YP Likit Aktifler/YP Pasifler

Bankaların varlıklarının ve yükümlülüklerinin büyük bir kısmının yabancı para cinsinden olduğu günümüzde, bankaların yabancı para cinsinden talepleri de karşılayacak düzeyde likit bulundurmasıdır.

Yukarıda belirtilen üç oran ile likidite yapısı arasında pozitif yönlü ilişki vardır. Oranlarda meydana gelen artış likidite yapısını olumlu yönde etkileyecektir.

3.1.6. S (Sensitivity to Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık

1997 yılında CAMEL modeline altıncı değişken olarak eklenen piyasa riskine duyarlılık; faiz oranlarında, kurlarda ve hisse senedi fiyatlarında yaşanan değişikliklere karşı bankaların duyarlılığını yansıtan, banka yönetiminin bu riskleri tespit edip müdahale edebilme becerisini göstermekteki yeteneklerini belirleyen ve yabancı para yönetiminin etkin şekilde gerçekleşmesini sağlayan oranlardır. Piyasa riskine duyarlılıkta karşımıza dört adet gösterge çıkmaktadır:

Finansal Varlıklar (net)/Toplam Aktifler

Finansal Varlıklar (net)/Toplam Krediler ve Alacaklar

Bu iki oran finansal varlıklar (net) ile belirtilmek istenen kalemler; Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yansıtılan Finansal Varlıklar (net) + Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar(net) + Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlar (net) +Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Varlıklar'dır. Faiz dalgalanmalarına karşı duyarlı olan bu varlıkların toplam aktifler içerisindeki payının ölçülmesini, istikrarlı faiz getirisi olan Toplam Krediler ve Alacaklar karşısında büyüklüğünü gösteren

oranlardır. Bu iki oranla piyasa riskine karşı duyarlılık arasında negatif yönlü ilişki vardır.

YP Aktifler/YP Pasifler

Bu oran ise daha önce likidite riskinde de belirttiğimiz gibi bankaların yabancı para cinsinden toplam varlık ve yükümlüklerinin artması bankalar için kur risklerinin de artmasına sebep olmuştur.

Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler

Bu oran ile banka faiz oranlarında yaşanan dalgalanmaların bankanın toplam aktif yapısını yani büyüklüğünü nasıl etkilediğini göstermektedir.

Son iki oran ile Piyasa Riskine Karşılık Duyarlılık arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

3.2. Literatür Taraması

Gümüş ve Nalbantoğlu'nun (2015) çalışmalarında CAMELS yöntemini kullanarak Türk Bankacılık Sektörünün 2002-2013 yılları arasındaki performansları kamu, yerli özel, yabancı ve katılım bankaları olarak grup bazında karşılaştırılmış ve analizin sonucunda yerli özel sermayeli bankaların yönetim kalitesi ve karlılıkta en yüksek nota sahip olduğu, kamu bankalarının sermaye yapısı ve aktif kalitesinde başarı olduğu, yabancı bankaların takip oranlarının artması ile karlılık ve yönetim kalitesinde düşmelerin yaşandığı, katılım bankalarının ise sermayelerinin diğer banka gruplarına göre daha güçsüz olduğu ortaya konmuştur.

Kandemir ve Arıcı'nın (2013) çalışmalarında Türkiye'de faaliyet gösteren mevduat bankalarının 2001-2010 yılları arasında performanslarını CAMELS yöntemi kullanarak grup bazında karşılaştırmıştır. Çalışmanın sonucunda özellikle 2001 krizinden sonra mevduat bankalarının sermaye ve likidite oranlarının yüksek olduğu, yabancı sermayeli bankaların ise aktif kalitesi ve yönetim kalitesi açısından daha başarı olduğu. Ayrıca piyasa risklerine karşı daha duyarlı oldukları gözlemlenmiştir.

Karaçor, Mangır, Kodaz ve Kartal'ın (2017) çalışmalarında CAMELS analizi yöntemi kullanarak Türkiye'de faaliyet gösteren 3 kamusal sermayeli, 9 özel

sermayeli banka olmak üzere toplam 12 bankanın 2003-2015 yılları arasında performans analizleri karşılaştırılmıştır. Analizin sonucunda özel sermayeli bankaların sermaye yeterliliği, aktif kalitesi ve yönetim kalitesi açısından daha iyi sonuçlara sahipken, kamu sermayeli bankaların piyasa risklerine karşı daha duyarlılığı olduğu gözlemlenmiştir.

Erdoğan ve Karaca'nın (2018) çalışmasında 2009-2016 yılları arasında Türkiye'de faaliyet gösteren 11 mevduat bankasının göstermiş olduğu performansı CAMELS analizi ile gerek banka bazında, gerekse karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Analizin sonuçlarında kamu sermayeli mevduat bankalarının sermaye yeterliliği, yönetim kalitesi, karlılık ve piyasa riskine duyarlılık açısından, özel sermayeli mevduat bankalarının aktif kalitesi açısından, yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise likidite bileşeni açısından en iyi performans değerine sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Ege, Topaloğlu ve Karakozak'ın (2015) çalışmalarında Türk bankacılık sisteminde yer alan kamu, özel ve yabancı sermayeli bankaların 2002-2010 yılları arasındaki verileri kullanılarak CAMELS analizi ile banka grupları arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Elde edilen bulgulardan kamu sermayeli bankaların sermaye yeterliliği, piyasa riskine karşı duyarlılık, yönetim yeterliliği açısından başarı olduğu, özel sermayeli bankaların karlılık açısından başarılı olduğu, yabancı sermayeli bankaların ise aktif kalitesi ve likidite açısından başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Ata'nın (2009) çalışmasında Türk bankacılık sektöründe yer alan yerli ve yabancı bankaların 2002-2007 yılları arasındaki performans analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda yerli bankaların yabancı bankalara göre daha etkin olduğu, yabancı sermayeli bankaların ise faiz dışı gider/ toplam aktifler, aktif karlılığı ve faaliyet karı / toplam aktiflerde daha başarılı olduğu analiz edilmiştir.

Aytekin ve Sakarya (2013) çalışmalarında BİST'te işlem gören mevduat bankalarının CAMELS analizi ile 2001 ve 2008 ekonomik krizlerindeki performanslarını araştırmıştır. 12 bankanın incelendiği bu çalışma 2001 yılında yaşanan yerel kriz çerçevesinde ve 2008 yılı global kriz çerçevesinde değerlendirilmiş olup bankalar için farklı sonuçlara varılmıştır.

Roman ve Şargu (2013) yaptıkları çalışmada Romanya’da faaliyet gösteren 15 banka baz alınarak CAMELS analizini yapmıştır. Bankalar arasında en büyük banka olarak kabul edilen bankanın likidite oranı hariç diğer tüm oranlarda en yüksek orana sahip olduğu gözlemlenmiştir. Diğer bankalar ise CAMELS değeri olarak ortalama puanlar almışlardır.

Christopoulos ve diğ. (2011) ABD’ de en büyük yatırım bankası olarak kabul edilen Lehman Brothers’ı 2003-2007 yılları arasında CAMELS analiziyle değerlendirmiştir. Baz olarak alınan yılların 2008 global krizinin de öncesinde yer alması dikkate alınarak; bankadaki kredilerin şüpheli ve kötü durumda olduğu, yönetimin isteksiz ve başarısız olduğu, risklere ve olumsuz koşullara karşı hassas olduğu tespit edilmiştir.

Canbaş ve vd. (2005) CAMELS değerlendirme sisteminin Türkiye’de geçerliliğinin olup olmadığına dair araştırmalar yapmış ve bu bağlamda 1997-2003 yılları arasında iflas eden bankalarda dahil olmak üzere 40 özel sermayeli banka üzerinde araştırmalar yapmış. Araştırmalarının sonucunda CAMELS analizinin Türk ticari bankalarının finansal özelliklerini yansıtmadığını bunun Türkiye’deki düzenleyici ve denetleyici faaliyetlerin farklı çalışmasından kaynaklanmış olabileceğini, analizin alternatif ya da tamamlayıcı olarak kullanılması gerektiğini öngörmüştür.

Kılıç ve Fettahoğlu (2005) yaptığı çalışmada Canbaş ve vd yaptığı araştırmanın tersine Türk Bankacılık sektörünün 2002-2004 yılları arasında CAMELS analizi yapmış ve modelin sektörde yaşanan gelişmeleri açıkladığı görüşüne varmıştır.

Sakarya (2010) 2005-2007 yılları arasında yerli yabancı bankaların CAMELS analizlerini incelemiştir. Yerli sermayeli bankalarının sermaye yeterliliği, likidite ve karlılık açısından, yabancı sermayeli bankaların ise aktif kalitesi ve yönetim kalitesi açısından daha başarı olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda yabancı sermayeli bankaların piyasa riskine duyarlılık açısından daha hassas olduğu tespit edilmiştir.

Çağl ve Mukhtarov’un (2014) çalışmasında 2007 ve 2010 yılları arasında Azerbaycan’da faaliyet gösteren yerli ve yabancı sermayeli bankaları CAMELS

analizi yöntemine göre değerlendirmiş ve çalışmasının sonucunda yabancı sermayeli bankaların performanslarının yerli sermayeli bankalardan daha iyi olduğu görüşüne varmıştır.

Ahsan (2016) 2007-2014 yılları arasında yaptığı çalışmada Bangladeş'te yer alan üç İslami bankanın performans analizlerini CAMELS yöntemi ile yapmıştır. Yaptığı çalışmanın sonucunda üç bankanın da performansının da çok güçlü olduğu saptanmıştır.

Bayramoğlu ve Gürsoy (2017) 25 adet mevduat bankasını 2005-2015 yılları arasında 22 oran kullanarak değerlendirmiştir. Değerlendirmelerinin sonucunda kamu sermayeli bankaların daha güçlü olduğu ayrıca mevduat bankalarının varlık kalitesi, sermaye yeterliliği ve likidite açısından güçlü; yönetim ve piyasa riskine duyarlılık açısından zayıf olduğu görüşüne varılmıştır.

Arıçelik (2010) 2002-2009 yılları arasında kamu ve özel olmak üzere 13 banka CAMELS analizine göre değerlendirilmiştir. Yıllar itibari ile en fazla artış gösteren performans değerinin aktif kalitesi, yönetim kalitesi ve likidite bileşenlerinden oluştuğu görülmüştür. Değişimin olmadığı performans değeri ise piyasa riskine karşı duyarlılık olarak saptanmıştır.

Akyüz ve Emir (2018) Türk bankacılık sektöründe yer alan bankaların performanslarına makroekonomik göstergelerin etkilerinin nedensellik analizi ile ilişkisi saptanmaya çalışılmıştır. Türkiye'de faaliyet gösteren 22 mevduat bankasının 2003:Q3-2016:Q2 verileri dikkate alınarak CAMELS değerleri hesaplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarında Türk Bankacılık sektörü performansı ile tüketici fiyat endeksi ve faiz oranı arasında çift yönlü, gayri safi yurt içi hasıla ile tek yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Amacı, Önemi, Veri Seti ve Kapsamı

Çalışmanın amacı, bankaların performanslarını gösteren ölçümlerinden biri olan CAMELS'a Enflasyon (ENF), Döviz Kurları (KUR), Kredi Faiz Oranı-Mevduat Faiz Oranı (FARKKM) ve Bankaların Aktif Büyüklüğü (BUY) gibi faktörlerin etkisinin olup olmadığı ve bu değişkenler ile birlikte doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının bankaların CAMELS performansları üzerinde etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye Bankacılık sektö-

rüne kayıtlı 12 mevduat bankasının 2008-2017 tarihleri arasındaki CAMELS performansları ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasındaki ilişkileri ifade ettiği düşünülen değişkenlerden oluşan panel veri seti kullanılarak en uygun model tahmin edilmiştir.

CAMELS analizi ile ilgili literatürde birçok çalışma vardır. Bu çalışmalar genellikle bankaların CAMELS puanlarının karşılaştırılması ya da CAMELS' a etkisi olduğu düşünülen makro veya mikro göstergeler ile arasındaki etkiler incelenmiştir. Ancak çalışmamızın konusu olan doğrudan yabancı sermaye etkisi incelenmemiştir. Bu bağlamda çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızın tezini sınamak amacıyla oluşturduğumuz modelin bağımlı değişkeni CAMELS puanıdır. Makro değişken olarak seçilen Enflasyon (ENF), Döviz Kurları \$/TL (KUR), Kredi Faiz Oranı – Mevduat Faiz Oranı (FARKKM) ve Bankaların Aktif Büyüklükleri (BUY) kontrol değişkeni olarak seçilmişken yabancı sermayeye ait değişkenler; bankacılık sektörüne gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımları (FDI), bankaların yabancı sermaye payı (YSB) tezimizi sınamak üzere seçilmiştir.

Tablo 3.1: Modele Ait Değişkenlerin Açıklaması

Değişkenler	Veri Kaynakları	Kısaltmalar
Enflasyon	TÜİK*	ENF
Döviz Kurları \$/TL	TBB*	KUR
Kredi Faiz Oranı-Mevduat Faiz Oranı	TCMB*	FARKKM
Bankaların Aktif Büyüklüğü	TBB*	BUY
Bankacılık Sektörüne Gelen Doğrudan Sermaye Yatırımları/Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yatırımlar	TCMB*	FDI
Bankaların Yabancı Sermaye Miktarı/Sektördeki Toplam Sermaye Miktarı	TBB*	YSB

* Kaynakçada erişim adresleri verilmiştir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Yukarıda belirtmiş olduğumuz değişkenler ile oluşturduğumuz model ve çalışmamızın amacı doğrultusunda yapılan analizlerle statik panel veri analizine imkan tanıyan model belirlenmiş ve eşitlik 3.1'de gösterilmiştir.

$$CAMELS_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 ENF_{it} + \alpha_2 KUR_{it} + \alpha_3 FARKKM_{it} + \alpha_4 BUY_{it} + \alpha_5 FDI_{it} + \alpha_6 YSB_{it} + \alpha_7 C_{it} + (\mu_{it} + \beta_t) \quad (3.1)$$

α , β , μ birimleri sırası ile tahmin edilecek katsayıları, hata terimlerinin ve gözlemlenemeyen birim etkilerini ifade eder. Modelde kullanılan değişkenler ilk olarak panel EKK yöntemi ile araştırılmıştır.

Bu bölümde kullanılan ampirik analiz hakkında bilgiler verilecektir. İlk olarak panel veri modeli ayrıntılı olarak açıklanıp ardından statik ve dinamik panel veri modelleri açıklanacaktır. Çalışmamıza konu olan statik model üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur.

3.4.1. CAMELS Analizinin İşleyişi

CAMELS analizine başlamadan önce analiz içinde kullanılacak olan rasyoların önceden belirlenmesi lazım. Belirlenen rasyoların ilişki yönüne bakmak lazım. Yönünden kasıt rasyoda meydana gelen değişikliğin göstergelerimizi pozitif veya negatif yönde mi etkilediğinin belirlenmesi gerekir. Rasyoların belirlenmesi ve yönünün saptanmasından sonra analizde kullanılacak olan referans değerlerin hesaplanması gerekir. Referans değer ise belirlenen rasyolar üzerinden sektörde mevcut olan tüm bankaların finansal verilerinin aritmetik ortalamasıdır.

Referans değer hesaplanmasından sonra ilgili bankanın finansal verilerinin referans değerine bölünmesi ve 100 ile çarpılması endeks değerini verir. Daha önceden yönü belirlenen rasyonun yönüne bakılarak eğer pozitif yönde etkiliyorsa endeks değerinden 100 çıkartılır, eğer ilişkinin yönü negatif yönlü ise 100'den endeks değer çıkartılır ve sapma değeri elde edilir. Finansal rasyoya verilen ağırlık ile sapma değer çarpılması ve 100 ile bölünmesi ile bankanın ağırlıklı değeri yüzde olarak elde edilir. Elde edilen ağırlıklı değerler her birleşenin içerisindeki ağırlıklarına göre toplanır birleşenlerin puanları elde edilir. 6 birleşen için hesaplanan değerler birleşenin ağırlıklarına göre toplanır ve bankanın ilgili dönem için CAMELS puanını oluşturur.

Tablo 3.2: CAMELS Puanın Hesaplanması

İlişkinin Yönü	Ana Birleşen Ağırlık Oranı	Finansal Oranın Ağırlık Oranı	Referans Değeri	Banka Değeri	Endeks Değer	Sapma Değeri	Ağırlık Değeri	Birleşik CA-MELS Puanı
A	B	C	D	E	F	G	H	I
Pozitif + Negatif -	Ana Birleşenlere Verilen Ağırlıklı Ortalama	Finansal Oranlara Verilen Ağırlıklı Ortalama	Tüm Bankalar İçin Hesaplanan Finansal Aritmetik Ortalama	Belirlenen Dönem İçin İlgili Bankanın Finansal Oranlarının Aritmetik Ort.	$(E/D) * 100$	Pozitif ise $(F-100)$ Negatif ise $(100-F)$	$(G * C) / 100$	$\sum(B * \sum H)$

Çalışmamızda kullanacağımız finansal oranlar ve ağırlıkları aşağıda Tablo 3.3'te sunulmuştur.

Tablo 3.3 CAMELS Analizi Rasyoları Tablosu

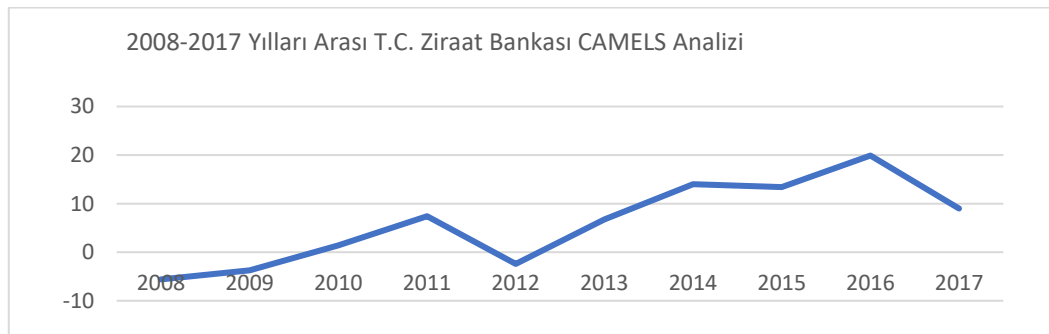
	Birleşen Ağırlığı	Yönü	Oran Ağırlığı
C (Sermaye Yeterliliği)	20%		
Özkaynaklar/(Kredi+Piyasa+Operasyonel Riske Esas Tutar)		+	50%
Özkaynaklar/Toplam Aktifler		+	30%
(Özkaynaklar-Duran Varlıklar)/Toplam Aktifler		+	20%
A (Aktif Kalitesi)	15%		
Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat		+	15%
Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler		-	25%
Takipteki Krediler/Toplam Krediler ve Alacaklar		-	25%
Duran Aktifler/Toplam Aktifler		-	20%
Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler		-	15%
M (Yönetim Kalitesi)	15%		
Takipteki Krediler(net)/Toplam Krediler ve Alacaklar		-	30%
Diğer Faaliyet Giderleri/Toplam Aktifler		-	15%
Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri		+	25%
Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri		-	30%
E (Karlılık)	15%		

Net Dönem Karı(Zararı)/Toplam Aktifler		+	40%
Net Dönem Karı(Zararı)/Özkaynaklar		+	40%
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi(Kar/Zarar)/Toplam Akt.		+	20%
L (Likitide)	20%		
Likit Aktifler/Toplam Aktifler		+	20%
Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler		+	30%
TP Likit Aktifler/Toplam Aktifler		+	30%
Alınan Krediler/Toplam Aktifler		+	20%
S (Piyasa Riskine Duyarlılık)	15%		
YP Aktifler/YP Pasifler		-	20%
Faiz Dışı Gelirler(Net)/Toplam Aktifler		+	20%
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler		+	30%
Net Bilanço Pozisyonu/Özkaynaklar		-	30%

Çalışmamızda Türkiye Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren 3 tanesi kamu sermayeli banka, 4 tanesi özel sermayeli, 4 tanesi yabancı sermayeli banka olmak toplam 11 adet mevduat bankasının 2008-2017 yılları arasındaki performansları 23 rasyo kullanılarak CAMELS analizi yöntemi ile performansları karşılaştırılmıştır. Analizde kullanılan bankalar ek 14’te gösterilmiştir.

Yaptığımız CAMELS analizinde seçilen 11 bankanın 2008-2017 yılları arasındaki performans analizinde kullanılan 23 rasyo Türkiye Bankalar Birliği sitesinde yer alan istatistikler bölümünden bankalara ait olan kamuya açıklanan bilançolardan alınmıştır.

Grafik 3.1: 2008-2017 Yılları Arası T.C. Ziraat Bankası CAMELS Puanı*

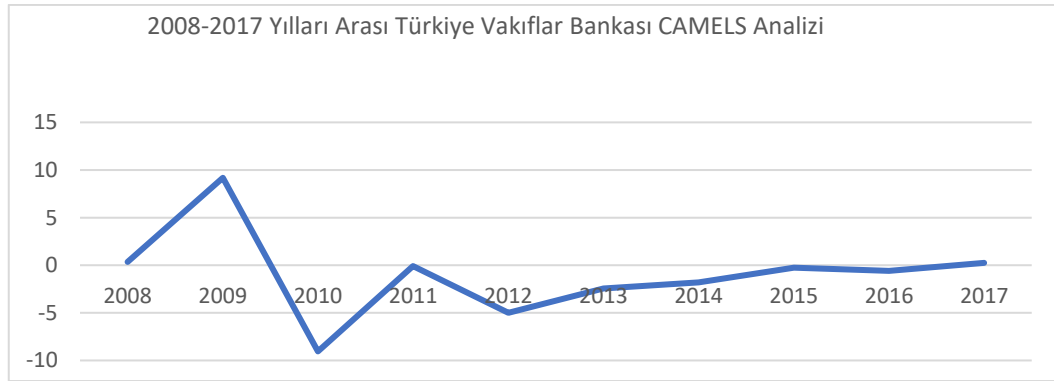

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

Yapılan analiz karşılaştırmalarında T.C. Ziraat Bankası’nın 2008 yılında eksi olarak başlayan CAMELS puanı bunda 2007 yılında başlayıp 2008 yılında da etkilerini devam ettiren ekonomik krizin etkilerinin olduğu varsayılırsa birbirini takip eden 3 yıl içinde 2011 yılı sonuna kadar yükseliş trendi göstermiş 2008 yılında -5.6, 2009 yılında -3.7, 2010 yılında 1.43 olan CAMELS puanı 2011 yılında

7.2 seviyesine kadar gelmiştir. 2012 yılında bankanın likitlerinde ve aktif yapısındaki eksiklikler ve yönetim rasyolarındaki düşüşler bankanın tekrardan eksi puanlar alıp -2.42 puan almasına sebep olmuştur. Devam eden süreçte banka performansı artış göstermiş 2013 yılında 6.76, 2014 yılında 14.02, 2015 yılında 13.41 ve 2016 yılında 19.9 puan almış CAMELS puanı bir daha eksi seviyelere düşmemiştir. Bankanın puan artış seyri 2015 ve 2017 yıllarında bir önceki yıla düşüş gösterse de artı seviyede kalmıştır. Özellikle 2017 yılında almış olduğu 8.98’lik CAMELS puanı bankanın önceki yıllarda değerlendirilen oranları arasında 2014 yılı ve sonrasında en düşük performansa sahip yıl olmasına sebep olmuştur.

Grafik 3.2: 2008-2017 Yılları Türkiye Vakıflar Bankası CAMELS Puanı*

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

Türkiye Vakıflar Bankası analize konu olan 11 banka arasındaki en iyi puan ortalamasına sahip olarak 2008 yılında 0,35’lik puan almış ve 2009 yılında 8.83’lik puan artışı göstererek CAMELS puanını 9.18’e yükseltmiştir. 2010 yılında ise banka yönetim kalitesi hariç tüm kalemlerde düşüş göstermiş özellikle piyasa riskine duyarlılıkta en fazla düşüşü göstermiş CAMELS puanını –9.05 e düşürmüştür. 2011 yılında banka sermaye yapısı, karlılık ve en büyük artışı piyasa riskine duyarlılıkta göstererek bir önceki yıla göre artış göstermiş ve yılı -0.08’lik puan ile kapatmıştır. Banka 2012 yılında aktif yapısı ve karlılıkta yapmış olduğu küçük artışlar yaşamış olsa da sermaye yapısı, yönetim, likit yapısı ve piyasa riskine duyarlılıkta yaşanan düşüşler bankanın 2011 yılına göre düşüş yaşamasına ve -4.99 puan olmasına sebep olmuştur. 2012 yılından 2017 yılına kadar geçen süreçte banka finansal rasyolarında artışlar yaşanmıştır. 2013 yılında -2.43, 2014 yılında -1.79, 2015 yılında -0.27 ve 2016 yılında -0.6 CAMELS puanı almıştır. Banka 2017 yılında 0.262 ile yılı tamamlamıştır.

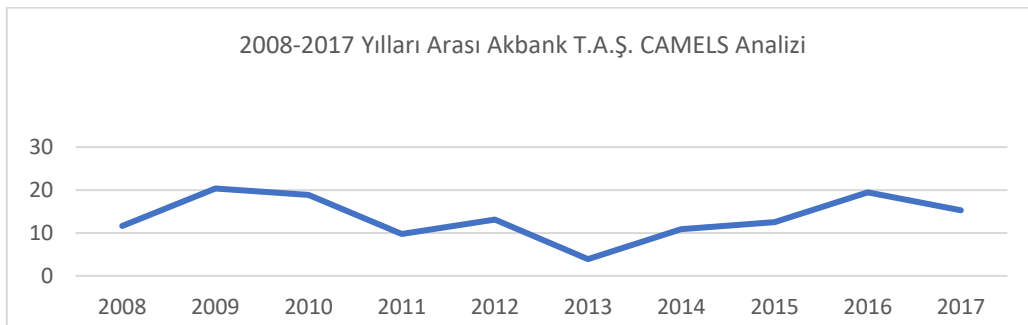
Grafik 3.3: 2008-2017 Yılları Arası Türkiye Halk Bankası CAMELS Puanı *

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2008 yılında değerlendirmeye aldığımız 11 banka arasında en düşük ikinci puanı almıştır. Bu dönemin kriz dönemine denk gelmesi genel olarak bankalarda yaşanan likidite ve sermaye piyasasına duyarlılıkta bankanın döviz kurlarında yaşanan olumsuzluklara karşılık verememesi bankanın -28.44 puan ile analize girmesine neden olmuştur. 2009 yılında bankanın kriz sonrasında likidite dengesini sağlaması ve piyasa risklerine karşı daha duyarlı hale gelmesi ile yükselişe geçerek 0.79 puana yükseltmiştir. 2010 yılında likidite oranlarında dengesizlik yaşaması bankanın tekrardan -6.29 lara düşmesine sebep olmuştur. 2011 yılından itibaren yükselişe geçip puanını eksilerden artılara çıkarmış 2011 yılında -1.17, 2012 yılında 2.27, 2013 yılında 1.47 CAMELS puanı almış olan banka 2014 yılında piyasa riskine duyarlılık hariç tüm oranlarda düşüş yaşamış banka iki yılın ardından tekrar eksili rakamlara -10.55’e gerilemiştir. Banka 2017 yılına kadar olan süreçte eksi rakamlardan kurtulmasa da CAMELS puanları 2015 yılında -4.04, 2016 yılında -8.67, 2017 yılında -3.71’dir.

Grafik 3.4: 2008-2017 Yılları Arası Akbank T.A.Ş. CAMELS Puanı*

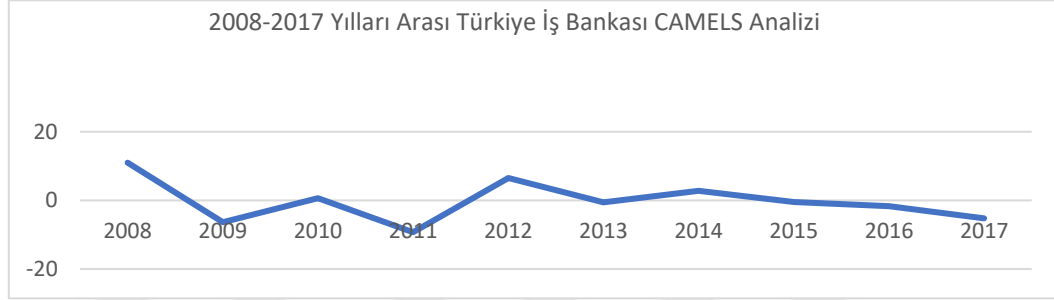

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

Akbank T.A.Ş. 2008 yılında 11.63, 2009 yılında 20.36, 2010 yılında 18.88 CAMELS puanı sergileyen banka 2011 yılında tüm kalemlerde düşüş yaşamış özellikle piyasa riskine karşı duyarlılıkta düşüş yaşayan banka eksi puan olmasa da 9.73 ile yılı tamamlamıştır. 2012 yılında sermaye ve likidite oranları haricinde

diğer oranlarda yükseliş yaşayan banka yükseliş ile CAMELS puanını 13.13'e yükseltmiştir. Daha sonraki yıl karlılık hariç tüm kalemlerde düşüş yaşayan banka 3.9 puana gerilemiştir. 2013 yılı ve sonrası banka yükseliş trendine devam etmiştir. Yapılan analizler sonucunda bankanın hesaplanan yıllar içerisinde diğer bankalardan farklı olarak hiçbir dönem eksi puan almamış olması bankanın güçlü performansa sahip olduğunun bir göstergesidir.

Grafik 3.5: 2008-2017 Yılları Arası Türkiye İş Bankası CAMELS Puanı*

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

Türkiye İş Bankası A.Ş. 2008 yılında yaşanan ekonomik krizin etkisinde diğer bankalarında yaşadığı likidite ve piyasa riskine duyarlılıkta ciddi azalışlar yaşamıştır. Bu azalış diğer oranlarda da kendini hissettirmiştir. Banka tüm bu azalışlara rağmen incelemeye konu olan bankalar arasında 10.99 CAMELS puanı ile dördüncü sırada yer almaktadır. 2009 yılında sermayesi hariç tüm kalemlerde düşüş yaşayan banka -6.36 CAMELS puanı almıştır. 2010 yılında yükseliş gösterip eksi puanlardan 0.61'e yükselse de 2011 yılında yönetim kalitesinde yükseliş yaşanmış olsa da tüm kalemlerde düşüş yaşanmış -9.27 ile yıl tamamlanmıştır. 2012 yılında sadece likidite oranının da sorun yaşamış olan banka diğer oranlarını yükselterek 6.49'a yükselmiştir. 2013 yılında -0.61 olan oran 2014 yılında 2.83 olmuştur. Seyreden dönemlerde bankanın CAMELS puanlarında düşüş yaşanmıştır. 2015 yılında -0.48 olan oran, 2016 yılında -1.65, 2017 yılında ise -5.24 olmuştur.

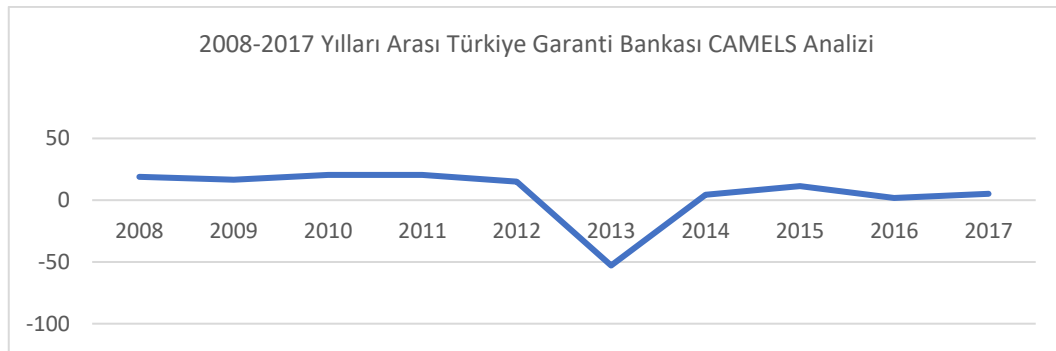
Grafik 3.6: 2008-2017 Yılları Arası Yapı ve Kredi Bankası CAMELS Puanı*

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. 2008 yılında analize de konu olan bankalar arasında yaşanan ekonomik krizden en fazla etkilenen bankalardan biri olmuş ve kur riskini karşılamada ciddi sorunlar yaşamış, özkaynak ve likidite riski yaşayan banka 2008 yılında en düşük CAMELS puanı olan -44.9 almıştır. Bankanın CAMELS puanı 2009 yılında -20.7, 2010 yılında -16.75'e düşse de 2011 yılında -17.09 yükselmiştir. 2012'de düşüş e geçen CAMELS puanı 2014 yılına kadar bu trendi devam ettirmiş. 2015 yılından itibaren bankanın CAMELS puanı tekrardan yükselişe geçmiş 2015 yılında -11.48, 2016 yılında -13.53, 2017 yılında -15.18 olarak analize konu olan bankalar arasındaki en düşük performansı sergilemiştir.

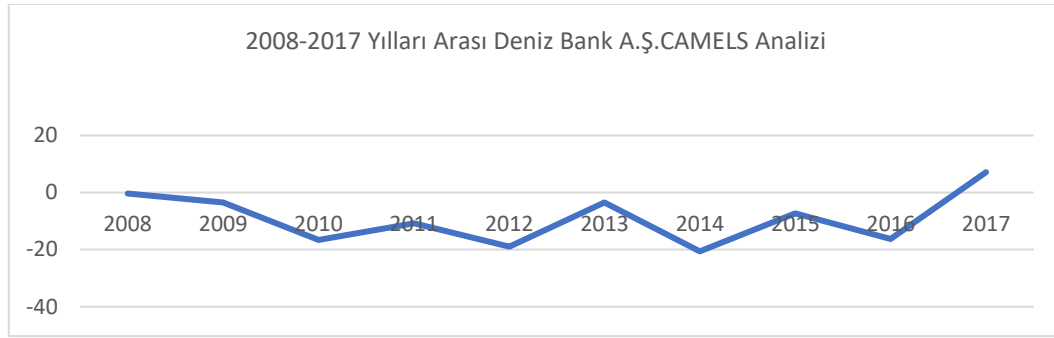
Grafik 3.7: 2008-2017 Yılları Türkiye Garanti Bankası CAMELS Puanı*

*TBB "Bankalarımız 2018"den alınan veriler ile çizilmiştir.

Türkiye Garanti Bankası A.Ş. 2008 yılında 19.01 puan olarak analize girmiş olan bankalar arasında en iyi ikinci orana sahip olan bankadır. 2009 yılında bütün oranlarda artış yaşanmasına rağmen piyasa riskine duyarlılıkta düşüş yaşayan banka 16.54 puan almıştır. 2010 ve 2011 yılında tekrar yükselişe geçen banka bu yılları 20.39 ve 20.45 puanla takip etmiştir. 2012 yılında sadece likidite oranında artış yaşayan banka diğer oranlarda düşüş yaşadığından CAMELS puanı 15.1'e düşmüştür. 2013 yılında banka tüm oranlarda düşüş yaşamış olup analize konu olan bankalar arasında en düşük puana sahip olan banka olmuştur. Banka 2014 yılında özellikle aktif yapısında, yönetim kalitesinde ve piyasa riskine duyarlılık-taki oranlarda yaşadığı yükselişler sayesinde tekrar artılı rakamlara 4.31'e gelmiştir. Bu artış 2015 yılında devam etmiş CAMELS puanı 11.47'e çıkmıştır. Banka 2016 yılında en büyük düşüşünü yönetim kalitesinde yaşasa da eksi puana tekrardan düşmeyip yılı 1.83 ile kapatmıştır. 2017 yılında banka yükselişini devam ettirmiş CAMELS puanını 5.2'ye çıkarmıştır.

Grafik 3.8: 2008-2017 Yılları Arası Deniz Bank A.Ş. CAMELS Puanı*

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

Denizbank A.Ş. 2008 yılına -0.33 CAMELS puanı almıştır. Banka 2009 ve 2010 yıllarında düşüş trendi içine girmiş 2009 yılında -3.45 2010 yılında -16.57 puan almıştır. 2011 yılında banka özellikle karlılık oranında diğer likidite, yönetim kalitesi ve sermaye oranlarına göre daha fazla artış göstermiş ve oranın -10.81 e yükselmesine sebep olmuştur. Banka aynı başarıyı 2012 yılında devam ettirememiş finansal oranlarda yaşanan olumsuz gelişmeler bankanın CAMELS puanının -18.99 olmasına sebep olmuştur. 2013 yılında puanını -3.48 e düşüren banka 2014 yılında piyasada riskine duyarlılık oranında yaşanan düşüş bankanın CAMELS puanının düşmesine sebep olmuş -20.6 olmuştur. 2015 yılında -7.29 olan puan 2016 yılında piyasa koşullarındaki risklere karşı duyarlılık oranındaki azalış puanını -16.32’ye geriletmiştir. Banka 2017 yılında analize aldığımız on yıllık süreç içerisinde ilk kez artı puan almış, tüm oranlarda artış yaşayıp puanını 7.13’e yükseltmiştir.

Grafik 3.9: 2008-2017 Yılları Arası HSBC Bank A.Ş. CAMELS Puanı*

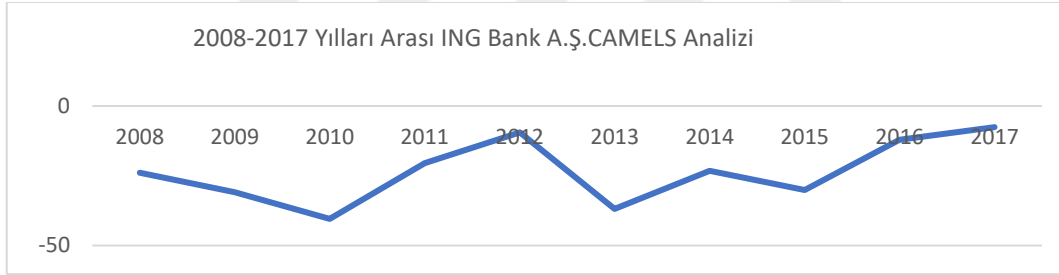

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

HSBC Bank A.Ş. 2008 yılında -13.5 CAMELS puanı almıştır. 2009 yılında her oranda düşüş yaşayan banka en büyük düşüşü yönetim kalitesinde yaşamış olup puanının -31.68’e düşmesine sebep olmuştur. Banka 2010 yılında en büyük düşüşü piyasa riskine karşı duyarlılıkta yaşamış olup CAMELS puanını-39.59’a indirmiştir. 2010 yılında en büyük düşüşü piyasa riskine karşı duyarlılıkta yaşayan

banka 2011 yılında yine en büyük artışı bu oranda yaşamış olup CAMELS puanını 18.46'ya çıkarmıştır. Bankanın aynı kalem üzerinde yaşadığı sorun 2012 yılındaki puanının -45.89 puanına gerileterek analize konu olan bankalar arasında en kötü sonuca almasına sebep olmuştur. 2013 yılında likidite oranı ve piyasa riskine duyarlılıkta yaşanan olumlu gelişmeler puanının -27.7'e düşmesinin ardından yönetim kalitesinde ve piyasa riskine karşı duyarlılık kaleminde yaşanan olumlu gelişmeler 2014 yılında puanının 14.52'e yükseltmiştir. 2015 yılında bankanın karlılığı , likidite oranları ve piyasa riskine karşı duyarlılıklarındaki düşüşler ani düşüşe sebep olup -14.86'lık CAMELS puanına sebep olmuştur. Bankanın 2016 yılında sermaye oranı ve piyasa riskine karşı duyarlılık oranlarında düşük oranda yükselmeler yaşanmasına rağmen diğer oranlarda yaşanan yüksek düşüşler analize konu olan bankalar arasında en düşük puan olan -55.15 puanını almıştır. 2017 yılında finansal oranlarında iyileşmeler yaşansa da yılı -25.49 CAMELS puanı ile kapatmıştır.

Grafik 3.10: 2008-2017 Yılları Arası ING Bank A.Ş. CAMELS Puanı*

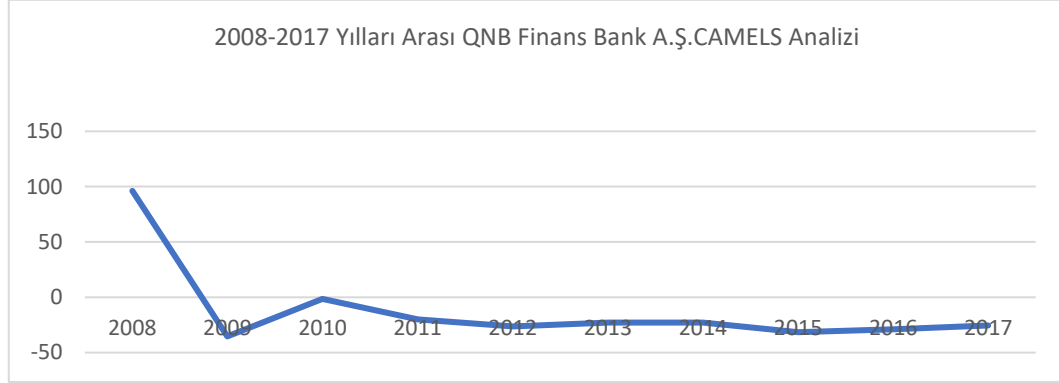

*TBB “Bankalarımız 2018”den alınan veriler ile çizilmiştir.

ING Bank A.Ş. 2008 yılında -23.95 puan almış ardından 2009 yılında yönetim kalitesi, karlılık ve piyasa riskine karşı duyarlılıkta büyük düşüşler yaşamış ve CAMELS puanının -30.9'a düşmesine sebep olmuştur. Düşüş trendi 2010 yılında da devam etmiş olup analize konu olan bankalar arasında en düşük CAMELS puanı -40.46 olmuştur. 2011 yılında özellikle yönetim kalitesinde yaşanan düşüş ardından sermaye ve piyasa riskine karşı duyarlılıkta yaşanan düşüş puanın -20.45'e düşmesine sebep olmuştur. 2012 yılında düşüş trendi bankanın devam etmiş puanı -9.47'ye gerilemiştir. 2013 yılında bankanın yönetim kalitesinde yaşamış olduğu sıkıntı yine analize konu olan bankalar arasında en düşük CAMELS puanı olan -36.9' u almıştır. 2014 yılında en büyük değişim trendini önceki yıl kötü performans puanı almasına sebep olan yönetim kalitesinde iyileştirme yaparak puanının -23.23'e gerilemesine sebep olmuştur. Bir önceki yıla göre banka

iyileşme yaşasa da analize konu olan bankalar arasında en düşük CAMELS puanıdır. 2015 yılında bankanın CAMELS puanı -30.08'e yükselmiş. 2016 ve 2017 yıllarında bankanın CAMELS puanlarında önceki yıllara göre iyileşmeler yaşanmış olup 2016 yılında -12.126'ya 2017 yılında -7.581'e düşmüştür.

Grafik 3.11: 2008-2017 Yılları Arası ING Bank A.Ş. CAMELS Puanı*

*TBB "Bankalarımız 2018"den alınan veriler ile çizilmiştir.

QNB Finansbank A.Ş. 2008 yılında analizde yer alan bankalar arasında piyasa riskine karşı duyarlılıkta diğer bankalara oranla daha başarılı bir performans sergilemesi ilgili yılda bankanın en iyi CAMELS puanı almasına sebep olmuştur. 2009 yılında bir önceki yıl diğer bankalara da fark atmasına sebep olan piyasa riskine karşı duyarlılık oranında yaşamış olduğu keskin düşüş analizde yaşanan en büyük düşüş trendi olup bankanın CAMELS puanının diğer bankalar arasındaki en düşük puan -35.34 olmuştur. 2010 yılında banka sermaye oranı, yönetim kalitesi, karlılık oranı ve likidite oranında düşüş yaşamasına rağmen piyasa riskine karşı duyarlılıkta daha büyük yükseliş yaşanmış ve CAMELS oranı -1.34'e düşmüştür. 2011 yılında yönetim kalitesi ve piyasa riskine karşı duyarlılıkta yaşanan düşüşler CAMELS puanının -20.06'ya düşmesine sebep olmuştur. Düşüş seyri 2012 yılında da devam etmiş -26.45 olmuştur. 2013 yılında özellikle piyasa riskine karşı duyarlılıktaki iyileşme oranının biraz daha iyileşip -22.86'ya gelmesini sağlamıştır. 2014 yılında hemen hemen aynı miktarlarda seyreden oran -22.92'dir. 2015 yılında tüm oranlarda düşüş ve artışlar yaşansa da özellikle piyasa riskine karşı duyarlılıkta yaşanan değişimler CAMELS puanının -31.42 olmasına etki etmiştir. 2016 ve 2017 yılında düşüş trendine giren bu oranlar 2016 yılında -28.95, 2017 yılında -25.34 olmuştur. Bankaların CAMELS puanlarının karşılaştırmalarının kolay yapılması amacıyla Ek 15'te 2008-2017 yılları bankaların

CAMELS puanları grafikleri verilmiştir. Ayrıca ek 27, 28 ve 29’da sırasıyla kamu, özel ve yabancı sermayeli bankaların CAMELS puanları gösterilmiştir.

3.4.2.En Küçük Kareler (EKK) Yöntemi

EKK yöntemi, regresyon çözümlemesinde en yaygın olarak kullanılan yöntemdir. Burada ki amaç Y ’ye yakın olan katsayı tahminleri bulmaktır (Ak, 2002:22).

$$\hat{Y}_i = \hat{I}_0 + \hat{I}_1 X_{1i} \quad i = 1, 2, \dots, n \quad (3.2)$$

Denklemden yer alan $\hat{I}_0$ ve $\hat{I}_1$ terimlerinin değerini bulmak için kullanılan EKK yöntemi toplam sapmaların karelerinin toplamını en küçük yapan değerlerin bulunmasını amaçlanır. Hata terimi ise gözlemlenen Y_i ile beklenen $\hat{Y}_i$ değerleri arasındaki farktan oluşur.

$$\hat{E} = Y_i - \hat{Y}_i \quad (3.3)$$

3.3’te hesaplanan hata terimleri negatif, pozitif ve sıfır değerine sahip olur. Ve bu farkların toplamı 0’dır.

EKK yöntemi I_0 ve I_1 parametrelerinin kestirmeleri olan $\hat{I}_0$ ve $\hat{I}_1$ ’nin farkını en küçük yapacak şekilde aşağıdaki gibi düzenler.

$$\text{Enküçük } \sum_{i=1}^n \hat{E}_i^2 \quad \text{Enküçük } \sum_{i=1}^n (Y_i - \hat{Y}_i)^2 \quad (3.4)$$

EKK tahmin edebilmek için 3.5’te eşitlikte $\hat{I}_0$ ve $\hat{I}_1$ ‘ya göre kısmi türevleri alınır ve sıfıra eşitlenir. 3.6 ve 3.7’deki normal eşitlikler elde edilir. Bu eşitlikler üzerinde gerekli işlemler yapıldıktan sonra I_0 ve I_1 parametrelerinin kestirimleri olan $\hat{I}_0$ ve $\hat{I}_1$ değerlerinin eşitleri 3.8 ve 3.9’daki gibi elde edilir.

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - (\hat{I}_0 + \hat{I}_1 X_{1i}))^2 = L \quad (3.5)$$

$$\sum_{i=1}^n Y_i = \hat{I}_0 n + \hat{I}_1 \sum_{i=1}^n X_{1i} \quad (3.6)$$

$$\sum_{i=1}^n X_{1i} Y_i = \hat{I}_0 \sum_{i=1}^n X_{1i} + \hat{I}_1 \sum_{i=1}^n X_{1i}^2 \quad (3.7)$$

$\hat{I}_0$ ve $\hat{I}_1$ ve regresyon belirleme katsayısının hesaplanması işi şu şekildedir.

$$\hat{\Gamma}_1 = \frac{n[\sum_{i=1}^n X_{1i}Y_i] - (\sum_{i=1}^n X_{1i})(\sum_{i=1}^n Y_i)}{n(\sum_{i=1}^n X_{1i}^2) - (\sum_{i=1}^n X_{1i})^2} = \frac{\sum_{i=1}^n (X_{1i} - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{\sum_{i=1}^n (X_{1i} - \bar{X})^2} \quad (3.8)$$

$$\hat{\Gamma}_0 = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i + \hat{\Gamma}_1 \sum_{i=1}^n X_{1i}}{n} = \bar{Y} - \hat{\Gamma}_1 \bar{X} \quad (3.9)$$

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (\hat{Y}_i - \bar{Y})^2}{\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2} \quad (3.10)$$

3.4.2.1. Panel Veri Modelleri

Panel veri; belli bir dönemde bireylere, ülkelere, firmalara, hane halkına ait yatay kesit gözlemlerinin bir araya getirilmesine denir. Panel veri oluştururken X sayıda birim ve bu birimlere karşılık gelecek Y sayıda gözlemden oluşur. Örnek olarak 1982-2010 yılları arasında hizmet sektöründe firmalarda çalışan işçi sayısı ya da 1970-2000 yılları arasında Türkiye illerindeki buğday üretimi gibi (Tatoğlu, 2012:2).

Yatay kesit ve zaman serisi verileri bazı durumlarda ekonometrik analizlerde teker teker kullanılır. Ya kesit boyutu ya da zaman boyutu ile ilgilenilir. Yatay kesit ve zaman serisinin birlikte kullanımı iktisadi ve finansal ilişkilerin açıklanmasında tek boyutun yetersiz kalmasından ötürü tercih edilen panel verileri gündeme getirmiştir. Yatay kesit veri, sadece belirli bir dönem hakkında birçok birim hakkında bilgi verirken; zaman serisi veri, bir birimin farklı dönemlere ait bilgilerine ulaşılmasını sağlar. Bu anlamda panel veri hem dönem hem de birimlere ait bilgiler elde edilmesini sağlar. Panel veriler ilk olarak; Hildreth (1950), Kuh (1959), Grunfeld ve Griliches (1960), Zellner (1962), Balestra ve Nerlove (1966), Swamy (1970)'nın yaptığı çalışmalarda yer verilmiştir. 1990'lı yıllardan sonra daha etkin kullanılmaya başlanmıştır (Tatoğlu, 2012:3).

Son zamanlarda dikey veri setleri de hazırlanmıştır. Bunlar farklı zamanlarda birçok ülkeye binlerce birey ya da hane halkına ait gözlemlerden oluşur. Buna verilebilecek en iyi örnek özellikle OECD'nin yayınladığı istatistikliklerdir. Birçok ülke, birçok yıl ve birçok ekonomik seriler mevcuttur. En önem panel veri setleri: Bureau of Labour Statistic'in sponsorluğunda yayınlanan NLS (National Longitudinal Surveys of Labor Market Experience), Michagan Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Enstitüsü tarafından hazırlanan PSID (University of Michan-

gan's Panel Study of Income Dynamics), Eurostat tarafından yayınlanan BHPS (British Household Panel Survey). Ayrıca SLID (Canadian Survey of Labour Income Dynamics), JPSD (Japanese Panel Survey on Consumers), KLIPS (Korea Labor and Income Panel Study), HILDA (Household Income and Labour Dynamics in Australia), IFLS (Indonesia Family Life Surveys), SEP (Netherland Socio-Economic Panel), GSOEP (German Social-Economic Panel), PSELL (Luxemburg Socia-Economic Panel)'dir. Türkiye'de ise böyle hazırlanmış veri setleri yoktur (Tatoğlu,2012:4).

Genel olarak panel veri modeli;

$$Y_{it} = \alpha_{it} + \beta_{kit} X_{kit} + \mu_{it} \quad i = 1, \dots, N \quad ; \quad t = 1, \dots, T \quad (3.11)$$

Şeklinde yazılmaktadır. Burada yer alan Y , X_k , α , β , μ , i ve t göstergeleri sırası ile bağımlı değişken, bağımsız değişken, sabit parametreler, eğim parametreleri, hata terimleri, birimleri ve zamanı ifade etmektedir.

Panel veri kullanmanın avantajlarının yanın da dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlardan ilk olarak avantajlarına değindiğimizde (Tatoğlu, 2012:10);

Analizlerde kullanılan birimler heterojendir. Yatay kesit verileri ve zaman serisi analizleri tek başına heterojenliği kontrol edemezken, panel veri analizi heterojenliği kontrol edebilir. Zaman serisi verilerinden bu duruma örnek verecek olursak mikro-ekonomik ya da sosyal-demografik faktörlerin etkisini tam anlamıyla yansıtmaz. Yatay kesit verileri ise yukarıda da bahsettiğimiz bu faktörlerin zaman boyutu kullanılmamaktadır. Zaman seri verileri ve yatay kesit verilerinin eksikliğinin ortadan kalkmasını sağlayan panel veri hem birim özellikleri ve bunların arasındaki farklılıkları eşanlı olarak anlaşılmasını sağlar. Kısacası; birim değişkenliğini ve gözlenemeyen heterojenliği modele ilave edebilmektedir.

Panel veri modellerini incelediğimizde hata terimleri ile açıklayıcı değişkenler dışlanan değişkenler nedeni ile korelasyonlu olmalı ve parametre tahminleri sapmalı olmalıdır. Panel veri bu değişkenleri kontrol altında tutmaktadır. Tahmin sapmasını azaltmakta ya da tamamen yok olmaktadır. Korelasyonun kaynağını bilmek, tutarlı ve doğru tahminler için önemlidir. Sapmayı azaltmak veya yok etmek amacı ile değişkenler ile hata terimi arasındaki korelasyonun üç tipinden

bahsedilir. Bunlardan ilki dışlanan değişken sebebiyle sapmadır. Kısaca açıklamak gerekirse spesifikasyon hatası ya da veri yetersizliği sonucunda Eşitlikte olması gerektiği halde olmayan değişkenle ile modeldeki açıklayıcı değişkenler arasındaki korelasyon varsa bağımsız değişken ve hata terimi korelasyonlu olmakta tahminler sapmalı olmaktadır. Bu sapma üç metod ile giderilir; ilki birim ve zaman etkisini gidermek için örnek gözlemlerini dönüştürmek, ikincisi gölge değişken kullanarak birim ve zaman etkisini göstermek, üçüncüsü; birim ve zaman etkilerinin koşullu dağılımını oluşturmak ve bunu gözlenen açıklayıcı değişkenler sabitken yapmaktır.

Modelin dinamik yapısı ve şoklar nedeniyle yaşanan sapmalar vardır ki bunlar gecikmeli bağımlı değişkenler ile hata terimleri korelasyonludur. Yaşanan sapmalar bu korelasyonun göz ardı edilmesinden yaşanır.

Eşanlılık sapması vardır ki bu da bağımlı ve bağımsız değişken ayrımlarının net yapılmadığı durumlarda bağımsız değişkenler ile hata terimleri genelde korelasyonludur. Bu sapmayı yok etmek için tam bağımlı değişkenler ile hata terimleri arasındaki korelasyonu yok etmektedir.

Panel verinin avantajlarından bir diğeri ise çoklu doğrusal bağlantı problemini azaltmaktır. Çoklu doğrusal bağlantı ve zaman serilerinde serbestlik derecesinin az olması analiz yapmaya çalışanlar için önemli bir sorundur. Bu yaşanan sorun modelin ihtiyacı olan bilgiyi karşılayamadığı sonucuna vardır ki durum ciddidir. Bu durumdan kurtulmak için iki seçenek vardır ya örnekten sağlanacak bilgiyi artırmalı ya da modelin ihtiyacı olan bilgiyi azaltmak gerekir. Örnek olarak dağıtılmış gecikmeli model alınırsa:

$$Y_t = \sum_{t=0}^h \beta_T X_{t-T} + u_t \quad t=1, \dots, T \quad (3.12)$$

Gecikmeli X değişkenleri arasında yakın ilişki olduğu düşünülür ve h+1 sayıda açıklayıcı değişken arasında şiddetli çoklu doğrusal bağlantı görülmektedir. Gecikmeli değişkenlerin parametrelerini tahmin etmek için yeterli bilgi alınamamaktadır. Burada panel veri kullanılarak birim farklılıklarından yararlanılabilmektedir.

Panel verinin diğer bir avantajı da daha kapsamlı modeller kurmamızı sağlar. Panel veri tek olarak zaman serisi ya da yatay kesit veri kullanarak kurulamayacak olan daha kapsamlı, karmaşık, hem zaman hem de birim boyutu içeren modellerin kurulmasına imkan verir.

Panel veri kullanmanın sağlayacağı avantajlar yanında dezavantajları da vardır. Bunlardan kısaca bahsedecek olursak; hata payında oluşan sapmalar yaşanır. Hata terimleri panel veride önem taşır. Önem taşımasının sebebi ise zaman serisi modeline özgü sapmayı, yatay kesit veri modeline uygun sapmayı, panel veri modeline özgü sapmayı taşımaktadır. Diğer bir sorun ise veri toplama problemidir. Verilere ulaşmak ve düzenlemek büyük sorundur. Özellikle Türkiye’de çalışmaya imkan sağlayacak panel verileri bulmak zordur. Ayrıca anket çalışmalarında cevap verilmeyen sorular verinin kısıtlanmasına sebep olur. Son olarak değinilecek olan zaman serisinin kısa olma problemidir. Birim boyu uzun olmasına rağmen zaman boyunun kısa olmasıdır. Bu durum özellikle doğrusal olmayan panel veri modellerinde çözülmesi güç ekonometrik sorunlar yaratır.

3.4.2.1.1. Statik Panel Veri Modeli

Statik panel veri modelinde değişkenlerin dinamik yapıları yansıtılmamaktadır. Başka bir deyişle bağımlı ve bağımsız değişkenlerin gecikmeli değerlerinin bağımlı değişkenin açıklanmasında kullanılmadığı modeldir (Er, 2009:53). Modelin yazılımı ve indislerinin açılımı aşağıda 3.13’te gösterilmiştir (Tatoğlu, 2016:37).

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{1it} + \beta_2 X_{2it} + \dots + \beta_k X_{kit} + e_{it} \quad (3.13)$$

$$i = 1, \dots, N; t = 1, \dots, T$$

Y_{it} : Bağımlı değişkenin i birim için değerini t zamanında ifade eder.

X_{kit} : k bağımsız değişkeninin i birim için değerini ifade eder.

β_0 : β bağımsız değişkeninin katsayısını ifade eder.

e_{it} : hata terimini i : birey, hane halkını t : gün, ay ,yıl

Statik panel veri modelinin yazılımını kısaca şu şekilde yazılır;

$$Y_{it} = \beta_{0it} + \sum_{k=0}^K \beta_{kit} X_{kit} + e_{kit} \quad (3.14)$$

$$i = 1, \dots, N \quad ; \quad t = 1, \dots, T$$

Her birimin her dönem içinde değer almasını panel veri modelinde sağlanmaktadır. Sabit etkiler ve rassal etkiler olmak üzere iki varsayım arasından model için en uygun olanı seçilir. Model şekillenmeden önce varsayımlar yapılmaktadır. Her iki varsayım için kullanılan modelde e_{it} 'nin sabit varyans, sıfır ortalama ile tüm birim ve zamanlar da aynı ve bağımsız normal dağıldığı varsayılır (Tatoğlu, 2016:37).

Tek bağımsız değişkenli doğrusal modelin gösterimi ise 3.16'da gösterilmiştir (Greene, 2012:385).

$$Y_{it} = X_{it}\beta + Z_i\alpha + \varepsilon_{it} \quad (3.15)$$

Kısaca toparlayacak olursak

$$Y_{it} = X_{it}\beta + c_i + \varepsilon_{it} \quad (3.16)$$

X_{it} : Sabit terimi içermeyecek şekilde N tane açıklayıcı değişkeni

$Z_i\alpha$: Heterojenlik etkileri

Z_i : Sabit terimi yaş, cinsiyet, ırk gibi gözlemlenebilen ya da gözlemlenemeyen ancak t zaman süresinde sabit olan değişkenleri ifade eder.

3.4.2.1.2. Dinamik Panel Veri Modelleri

Panel veri modelleri yatay ve zaman serisi verilerini kapsayıp statik ve dinamik panel veri modeli olarak ikiye ayrılabilir. Genel olarak dinamik özellikler taşımaktadır. Geçmişteki tecrübeler ve eski davranış biçimleri belirli bir dönemde meydana gelen olayla bağlıdır, bu geçmiş tecrübeler ve davranışlardan etkilenir. İşte bu anlamda ilişkilerin incelenmesi anlamında değişkenlerin gecikmeli değerlerinin de ele alınması gerekir. Dinamik panel veri modelini statik panel veri modelinden ayıran temel hususta bu gecikmeli değişkenlerden kaynaklanır. Açıklayıcı değişkenin gecikmeli değerlerini ve güncel değerlerini inceleyen modele gecikmeli dağılmış modeller, bağımlı değişkenin bir ve daha fazla gecikmeli değeri-

ni içermesi ile oluşan modellere ise otoregresif modeller ismini alır. Oto regresif modellere aynı zamanda dinamik modeller olarak da bilinir (Er, 2009:95).

Bağımlı değişkenin geçmiş değerler ile ilişkisini gösteren dinamik panel veri modeli 3.17' de gösterilmiştir.

$$Y_{it} = \gamma Y_{i,t-1} + \beta' X_{it} + \alpha_i^* + \lambda_t + u_{it} \quad (3.17)$$

$$i = 1, \dots, N \quad t = 1, \dots, T$$

$$u_{it} = v_{it} + \mu_i \quad (3.18)$$

X_{it} : $K \times 1$ boyutundaki bağımsız değişken vektörünü

β : $K \times 1$ boyutundaki sabitlerin vektörünü

α_i^* : gözlemlenmemiş bireysel etkileri

λ_t : zamana özgü etkileri

Y_{it} : bağımlı değişkeni $Y_{i,t-1}$: bağımlı değişkenin gecikmeli değeri

U_{it} : hata terimini v_{it} : rassal gürültü

μ_i : birim etki

3.5. Model Belirleme ve Varsayım Ön Testleri

Sabit etkili ve tesadüfi etkili modellerden hangisini kullanılacağına karar vermek için çeşitli testler bulunmaktadır. Bu testlerden bazıları; Olabilirlik Oranı Testi (LR), Tesadüfi Etkiler Testi (Lagrange Çarpanı Testi), Hausman Testi'dir. Panel veri kullanılarak gerçekleştirilecek analizde sabit etkili veya tesadüfi etkili modellerden hangisinin kullanılacağına dair önceden bir bilgi yoksa; sabit etkili veya tesadüfi etkiyi bulmak için en yaygın kullanılan Hausman Testi yapılır ki yapılacak olan bu analizde Hausman Testi uygulanmıştır (Güriş, 2018:38). Ardından Breush and Pagan Lagrangian Multiplier Çarpanı Rassal Etki Testi yapılmıştır.

3.5.1. Breush ve Pagan Lagrangian Testi

Kurulan modelin belirlenmesi amacıyla yapılan ilk test Breush ve Pagan Lagrangian Testi olmuştur. Yapılan test ile aşağıdaki hipotezin cevabı aranmıştır:

$$\text{camels}[i,t] = Xb + u[i] + e[i,t] \quad (3.19)$$

H_0 : Panel Etkisi Yoktur

Yapılan Breusch ve Pagan Lagrangian testleri sonucunda $\text{Prob} > \text{chibar2} = 0.0371 < 0.05$ olduğundan H_0 hipotezi red edilir. Dolayısıyla panel etki içeren bir model seçilmelidir. Etkinin rassal ya da sabit olduğuna karar vermek için tablo 3.2’de yer alan Hausman Testi yapılmıştır.

Tablo 3.4: Breusch ve Pagan Lagrangian Testi

	Var	sd= sqrt (var)
Camels	869.1222	29.48088
e	677.3083	26.02515
u	97.5562	9.877054
Chibar2(01)	= 3.19	
Prob > chibar2	= 0.0371	

3.5.2. Hausman Testi

Hausman testi diğer testlere oranla daha fazla tercih edilen sabit etkiler veya rassal etkiler modellerinden hangisinin kullanılması gerektiğine karar vermek için kullanılan bir modeldir (Er, 2009:78).

Hausman test istatistiğinin genel şekli 3.20’de gösterilmiştir.

$$H=(\beta^I - \beta^{II})' [\text{Var} (\beta^I) - \text{Var} (\beta^{II})]^{-1} (\beta^I - \beta^{II}) \quad (3.20)$$

Hausman testinin istatistiklerine bakıldığında;

H_0 : Uygun model rassaldır. Bağımsız değişkenler ile hata terimleri arasında ilişki yoktur.

$$\text{Cov}(\alpha_i, X_{it}) = 0 \quad (3.21)$$

H_1 : Uygun model sabit etkilidir. Bağımsız değişkenler ile hata terimleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemlidir.

$$\text{Cov}(\alpha_i, X_{it}) \neq 0 \quad (3.22)$$

Birinci tip bir hata olasılığı seçimi ile test devam etmektedir. Üçüncü aşama ise Hausman Testini hesaplama formülü vardır.

$$H=(\beta^{RE}-\beta^{FE})[Var(\beta^{RE})-Var(\beta^{FE})]^{-1}(\beta^{RE}-\beta^{FE}) \quad (3.23)$$

β^{RE} ve β^{FE} rassal ve sabit etkili model için katsayı tahmin vektörlerini gösterir. Bu istatistik H_0 altında dağıtılan $X^2(k)$ 'dir. Serbestlik dereceleri olan k faktör sayısına eşit olmalıdır. Hausman testinde alınan sonuçlar kritik değerden büyük olması durumunda H_0 red edilecektir. Model sabit etkili olacak ve hata terimi ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki istatistiksel olarak önem taşır.

Tablo 3.5: Hausman Testi Sonuçları

Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Prob
Cross-section random	3.054742	6	0.8019
Period Random	0.001261	2	0.9994
Cross-section random and Period Random	3.026486	2	0.2202

Test ile ilgili hipotezler:

H_0 : Katsayılardaki Farklılık SistematiK Değildir.

Panel veri analizlerinde parametreleri tahmin etmek için sabit ve rassal etki modelleri kullanılmaktadır. Bu analizde kullanılacak modele karar vermek amacıyla Hausman testine başvurulmuştur. olduğunun göstergesidir. Tablo 3.1'de görüldüğü üzere Hausman Testi sonuçlarına göre %5 anlamlılık düzeyinde H_0 hipotezi red edilemediğinden rassal etki modelinin daha uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

3.5.3. Çoklu Doğrusal Bağlantı

Modelin açıklayıcı değişkenlerinin tümü ya da bir kısmı arasında olan tam veya tama yakın doğrusal ilişkiye çoklu doğrusal bağlantı denir. Değişken arasındaki yüksek korelasyon parametrelerin hesaplanmasını engelleyen bir duruma yol açar. Buda EKK yöntemini kullanılamayacak hale getirir. Bu sebepten ötürü modelimizde kullanacağımız bağımsız değişkenler arasındaki çoklu doğrusal bağlantı sorununun olup olmadığının incelenmesi lazımdır. Yapılan testler sonucunda çok-

lu doğrusal bağlantı sorununa neden olan değişkenler analizden çıkartılmalıdır (Er, 2009:24-25).

Tablo 3.6: Çoklu Doğrusal Bağlantı

Variable	VIF	1/VIF
ysb	3.08	0.324277
aktif	3.08	0.324727
enf	2.55	0.391486
faiz	2.32	0.431751
fdi	2.06	0.486131
yss	1.79	0.560154
kur	1.55	0.644746
Ortalama VIF	2.35	

Çoklu doğrusal bağlantı varlığını sınamak için; (VIF: Variance Inflation Factor) değerlerine bakılmış ve VIF değerleri Tablo 3.3'te sunulmuştur. Çoklu doğrusal bağlantının olması için VIF ortama değerlerinin kriter değer olan bazı kaynaklara göre 5 bazı kaynaklara göre 10'nun altında olması bu varsayımında çoklu doğrusal bağlantının önemsiz olduğunu gösterir.

Ortalama VIF = 2.35 < 5 olduğundan çoklu doğrusal bağlantının önemsiz olduğunu gösterir.

3.5.4. Otokorelasyon

Otokorelasyon denildiğinde ilk akla gelecek ve en yaygın olarak kullanılan test Durbin Watson'dur. Hemen hemen istatistik ve ekonometrik paketlerin tümünde kullanılır. Durbin ve Watson tarafından birinci derece otokorelasyon varlığını ispatlamak için ortaya atılmıştır. Temel hipotezi otokorelasyon olmamasını ifade eder. EKK hata terimleri $\hat{u}_t$ 'ler ile,

$$d = \frac{\sum_{t=2}^n (\hat{u}_t - \hat{u}_{t-1})^2}{\sum_{t=1}^n \hat{u}_t^2} \text{ 'dir.} \quad (3.24)$$

Test payında yer alan ifade ile açıklanır,

$$d = \frac{\sum_{t=2}^n \hat{u}_t^2 + \sum_{t=2}^n \hat{u}_{t-1}^2 - 2 \sum_{t=2}^n \hat{u}_t \hat{u}_{t-1}}{\sum_{t=1}^n \hat{u}_t^2} \text{ olur.} \quad (3.25)$$

Yapılan analizlerde pozitif otokorelasyon olacağı düşünüldüğünden bu ifade ile d'nin büyüklüğü açıklanır. Otokorelasyon olmadığı durumda $-2 \sum \hat{u}_t \hat{u}_{t-1}$ sıfır olur, pozitif korelasyonda ise $\sum \hat{u}_t \hat{u}_{t-1}$ pozitif olduğundan $-2 \sum \hat{u}_t \hat{u}_{t-1}$ nedeni ile

d test istatistiği küçülecektir. Analizde elde etmiş olduğumuz sonuçlarda tablo 3.8’de görüldüğü gibi 1.80 DW değeri %5 anlamlılık düzeyinde otokorelasyon yoktur.

3.5.5. Sabit Varyans ve Normal Dağılım

Yapılan Cameron ve Trivedi IM Ayırıştırma testi sonuçlarına göre modelde sabit varyansın olduğu gözlemlenmiştir.

Skewnes ve Kurtosis değerlerinin bazı kaynaklarda +/- 1.5, bazı kaynaklarda da +/- 2.5 arasında olması hata terimlerinin normal dağılımı varsayımının sağlandığını gösterir.

Tablo 3.7: Cameran&Trivedi’s decomposition of IM-test

Source	chi2	df	p
Heteroskedasticity	16.19	27	0.8811
Skewnes	6.87	7	0.4424
Kurtosis	1.18	1	0.2778
Total	24,24	32	0.8356

3.6. Ampirik Bulgular

Analiz sonuçları dikkate alındığında tablo 3.8’de görüldüğü gibi R-squared 0.380539 olup $0 \leq R\text{-squared} \leq 1$ olduğundan bağımlı değişkende meydana gelen değişikliklerin %38’i kontrol değişkenlerdeki değişiklikler ile açıklanır. F-statistic değeri 10.54558 ve Prob değeri 0.000000’dır. Modelin istatistiksel olarak anlamlı çıktığını ayrıca R-squared değerinin anlamlı olduğu yani bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenleri %38 seviyesinde etkilediğini söylemenin yanlış olmadığını ifade eder. F istatistik değerinin 10’dan fazla olması seçilen değişkenlerin doğru olduğunun da göstergesidir.

Tablo 3.8: Panel EGLS (Cross-section random effect)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
ENF	0.474088	0.134608	3.522005	0.0006*
KUR	-8.971373	4.026157	-2.228272	0.0280**
FARKKM	1.388202	0.538443	2.578176	0.0113**
BUY	103.8080	43.21189	2.402303	0.0181**
FDI	-22.76055	13.99486	-1.626351	0.1069
YSB	-11.26455	4.057015	-2.776561	0.0065*
C	-14.67733	3.926951	-3.737588	0.0003*
R-squared	0.380539	Durbin-Watson stat		1.809306
Adjusted R-squared	0.344453	F-statistic		10.54558
Prob(F-statistic)	0.000000			

*%1 anlamlılığı, ** %5 anlamlılığı göstermektedir.

Analiz sonuçlarına bakıldığında değişkenler, CAMELS ve seçili kontrol değişkenler arasındaki ilişki literatür de yer alan sonuçlarda olduğu gibi ENF ile pozitif/negatif, KUR ile negatif, FARKKM ile pozitif, BUY ile pozitif olarak aynı yönde çıkmış olup, bu sonuçlarda seçilen değişkenlerin doğruluğuna ve analizin güvenilirliğinin artmasına sebep olmuştur. Enlasyon oranıyla CAMELS arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ve tahminin istatistiksel olarak anlamlı olduğu analiz sonuçlarında karşımıza çıkmıştır. Bankaların performanslarının yüksek olması bununla beraber kredi kullandırımalarının artması, toplam talebi meydana getiren harcama kalemlerinin artmasına neden olduğu düşünülebilir. Toplam talepteki artış tüketim harcamalarının artmasına bu durumda enflasyonun artışına sebep olduğu düşünülür. Ayrıca kur oranlarında meydana gelen değişikliklerin CAMELS arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür. Kredi ve mevduat faizi farkının CAMELS ile arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu ve pozitif yönde ilişkisi görülmüştür. Bankaların aktif büyüklükleri ile CAMELS arasında pozitif yönde ilişki olup istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Ayrıca çalışmanın konusunu oluşturan doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin CAMELS üzerinde etkisinin olup olmadığı anlamak için yapılan analizde; bankacılık sektörüne gelen doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin CAMELS üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı fakat bankalarda ki yabancı sermaye miktarının CAMELS üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olup negatif yönde etkilediği görülmüştür.

Bağımlı değişken CAMELS, kontrol değişkenlerimizden literatürde yer alan bulgularla aynı şekilde etkilenmiştir. Yapılmış olan analiz ile CAMELS'ın doğrudan yabancı sermaye hareketlerinden de etkilendiği hipotezimiz test edilmiş ve anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

SONUÇ

Gelişmekte olan ülke ekonomilerinin finansal yapı taşlarından olan bankalara yabancı sermayenin ilgisi global ölçekte 1990'lı yıllardan sonra artmıştır. Türkiye'de 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz ve ardından uygulamaya konulan istikrar politikaları, ekonomide yaşanan olumlu gelişmeler doğrudan yabancı sermaye girişlerinin Türk Bankacılık sektörüne yönelmesini sağlamıştır.

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler artan küresel üretim ve ticaret ile birlikte bankacılık sektörünün uluslararası alanlarda daha yoğun faaliyet göstermesi, denetim otoriteleri tarafından sektörün kontrol altında tutulması için bazı düzenlemelerin yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Sektörün mali yapısının güçlü olması ve sürdürülebilirliğinin devamının sağlanması için Basel Kriterleri düzenlenmiştir. Basel Kriterleri'nin düzenlenmesi, bankalarda meydana gelecek dar boğazlar nedeni ile ekonominin sıkıntıya girmesinin önüne geçilmesi ve bankaların bu dar boğazlardan en az hasarla çıkması için önem arz eder. İlk etapta bankacılık sektöründe çıkabilecek kriz ileri dönemlerde tüm ekonomiyi etkileyebileceğinden ve küresel ölçekte sektörün birbiri ile etkileşim içinde olması yaşanan krizlerden daha fazla etkilenmesini sağlar. Bu sebepler bankacılık sektöründe düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmıştır.

Bankacılık sektöründe doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının artması araştırmacı ve uygulamacıların ilgisini çekmiştir. Bu konu hakkında çeşitli teorik ve ampirik çalışmalar yapılmıştır. Yapmış olduğumuz çalışma ile konuyu iki kısımda ele aldık; ilk kısımda Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların performansını yansıtan CAMELS analizleri karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve ardından çalışmanın ikinci kısmını oluşturan doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin CAMELS üzerinde etkisinin olup olmadığını araştırmak olmuştur. Bu doğrultuda çalışmanın ilk kısmında Türk Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların performanslarını değerlendirmek için ilk olarak ABD'de denetim otoriteleri tarafından uygulamaya konulmuş ve daha sonra diğer ülkeler tarafından da uygulanmaya başlanan bankaların performanslarının ölçmek için hesaplanan CAMELS analizi kullanılmıştır. Bu analizde çeşitli rasyolar arasından, seçilmiş rasyolar ile sektörde yer alan bankaları; sermaye gücü, yönetim kalitesi, aktif kalitesi, likidite

yapısı, karlılığı ve piyasa riskine duyarlılıkları açısından inceleyip karşılaştırmalı analizlerinin yapılmasına imkan sağlar.

Çalışmada, Türk Bankacılık Sektörü içinde faaliyet gösteren 47 bankanın referans değerleri baz alınarak; 3 tanesi kamu sermayeli banka, 4 tanesi özel sermayeli banka, 4 tanesi yabancı sermayeli banka olmak üzere 11 tane mevduat bankasının 2008-2017 yılları arasındaki performansları CAMELS analizi ile ölçülmüş ve karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılmıştır.

Yapılan CAMELS analizi sonucunda; her banka ayrı ayrı değerlendirilmiş ve yıllar itibari ile performans değerleri incelenmiştir. Kamu bankaları arasında yapılan analiz sonuçlarına göre 2008 ve 2009 yılları Halk Bankası en iyi değerlere sahip iken 2010 yılından itibaren sektörde yer alan diğer kamu bankaları ile arasındaki farkı açarak en iyi değerlere Ziraat Bankası sahip olmuştur. Özel sermayeli dört banka arasında yapılan CAMELS analizi değerlendirmelerinde ise Akbank T.A.Ş. ve Garanti Bankası arasında en iyi değerler değişmiş olsa da Akbank T.A.Ş. 2009, 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında özel sermayeli mevduat bankaları arasında en iyi değerlere sahiptir. Akbank ayrıca Türk bankacılık sektörü arasında en iyi puanlara sahip olma özelliği de taşımaktadır. Yabancı sermayeli dört mevduat bankaları arasında yapılan analiz sonuçlarında ise HSBC Bank'ın 2011 ve 2014 yıllarında, QNB Finans Bank'ın 2008 ve 2010 yıllarında, ING Bank'ın 2012, 2016 yıllarında sektörde en iyi değerleri aldıkları görülmüştür. Yabancı sermayeli mevduat bankaları arasında Denizbank'ın 2009, 2013, 2015 ve 2017 yılları arasında en iyi değerlere sahip banka olduğu görülmüştür. Genel olarak Türk Bankacılık sisteminde yer alan tüm bankaların CAMELS performanslarını incelediğimizde ise yabancı sermayeli mevduat bankalarının sermaye yeterliliği ve likidite yapısında öncü oldukları; aktif yapısı, yönetim kalitesi, karlılık ve piyasa riskine duyarlılık açısından ise yerli sermayeli mevduat bankalarının başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Yerli sermayeli bankaların sektörde başarılı olması daha fazla risk alarak sektörde yer almaları olarak gösterilebilir.

Çalışmamızın ikinci kısmında doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin CAMELS üzerinde etkisinin olup olmadığını araştırılmıştır. Bu etkiyi saptamak için EKK yöntemi ile çözümlenen modeldeki kontrol değişkenlerden olan ENF, KUR, FARKKM ve BUY arasındaki ilişki literatür de yer aldığı gibi aynı yönde

ve istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar içermektedir. ENF, FARKKM ve BUY ile CAMELS arasında pozitif ilişki bulunurken, KUR ile negatif yönde ilişki saptanmıştır. Kontrol değişkenlerinde literatür ile uyumlu olarak aldığımız bu sonuçlar bir yönden modelimizin sağlamasını da yapmış olmaktadır.

Çalışmamızın asıl konusu olan doğrudan yabancı sermaye hareketlerinin CAMELS üzerinde etkisinin olup olmadığını test etmek amacı ile modele eklenen FDI'nın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ve bankaların CAMELS'ları üzerinde etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir. Bankacılık sektörüne gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımların bankaların firmasal bazda performanslarını etkilemediği görülmüştür. Diğer değişkenimiz olan YSB ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve CAMELS üzerinde negatif etkisi saptanmıştır. Sektöre gelen yabancı sermaye CAMELS üzerinde etkili değilken bankalara mikro bazda gelen yabancı sermaye negatif etkiye sahiptir. Bu sonuçlardan anlaşılan sektöre giriş yapan yabancı sermayeli bankalar elde ettikleri yüksek gelirleri ana merkezlerinin bulunduğu ülkelere dövizle çevirerek çıkarır, ayrıca giriş yaptıkları ülkede sahip oldukları son teknolojileri getirmemeleri de sektörü olumsuz etkiler.

Çalışmaların sonuçları doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının bankacılık sektörünün performansına olumlu yönde etkili olmadığı, sektörün performansının büyük ölçüde yerli sermayeli bankalar tarafından belirlendiği göstermektedir. Diğer yandan CAMELS'ın alt bileşenleri incelendiğinde yabancı sermaye hareketlerinin sektörde bankaların sermaye ve likidite oranlarına olumlu etki edebileceği düşünülmektedir. Çalışmanın seçilen yöntemler kapsamında ülkemiz için önemli olan bankacılık sektörü performansına bir ışık tuttuğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açkalın, Süleyman (2007); “*Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımların Seçilmiş Makroekonomik Göstergelerle İlişkisinin Zaman Serisi Analizi*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Afşar, Muharrem (2008); “The Casualty Relationship Between Economic Growth and Foreign Direct Investment In Turkey,” *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sayı 20, s. 1-9.
- Ak, Bilge (2002); *İstatistik Analiz Metodları*, Çağlayan Kitapevi, İstanbul.
- Ak, Mehmet Zeki (2009); “*Gelişmekte Olan Ülkelere Yönelik Doğrudan Yabancı Yatırımların Temel Belirleyicileri*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akgüç, Öztin (2007); *Banka Yönetimi ve Performans Analizi*, Arayış Basım ve Yayıncılık, İstanbul.
- Aklin, Erdoğan (1982); *Yabancı Sermaye Hakkında Görüşler*, Yased Yayınları, İstanbul.
- Aksoy, Tamer (1998); *Çağdaş Bankacılıktaki Son Eğilimler ve Türkiye’de Uluslararası Bankacılık*, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, Ankara.
- Alpar, Cem (1980); *Çok Uluslu Şirketler ve Ekonomik Kalkınma*, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Aras, Güler (2006); “Basel II Sermaye Yeterliliği Düzenlemelerinin Kobilere Etkileri,” *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 10, Sayı 20, s. 123-124.
- Arslan, Cenk Murat, Fercan Aykutlu (1999); *Off Shore (Kıyı Ötesi) Bankacılığı ve Türkiye Uygulaması*, TÜRMOB Yayınları, Ankara.
- Aslan, Mert (2014) “*Bankacılık Sektöründe Camels Analizi ve Bir Uygulama*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydeniz, Emine Şule (2007); “Basel II Kriterlerinin Kobilere Etkileri ve Bu Süreçte Kobilere Sunulabilecek Çözüm Önerileri,” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 36, s. 180-183.
- Aytekin, Sinan, Şakir Sakarya (2013); “BIST’deki Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının 2001 ve 2008 Finansal Krizler Çerçevesinde CA

- MELS Değerlendirme Sistemi ile Değerlendirilmesi,” *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 13, Sayı 2, s. 25-58.
- Babuscu, Şenol, Eşref Savaş Başçı, Adalet Hazar ve Oğuz Köksal (2013); “A CAMELS Analysis on Turkish Banking Sector: Rating of the 2004-2011 Period in Terms of Capital Ownership and Scale,” *9th EBES Conference*,
- Bain, Elisa, Justin Fung, Ian Harper (2003); “Multinational Banking: Historical, Empirical and Case Perspectives,” *Melbourne Business School*, s. 22-23.
- Batmaz, Nihat, Halil Tunca (2005); *Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Türkiye*, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- BDDK (2019); <https://www.bddk.org.tr/Kuruluslar-Kategori/Bankalar/1>, (Erişim Tarihi: 12.08.2019).
- Beşinci, Murat (2005); “Basel Kriterleri, Basel II’nin Finans ve Bankacılık Sektörüne Etkileri ve Türk Bankacılık Sektörünün Basel II’ye Uyum Süreci,” *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, Sayı 45, s. 1-12.
- Blomstrom, Magnus, Arı Kokko (2003); “Human Capital and Inward Capital” *CEPR-Working Paper*, Sayı 167.
- Bozkurt, Ünal (1985); *Ekonomide Yabancı Sermayenin Yeri ve Önemi*, Yased Yayınları, İstanbul.
- Bulutoğlu, Kenan (1970); *100 Soruda Türkiye’de Yabancı Sermaye*, Gerçek Yayınları, İstanbul.
- Bumin, Mete (2007); *Türk Bankacılık Sektöründe Yabancı Bankalar*, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Clarke, George, Robert Cull, Maria Soledad Martinez Peria, Susana M.Sachez (2003); “Foreign Bank Entry: Experience, Implications for Developing Economies and Agenda for Further Research,” *The World Bank Research Observer*, Cilt 18, Sayı 1, s. 25-59.
- Cömert, Faruk (1998); “*Yabancı Sermayenin Dünyü, Bugünü ve Geleceği*,” Hazine Dergisi, Ankara.
- Çakar, Mehmet Yunus (2003); “*Yabancı Sermaye Banka Girişleri ve Ulusal Bankacılık Sektörü Üzerindeki Etkileri*,” TCMB Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Çinko, Levent (2009); “Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketlerinin Makroekonomik Etkileri,” *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı 26, s. 109-120.
- Dağıdır, Canan (2007); “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yabancı Bankaların KO-Bİ’lere Finansman Olanağı ve Bir Uygulama,” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Demirkol, Ömer Faruk (2012); “Basel II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı Süreci İçinde Gelen Ek Düzenlemeler Seti: Basel III Kriterleri,” *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, s. 254-262.
- DPT (2000); *Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, DPT Yayınları 2000, Ankara.
- Efe, Birol (2002); “Küreselleşme Sürecinde Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Analizi: İzmir Örneği,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ekren, Nazım (1986); *Uluslararası Bankacılık ve Türkiye Örneği*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara.
- Elmas, Bekir (2016); *Finansal Tablolar Analizi*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Er, Şebnem (2009); “Dinamik Panel Veri Analizi ve Bir Uygulama,” Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdost, Cevdet (1982); *Sermayenin Uluslararasılaşması ve Teknoloji Transferleri*, Savaş Yayınları, Ankara.
- Erol, İbrahim, Ece Demiray Erol (2013); *Para, Banka, Teori ve Politika*, Orion Kitapevi, Manisa.
- Feenstra, Robert, Gordon Hanson (1995); “Foreign Direct Investment and Relative Wages: Evidence From Mexico’s Maquiladoras,” *NBER (National Bureau of Economic Research) Working Paper*, Sayı 5122.
- Gedikli, Ayfer (2011); “Çok Uluslu Şirketler ve Doğrudan Yabancı Yatırımların Gelişmekte Olan Ülkelerin Kalkınması Üzerine Etkisi,” *Journal of Entrepreneurship and Development*, Cilt 6, sayı 1, s. 108-109.
- Goldberg, Lawrence, Anthony Saunders (1981); “The Growth of Organizational Forms of Foreign Bank in The US: Note,” *Journal of Money, Credit and Banking*, Cilt 13, Sayı 3, s. 365-374.
- Gönensoy, Emre (1982); “Türkiye Ekonomisi ve Yabancı Sermaye,” *Banka ve Ekonomi Dergisi*, Sayı 11.
- Görmez, Yüksel (2008); “Banking in Turkey: History and Evolution,” *Bank of Greece Working Papers*, Sayı 83.
- Greene, William H. (2012); *Econometric Analysis*, Pearson Education Limited, İngiltere.
- Günel, Mehmet (2012); *Para Banka ve Finansal Sistem*, Berikan Yayınevi, Ankara.
- Gündoğdu, Aysel (2014); *Türkiye’de Bankacılık Sisteminin Yasal Düzenlemeleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

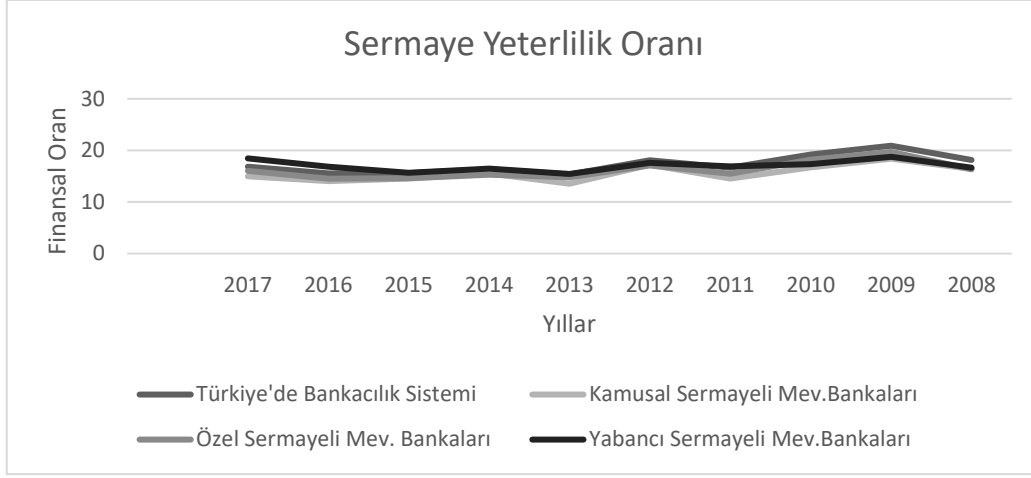
- Güneş, Canan (2006); “*Küreselleşme Sürecinde Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve 1980 Sonrası Türkiye Ekonomisine Etkileri*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Güney, Alptekin (2012); *Banka İşlemleri*, Beta Yayın, İstanbul.
- Hawkins, John ve Dubravko Mihaljek (2001); “The Banking Industry in The Emerging Market Economies: Competition, Consolidation and Systematic Stability,” *BIS Papers*, Sayı 4.
- Kar, Muhsin, Fatma Tatlısöz (2008); “Türkiye’de Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketlerini Belirleyen Faktörlerin Ekonometrik Analizi,” *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt 10, Sayı 14, s. 10.
- Karacasulu, Nilüfer (2001); “Uluslararası Teknoloji Transfer Süreci ve Yöntemleri,” *Dış Ticaret Dergisi*, Sayı 20.
- Karluk, Rıdvan (1983); *Türkiye’de Yabancı Sermaye Yatırımları*, İstanbul Ticaret Odası Ekonomi Yayınları Dizisi, İstanbul.
- Karluk, Rıdvan (2000); “Türkiye Yabancı Sermaye Yatırımlarının Ekonomik Büyümeye Etkisi,” *TCMB Ekonomik İstikrar ve Yabancı Sermaye Semineri*, Ankara, s. 97-113.
- Karluk, Rıdvan (2003); *Uluslararası Ekonomi*, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Kaya, Yasemin Türker (2011); “Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi,” *BDDK MSPD Çalışma Raporu*, Sayı 6.
- Kesemen, Mukaddes (2009); “*Bankacılık Sektöründe Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Türkiye Örneği*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Komiya, Ryutaro, Ryuhei Wakasugi (1991); “Japan’s Foreign Direct Investment,” *Annals of The American Academy of Political and Social Sciences*,
- Külahi, Ezgi Aslan, Göksel Tiryaki, Ahmet Yılmaz (2013); “Türkiye’de Basel I, II III Kurallarına Uyum Süreci,” *Öneri Dergisi*, Cilt 10, Sayı 40, s. 147.
- Lipsey, Robert, Fredick Sjoholm (2004); “Foreign Direct Investment, Education and Wages in Indonesian Manufacturing,” *Journal of Development Economic*, Sayı 73.
- Mevzuat (2019); <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5411.pdf>, (Erişim Tarihi: 13.09.2019).
- Narin, Gökhan (2007); “*Türkiye’ye Gelen Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Özellikleri ve Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Olası Etkileri*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Ormanoğlu, Burhan (2004); “Yabancı Sermaye Yatırımlarına İlişkin Uyuşmazlıkların Çözümünde Uluslararası Tahkim,” *Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu*, Ankara.
- Öçal, Tezer, Ö. Faruk Çolak (1988); *Para-Banka*, İmge Yayınevi, Ankara.
- Öçal, Tezer, Ömer Faruk Çolak, Selahattin Togay ve Kadir Eser (1997); *Para Banka Teori Politikası*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Özgen, Ferhat (1998); *Globalleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülkelerde Finans Piyasaları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir.
- Parasız, İlker (2007); *Modern Bankacılık Teorisi ve Uygulama*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Parasız, İlker (2009); *Para, Banka ve Finansal Piyasalar*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Parasız, İlker (2011); *Türkiye’de ve Dünya’da Bankacılık*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Rybak, Tatsiona, Bora Aktan (2011); “Basel Sermaye Uzlaşısı Kapsamında Türk Bankacılık Sektöründeki Nihai Gelişmeler,” *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 10, s. 1418-1419.
- Seyidoğlu, Halil (1992); *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük*, Güzem Yayınları, İstanbul.
- Seyidoğlu, Halil (2001); *Uluslararası İktisat*, Kurtis Matbası, İstanbul.
- Seyidoğlu, Halil (2003); *Uluslararası İktisat*, 15. Baskı, Güzem Can Yayınları, İstanbul.
- Seyidoğlu, Halil (2009); *Uluslararası İktisat: Teori, Politika ve Uygulama, Geliştirme*, Güzem Can Yayınları, İstanbul.
- Solak, Süleyman (2010); “Türk Ticari Bankacılık Sektörünün 2001 Krizi Öncesi ve Sonrası Camels Analizi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Şahin, Abdurrahman (2006); “Türkiye’de Kamu Bankalarının Bankacılık İşlevlerinin Azalması ve Kamuya Etkileri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Takan, Mehmet (2002); *Bankacılık: Teori, Uygulama ve Yönetim*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tandircioğlu, Haluk ve Ahmet Özen (2003); “Geçiş Ekonomilerinde Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 5, Sayı 4, s. 20-106.
- Tazcanlı, Meral Varış ve Sibel Kumbasar (1994); “Uluslararası Sermaye Hareketlerinde Portföy Yatırımları ve Türkiye,” *Türkiye IMKB Araştırma Yayınları*, Cilt 3, s. 3-4.

- TBB (2019); https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7604/Bankalarimiz_2018.pdf, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).
- TBB (2019); https://www.tbb.org.tr/modules/bankabilgileri/banka_Listesi.asp?tarih=4/8/2019, (Erişim Tarihi: 04.08.2019).
- TCMM (2019); <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Uluslararası+Yatırım+Pozisyonu/>, (Erişim Tarihi: 06.10.2019).
- Toprak, Metin, Metin Coşkun (2012); *Bankacılık ve Sigortacılığa Giriş*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- TÜİK (2019); <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, (Erişim Tarihi: 10.10.2019).
- Türkiye Bankalar Birliği (2012); “Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Piyasa Yapısı, Firma Davranışları ve Reakabet Analizi,” *Türkiye Bankalar Birliği Yayınları*, Sayı 280.
- Uras, Güngör (1974); “Türkiye’de Teknoloji Transferi Konusunda Uygulama ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar,” *Türkiye Ekonomi Kurumu Yayınları*, Cilt 10.
- Uras, Güngör (1979); *Türkiye’de Yabancı Sermaye Yatırımları*, İktisadi Yayınlar, İstanbul.
- Yazıcı, Mehmet (2013); *Bankacılığa Giriş*, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Yiğit, Mehmet (1999); “Finansal Piyasalarda Globalleşme Eğilimlerinin Göstergesi Olarak Euro-Dolar Piyasası ve Kıyı Bankacılığı,” *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s. 71.

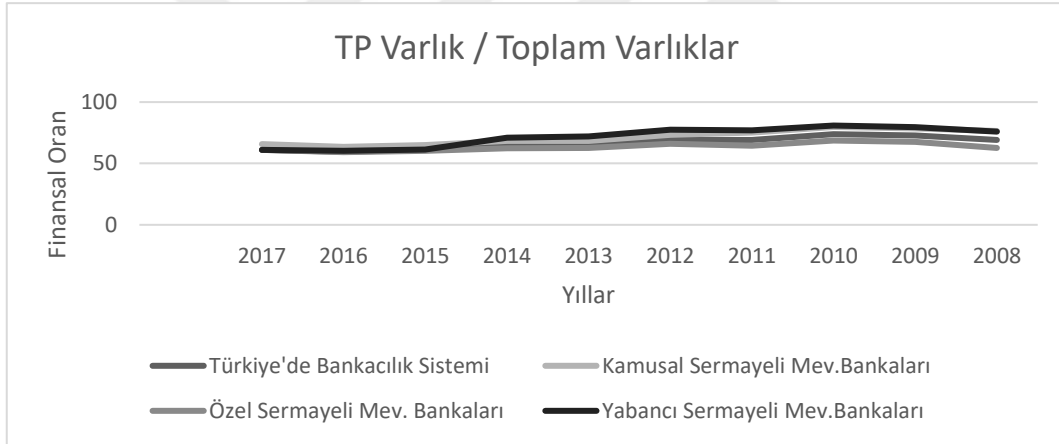
EKLER

Ek 1: Sermaye Yeterlilik Oranları

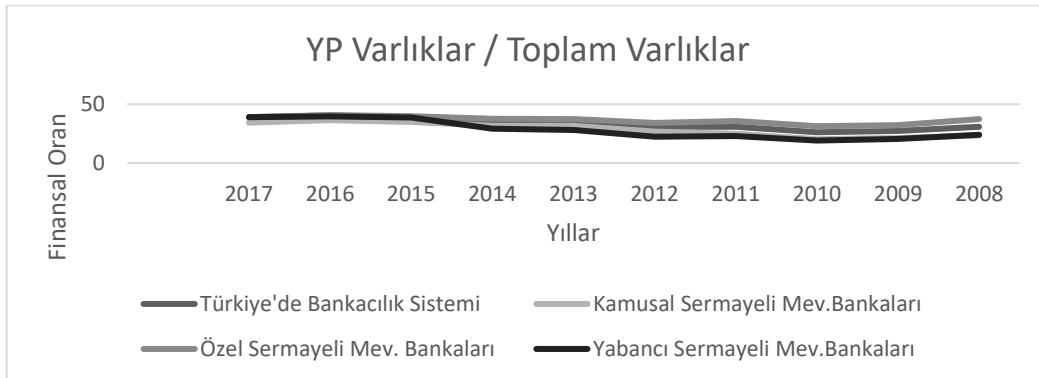
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 2: TP Varlıklar / Toplam Varlıklar Oranı

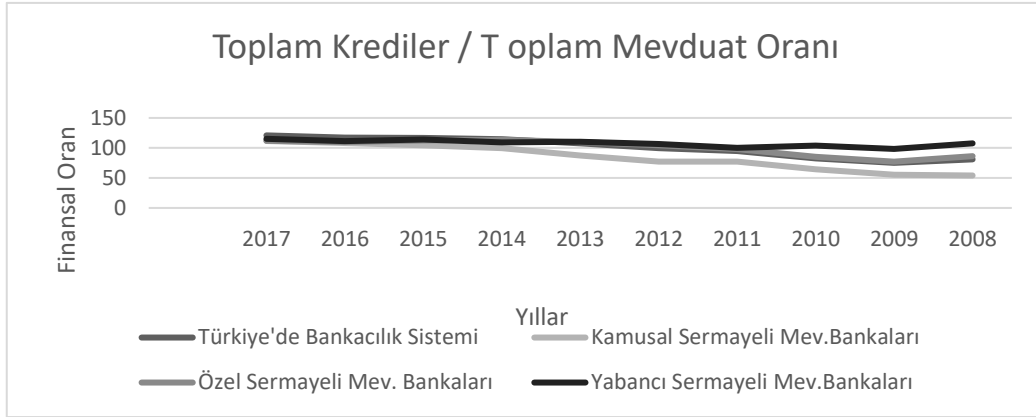
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 3: YP Varlıklar / Toplam Varlıklar Oranı

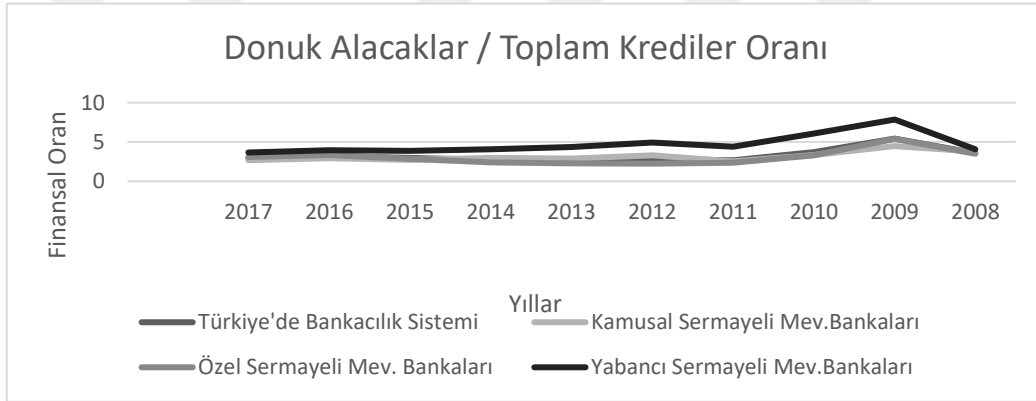
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 4: Toplam Krediler / Toplam Mevduat Oranı

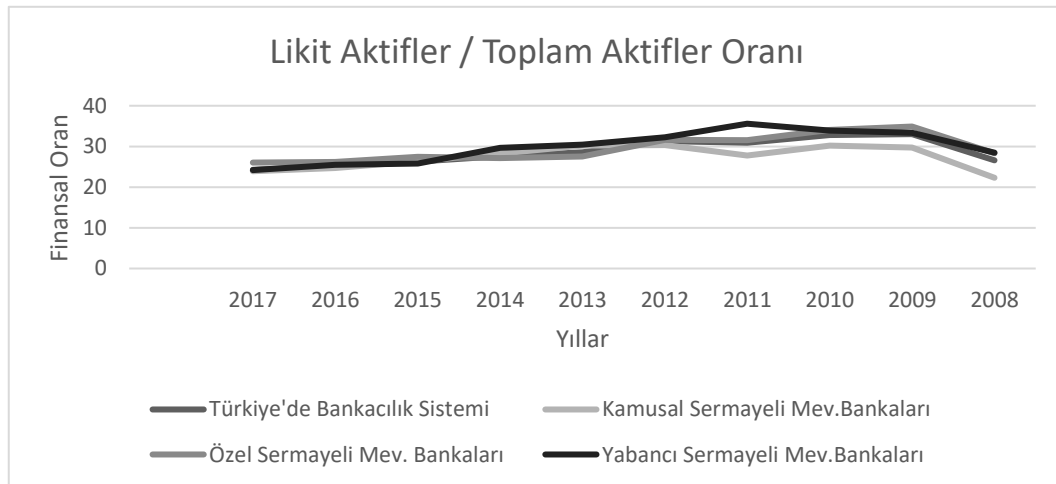
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 5: Donuk Alacaklar / Toplam Krediler Oranı

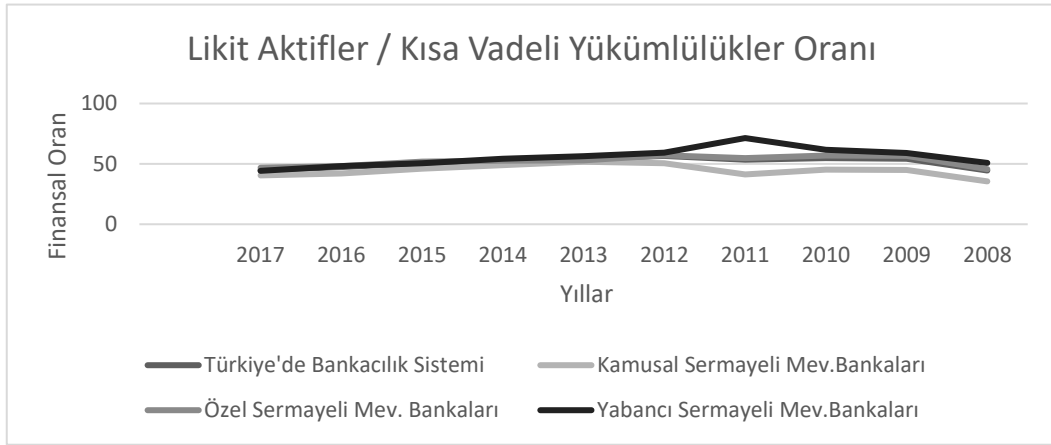
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 6: Likit Aktif / Toplam Aktifler Oranı

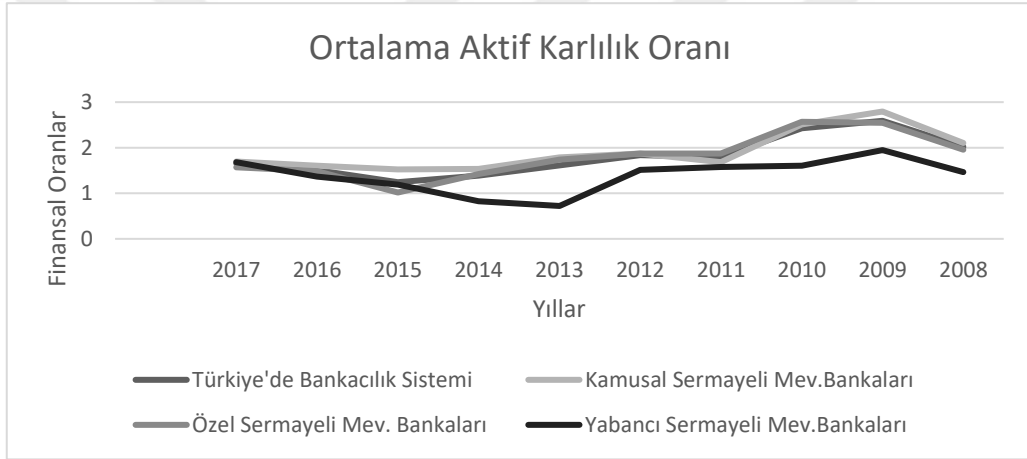
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 7: Likit Aktif / Kısa Vadeli Mevduat Yükümlülükleri Oranı

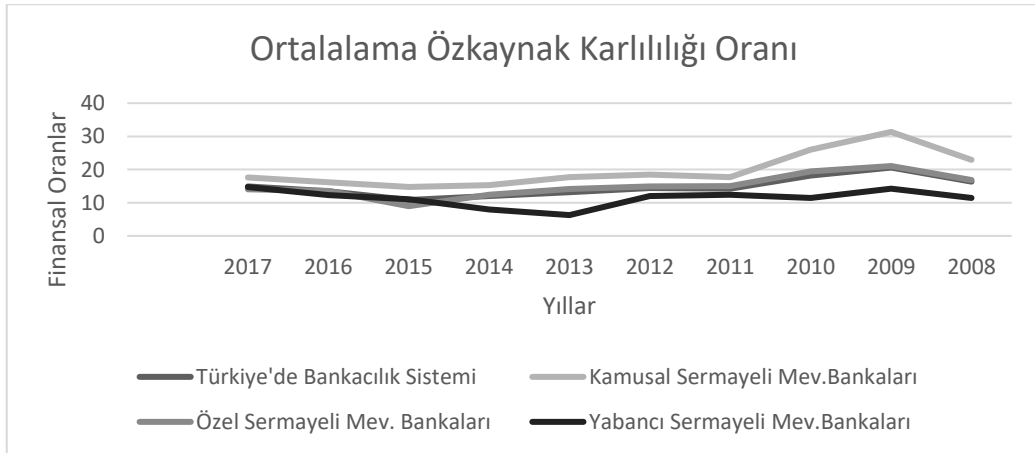
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 8: Ortalama Aktif Karlılık Oranı

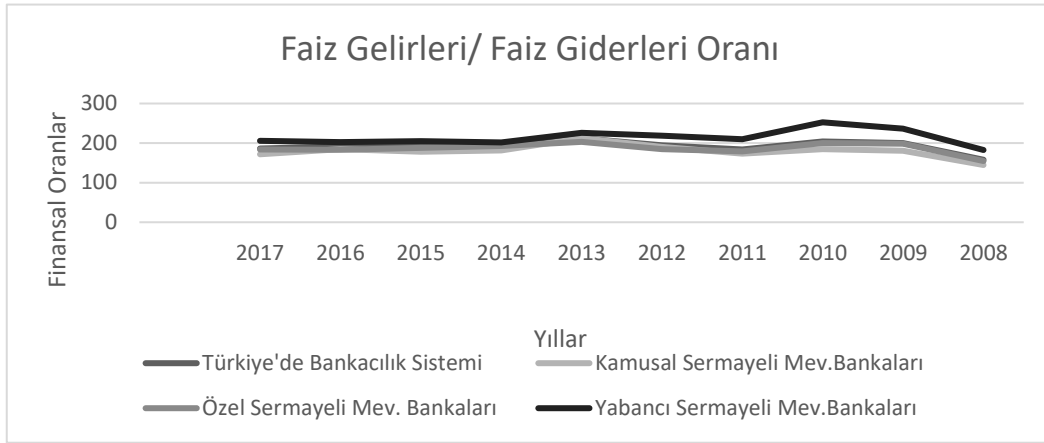
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 9: Ortalama Öz Kaynak Karlılık Oranı

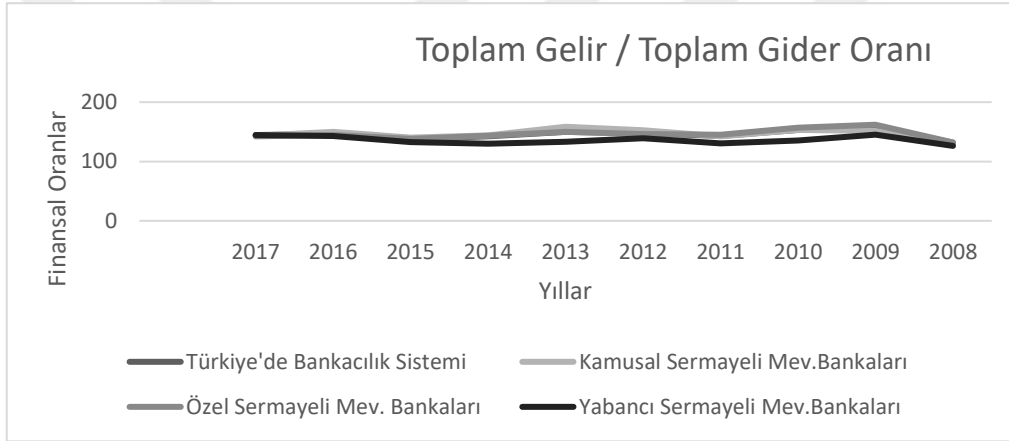
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 10: Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri Oranı

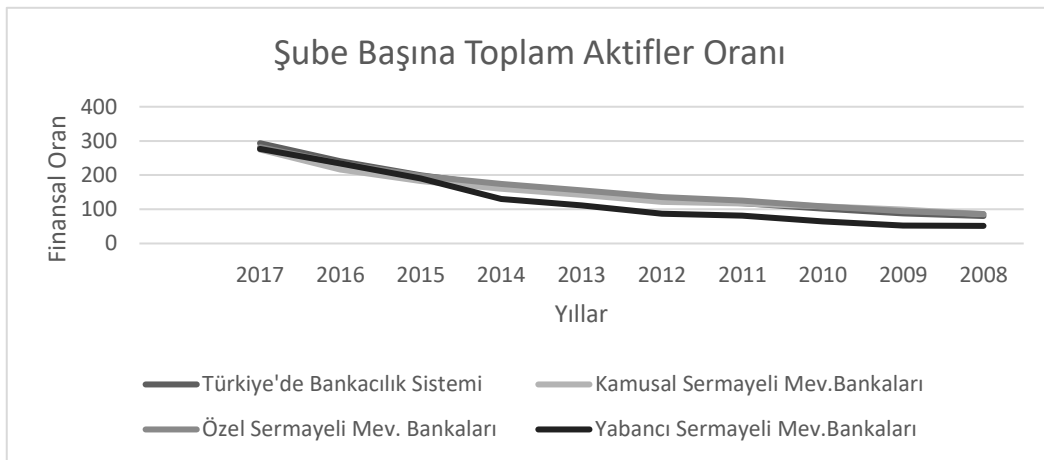
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 11: Toplam Gelir / Toplam Gider Oranı

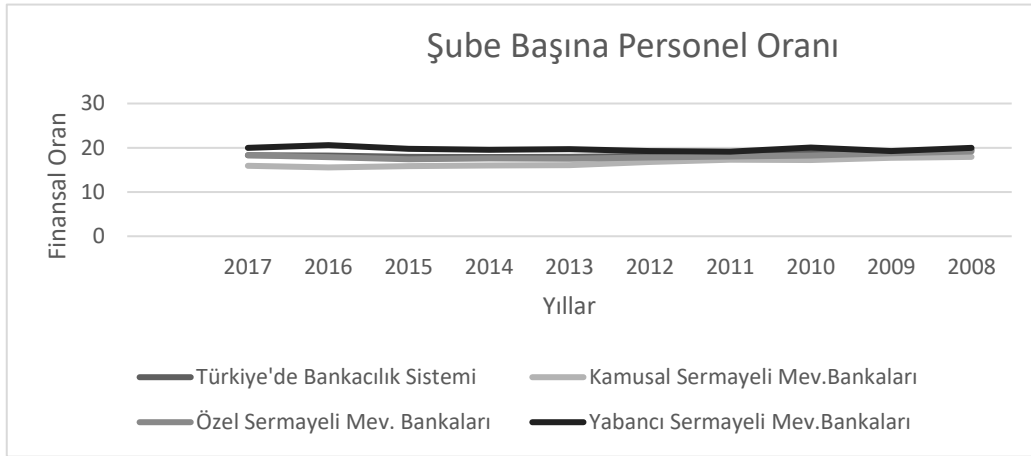
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 12: Şube Başına Toplam Aktifler Oranı

Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 13: Şube Başına Toplam Personel Oranı

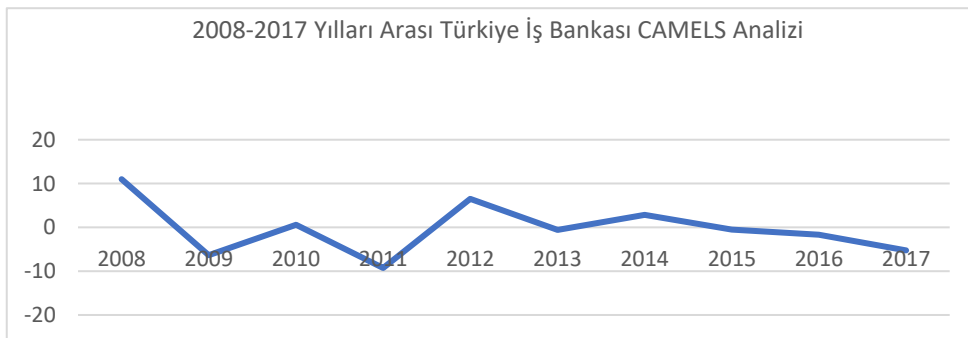
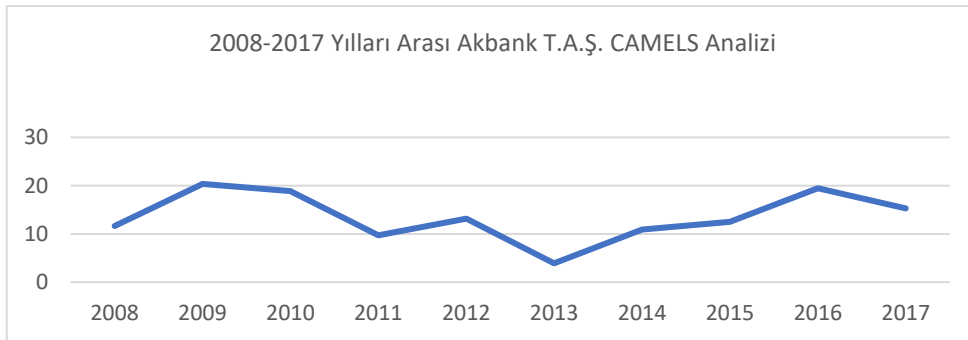
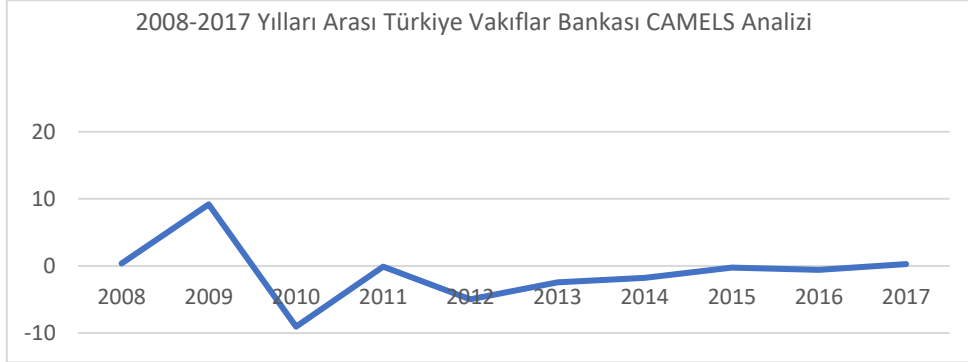
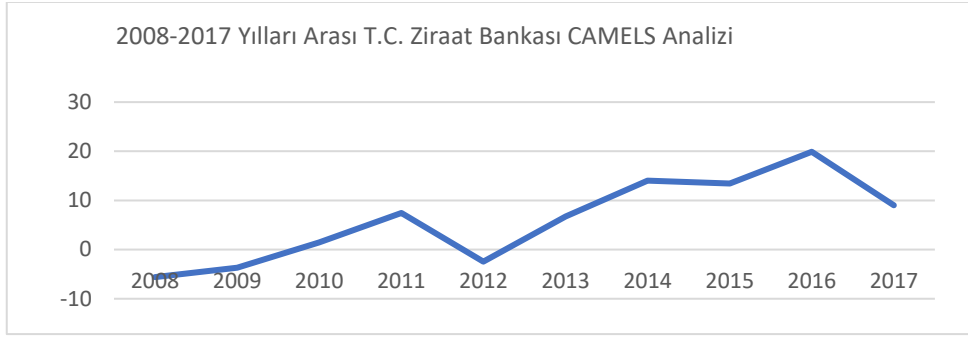

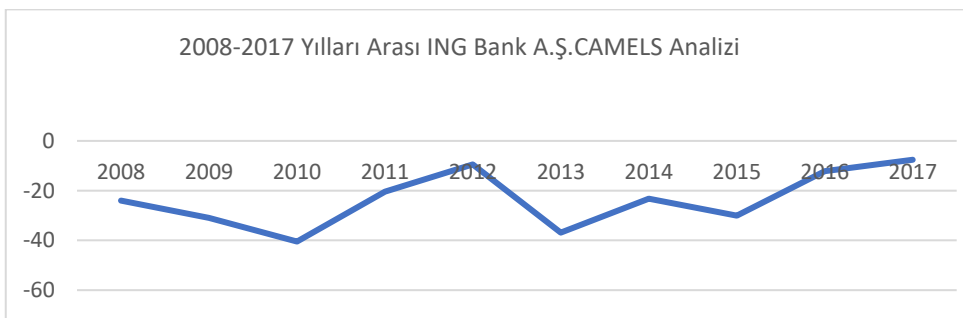
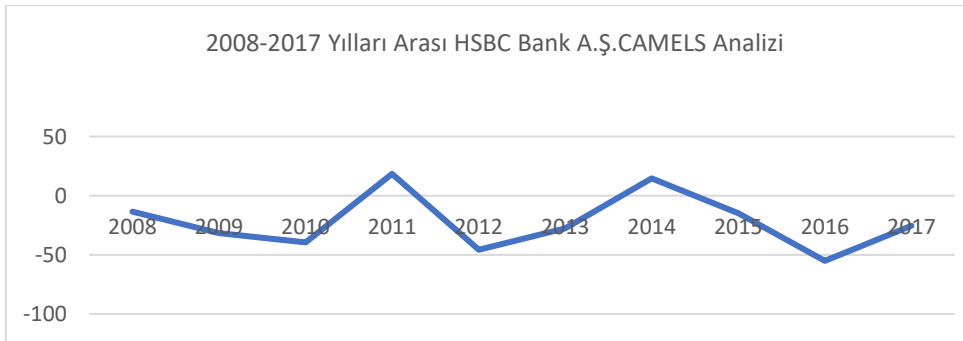
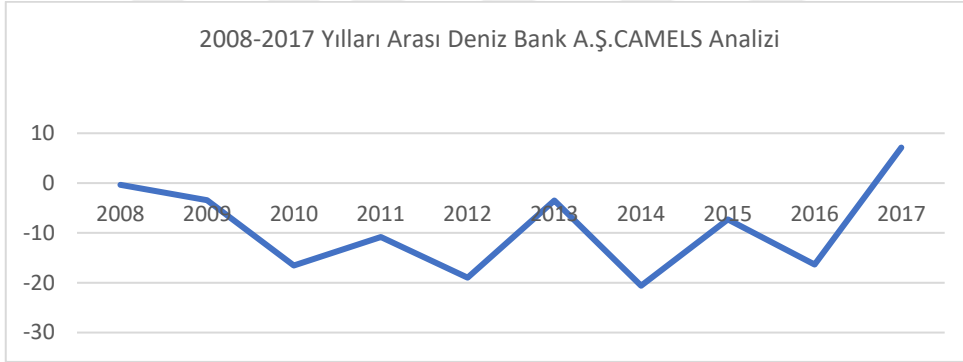
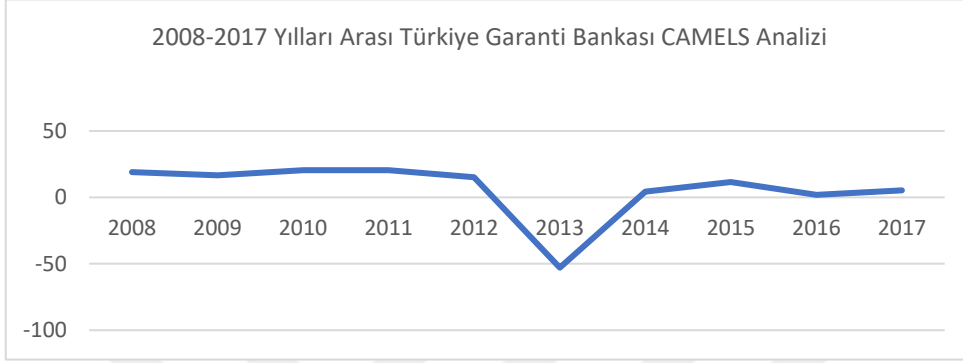
Kaynak: TBB (2019); “Bankalarımız Kitabı 2008-2018,” <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).

Ek 14: CAMELS Analizinde Kullanılan Bankalar

Kamu Sermayeli Bankalar	Özel Sermayeli Bankalar	Yabancı Sermayeli Bankalar
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Akbank T.A.Ş.	Denizbank A.Ş.
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.Ş.	Türkiye İş Bankası A.Ş.	HSBC Bank A.Ş.
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	ING Bank A.Ş.
	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	QNB Finansbank A.Ş.

Ek 15: 2008-2017 Yılları Arası Bankaların CAMELS Analizleri

		2012						2013						2014					2015							2016						2017				
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	
					-1,37						-3,32						1,39						-1,26						-0,96						-1,24	
18,1	19	105	5,016	2,51		15,4	13,2	85,71	-14,3	-7,15		16,4	18,2	111	10,98	5,5		15,6	15,1	96,79	-3,21	-1,6		16	14,5	93,55	-6,45	-3,22		16,8	15,2	90,48	-9,5	-4,8		
13,4	10,5	78,66	-21,34	-6,4		11,3	8,9	78,76	-21,2	-6,36		11,8	11,5	97,46	-2,54	0,76		11,3	10,4	92,04	-7,96	-2,87		11	10,7	96,4	-3,6	-1,08		11,1	10,8	97,3	-2,7	-2,2		
10,3	8,8	85,12	-14,88	-2,98		8,5	7,2	84,71	-15,3	-3,06		8,8	8,5	96,59	-3,41	0,68		8	7,5	93,75	-6,25	-1,82		7,9	7,7	97,47	-2,53	-0,51		7,8	8,1	103,8	3,85	0,8		
					-0,69						2,18						1,19						1,94						2,18						1,59	
99,9	60	60,06	-39,94	-6		108	78,3	72,7	-27,3	-4,09		114	92,6	80,94	-19,1	-2,9		117	100,2	85,93	-14,1	-2,39		117	104,3	88,92	-11,1	-1,66		121	112	92,64	-7,4	-1		
59,2	43,9	74,16	25,84	6,46		62,1	53,5	86,15	13,8	3,45		64,1	57,3	89,39	10,6	2,65		65,2	61,7	94,63	5,37	1,34		66	65	98,34	1,66	0,41		66,9	68,7	102,7	-2,7	-0,9		
2,8	2,9	103,6	3,571	0,89		2,7	2,2	81,48	18,5	4,62		2,7	1,9	70,37	29,6	7,4		3	1,7	56,67	43,3	10,8		3,2	1,8	56,25	43,8	10,95		2,9	1,6	55,17	44,8	11		
3,2	1,8	56,25	-43,75	-8,75		2,8	1,6	57,14	42,9	8,58		3	3	100	0	0		3,3	2,9	87,88	12,1	2,42		3,3	3	90,91	9,09	1,82		3,3	2,7	81,82	18,2	3,6		
75,2	61,3	81,52	18,49	2,77		77,4	67,1	86,69	13,3	1,99		75	71,1	94,8	5,2	0,78		76,1	72,3	95,01	4,99	0,75		78	94	120,1	-20,1	3,01		79,8	95,3	119,4	-19	-2,3		
					-3,87						-0,89						0,58						2,21						4,43						4,08	
0,7	1,1	157,1	-57,14	-17,14		0,6	0,7	116,7	-16,7	-5,01		0,7	0,6	85,71	14,3	4,29		0,7	0,5	71,43	28,6	8,58		0,7	0,1	14,29	85,7	25,71		0,6	0,1	16,67	83,3	25		
2,4	1,7	70,83	29,17	4,37		2,2	1,8	81,82	18,2	2,73		2,2	1,7	77,27	22,7	3,4		2,2	1,7	77,27	22,7	3,4		2	1,5	75	25	3,75		1,8	1,5	83,33	16,7	2,5		
66,5	43,4	65,26	-34,74	-8,69		64,6	58,2	90,09	-9,91	-2,48		57,7	51,5	89,25	-10,7	-1,8		47,4	51,6	108,9	8,86	2,21		61	61,6	101	0,98	0,25		48,8	47,2	96,72	-3,3	-0,2		
42,9	48,1	112,1	-12,12	-3,64		43,3	48,2	111,3	-11,3	-3,39		42,4	44,5	105	-4,95	-2		40,4	39,7	98,27	1,73	0,52		43	43,1	100,5	-0,47	-0,14		42,8	38,4	89,72	10,3	-0,1		
					0,93						4,29						5,31						8,77						5,35						3,33	
1,7	1,6	95,73	-4,274	-1,71		1,6	1,8	112,5	12,5	5		1,4	1,8	128,6	28,57	11,4		1,2	1,9	158,3	58,3	23,3		1,5	2	133,3	33,3	13,33		1,7	2	117,6	17,6	7		
13	15,4	118,8	18,76	7,5		13,1	18,7	142,7	42,75	17,1		12	17,3	144,2	44,17	17,7		10,8	17,2	159,3	59,3	23,7		14	18,8	139,3	39,3	15,7		14,9	18,6	124,8	24,8	9,9		
2,2	2,2	97,81	-2,187	0,44		1,7	2,1	123,5	23,53	4,71		1,6	2,1	131,3	31,25	6,26		1,4	2,2	157,1	57,1	11,4		1,8	2,4	133,3	33,3	6,66		1,9	2,4	126,3	26,3	5,3		
					-0,29						2,88						2,93						1,79						0,53						-1,09	
31,3	37,4	119,4	19,39	3,88		28,5	36,7	128,8	28,77	5,75		27,6	35,1	127,2	27,17	5,44		26,3	31,6	120,2	20,2	4,03		25	28,9	115,1	15,1	3,03		24,3	26	107	7	1,4		
56,6	57	100,8	0,766	0,23		54,1	57,3	105,9	5,915	1,77		52,9	58,1	109,8	9,83	2,95		50,6	51,2	101,2	1,19	0,35		47	46,1	97,26	-2,74	-0,82		44,8	42,1	93,97	-6	-1,4		
17,9	24,2	135,4	35,39	10,62		13,8	21,5	155,8	55,8	16,7		13,6	19,9	146,3	46,32	13,9		11,1	15,7	141,4	41,4	12,3		11	14,9	136,7	36,7	11,01		10,6	12	113,2	13,2	4		
10	1,9	19	-81	-16,2		12,1	4,1	33,88	-66,1	-9,87		12,3	5,9	47,97	-52	-7,6		13,3	6,5	48,87	-51,1	-7,75		14	6,4	47,06	-52,9	-10,6		13,6	6,7	49,26	-51	-9,4		
					1,49						1,62						2,62						-0,04						8,37						2,31	
86,9	94,6	108,9	-8,87	1,77		84,6	95,4	112,8	-12,8	-4,53		84	95,2	113,3	-13,3	-4,2		85,7	97,6	113,9	-13,9	-4,33		89	108	121,9	-21,9	-4,38		83,1	92,3	111,1	-11	-4,1		
1,6	0,8	50	-50	-10		1,5	1	66,67	-33,3	-7,57		1,3	0,9	69,23	-30,8	-7		1	0,9	90	-10	-2		1,2	0,9	75	-25	-5		0,9	0,7	77,78	-22	-5,2		
3,5	3,7	105,7	5,714	1,71		2,9	3,4	117,2	17,24	5,17		2,8	3,2	114,3	14,29	4,29		2,8	3,2	114,3	14,3	4,29		2,7	3,3	122,2	22,2	6,66		3	3,6	120	20	6		
-17,1	-7,7	45,03	54,97	16,49		-35,5	-14,5	40,85	59,2	17,8		-35	-6,6	18,86	81,1	24,3		-36,8	-2,6	7,065	92,9	27,9		-28	26,3	-94,9	195	58,5		-52,8	-19,8	37,5	62,5	19		

		2012					2013					2014				2015					2016						2017							
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı					
					-2,8						-2,18						-3						-2,13						-3,38		-4,17			
18,1	16,2	89,5	-10,5	-5,25		15,4	13,9	90,26	-9,74	-4,87		16,4	13,6	82,93	-17,07	-8,55		15,6	13,8	88,46	-11,5	-5,75		15,5	13,1	84,52	-15,48	-7,74		16,8	14,2	84,52	-15,5	-7,75
13,4	11,4	85,07	-14,9	-4,47		11,3	10,1	89,38	-10,62	-3,18		11,8	10,6	89,83	-10,17	-3,06		11,3	10,3	91,15	-8,85	-2,65		11,1	9,2	82,88	-17,12	-5,13		11,1	8,3	74,77	-25,2	-7,56
10,3	8,2	79,61	-20,4	-4,08		8,5	7,3	85,88	-14,12	-2,82		8,8	7,3	82,95	-17,05	-3,4		8	7,1	88,75	-11,3	-2,26		7,9	6,3	79,75	-20,25	-4,05		7,8	5,7	73,08	-26,9	-5,38
					-1,1						-0,35						-1,65						-0,41						0,03				0,28	
99,9	82,4	82,48	-17,5	-2,62		107,7	84,2	78,18	-21,82	-3,27		114,4	98,1	85,75	-14,25	-2,13		116,6	104	89,02	-11	-1,65		117,3	105,4	89,86	-10,14	-1,52		120,9	105,3	87,1	-12,9	-1,93
59,2	60,9	102,9	-2,87	-0,72		62,1	60,6	97,58	2,42	0,6		64,1	65,5	102,2	-2,18	-0,54		65,2	67,5	103,5	-3,53	-0,88		66,1	68,4	103,5	-3,48	-0,87		66,9	66,6	99,55	0,45	0,11
2,8	3	107,1	-7,14	-1,78		2,7	2,6	96,3	3,7	0,92		2,7	3,6	133,3	-33,3	-8,32		3	3,1	103,3	-3,33	-0,83		3,2	3,2	100	0	0		2,9	3	103,4	-3,45	-0,86
3,2	3,1	96,88	-3,13	-0,63		2,8	2,8	100	0	0		3	3,3	110	-10	-2		3,3	3,2	96,97	3,03	0,61		3,3	2,9	87,88	12	2,4		3,3	2,6	78,79	21,2	4,24
75,2	82,5	109,7	-9,71	-1,46		77,4	80,6	104,1	-4,134	-0,62		75	65,2	86,93	13,1	1,96		76,1	76,2	100,1	-0,13	-0,02		78,3	77,1	98,47	1,5	0,22		79,8	78,3	98,12	1,88	0,28
					3,23						2,025						-3,4						-0,7						0,63				0,75	
0,7	0,5	71,43	28,6	8,58		0,6	0,5	83,33	16,7	5,01		0,7	1,3	185,7	-85,7	-25,7		0,7	0,7	100	0	0		0,7	0,7	100	0	0		0,6	0,7	116,7	-16,7	-5,01
2,4	1,9	79,17	20,8	3,12		2,2	1,9	86,36	13,6	2,04		2,2	1,9	86,36	13,6	2,04		2,2	1,9	86,36	13,6	2,04		2	1,7	85	15	2,25		1,8	1,5	83,33	16,7	2,5
66,5	87,6	131,7	31,73	7,93		64,6	76,8	118,9	18,89	4,72		57,7	59	102,3	2,253	0,56		47,4	56,9	120	20	5,01		61	61,2	100,3	0,328	0,08		48,8	64,4	132	31,97	7,99
42,9	40,2	93,71	6,29	1,89		43,3	40,8	94,23	5,77	1,73		42,4	41,8	98,58	1,42	0,43		40,4	43,6	107,9	-7,92	-2,38		42,9	45,6	106,3	-6,29	1,89		42,8	43,5	101,6	-1,64	-0,49
					7,43						7,012						2						1,88						-2,27				-1,25	
1,7	2,4	141,2	41,18	16,5		1,6	2,2	137,5	37,5	15		1,4	1,5	107,1	7,143	2,86		1,2	1,3	108,3	8,33	3,33		1,5	1,2	80	-20	-8		1,7	1,4	82,35	-17,6	-7,04
13	21,1	162,3	62,31	24,9		13,1	20,8	158,8	58,78	23,51		12	14,4	120	20	8		10,8	12,9	119,4	19,4	7,78		13,5	12,6	93,33	-6,667	-2,67		14,9	16	107,4	7,383	2,95
2,2	3,1	140,9	40,91	8,18		1,7	2,4	141,2	41,18	8,24		1,6	1,8	112,5	12,5	2,5		1,4	1,5	107,1	7,14	1,43		1,8	1,4	77,78	-22,22	-4,44		1,9	1,5	78,95	-21,1	-4,22
					-7						-5,9						-7,57						-5,91						-6,47				-2,12	
31,3	22,7	72,52	-27,5	-5,51		28,5	22,5	78,95	-21,05	-4,22		27,6	19,7	71,38	-28,62	-5,72		26,3	19,9	75,67	-24,3	-4,86		25,1	20,3	80,88	-19,12	-3,82		24,3	23,3	95,88	-4,12	0,82
56,6	39,8	70,32	-29,7	-8,91		54,1	40,8	75,42	-24,58	-7,38		52,9	34,7	65,6	-34,4	-10,3		50,6	37,6	74,31	-25,7	-7,71		47,4	34,9	73,63	-26,37	-7,91		44,8	39,8	88,84	-11,2	-3,36
17,9	9,6	53,63	-46,4	-13,9		13,8	7,4	53,62	-46,38	-13,9		13,6	6,8	50	-50	-15		11,1	6,2	55,86	-44,1	-13,23		10,9	6,3	57,8	-42,2	-12,7		10,6	11,9	112,3	12,26	3,68
10	6,7	67	-33	-6,6		12,1	9,7	80,17	-19,83	-3,96		12,3	8,1	65,85	-34,15	-6,82		13,3	10,8	81,2	-18,8	-3,76		13,6	8,2	60,29	-39,71	-7,94		13,6	5,6	41,18	-58,8	-11,8
					2,38						0,87						3,07						3,23						2,81				2,8	
86,9	97,2	111,9	-11,9	-2,38		84,6	91,2	107,8	-7,8	-1,56		84	97,3	115,8	-15,8	-3,16		85,7	95,8	111,8	-11,8	-2,36		88,6	97,4	109,9	-9,93	-1,99		83,1	97,1	116,8	-16,9	-3,38
1,6	1,7	106,3	6,25	1,25		1,5	1,5	100	0	0		1,3	1,1	84,62	-15,38	-3,08		1	1,1	110	10	2		1,2	1	83,33	-16,67	-3,33		0,9	1	111,1	11,11	2,22
3,5	3,8	108,6	8,571	2,57		2,9	3,1	106,9	6,897	2,07		2,8	2,7	96,43	-3,571	-1,07		2,8	2,6	92,86	-7,14	-2,14		2,7	2,5	92,59	-7,407	-2,22		3	2,2	73,33	-26,7	-8,01
-17,1	-8,9	52,05	48	14,4		-35,5	-29,2	82,25	17,7	5,31		-35	-2,6	7,429	92,6	27,8		-36,8	-7,3	19,84	80,2	24,06		-27,7	-3,4	12,27	88	26,3		-52,8	-3,8	7,197	92,8	27,8

Referans Değ.	Banka Değ.	2012					Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	2013					Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	2014					Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	2015					Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	2016					Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	2017					Camels Puanı
		Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.				Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.				Ağırlıklı Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Endeks Değ.				Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.				Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.				Ağırlıklı Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Endeks Değ.	
					-2,6							-2,87					-3,51						-2,67						-2,78						-2,94												
18,1	16,1	88,95	-11,05	-5,52		15,4	13,7	89	-11	-5,52		16,4	14	85,4	-14,6	-7,31		15,6	14,5	92,95	-7,05	-3,52		15,5	14,2	91,6	-8,39	-4,19		16,8	15,5	92,3	-7,74	-3,87													
13,4	11,4	85,07	-14,93	-4,48		11,3	9,3	82,3	-17,7	-5,31		11,8	9,3	78,8	-21,2	-6,36		11,3	9,2	81,42	-18,6	-5,58		11,1	9,1	82	-18	-5,4		11,1	8,6	77,5	-22,5	-6,75													
10,3	8,7	84,47	-15,53	-3,11		8,5	7	82,4	-17,6	-3,53		8,8	7,1	80,7	-19,3	-3,86		8	6,3	78,75	-21,3	-4,26		7,9	6,2	78,5	-21,5	-4,3		7,8	6,2	79,5	-20,5	-4,1													
					-1,9						-2,2						-1,52						-1,2						-1,12						1,15												
99,9	101,3	101,4	1,401	0,21		107,7	106	98,8	-1,21	-0,18		114	114	99,7	-0,35	-0,05		116,6	113	96,57	-3,43	-0,51		117	119,3	102	1,71	0,25		120,9	118,5	98	-1,99	-0,298													
59,2	65,1	110	-9,97	-2,49		62,1	64	103	-3,06	-0,76		64,1	66,1	103	-3,12	-0,78		65,2	67,7	103,8	-3,83	-0,91		66,1	69,5	105	-5,14	-1,28		66,9	68	102	-1,64	-0,41													
2,8	4	142,9	-42,86	-10,7		2,7	4,1	152	-51,9	-13		2,7	3,8	141	-40,7	-10,2		3	3,9	130	-30	-7,5		3,2	4,3	134	-34,4	-8,6		2,9	4,2	145	-44,8	-11,2													
3,2	2,7	84,38	15,62	3,12		2,8	2,4	85,7	14,29	2,86		3	2,3	76,7	23,3	4,67		3,3	2,9	87,88	12,1	2,42		3,3	2,8	84,8	15,2	3,04		3,3	2,4	72,7	27,3	5,46													
75,2	90,3	120,1	-20,08	-3,01		77,4	92,8	120	-19,9	-2,98		75	94	125	-25,3	-3,8		76,1	83,4	109,6	-9,6	-1,44		78,3	83	106	-6	-0,9		79,8	86,4	108	-8,27	-1,24													
					2,26						2,62						5					1,37						0,93						2,46													
0,7	0,4	57,14	42,86	12,86		0,6	0,3	50	50	15		0,7	0,2	28,6	71,4	21,43		0,7	0,7	100	0			0,7	0,7	100	0	0		0,6	0,6	100	0	0													
2,4	2,2	91,67	8,33	1,25		2,2	1,9	86,4	13,64	2,05		2,2	2	90,9	9,1	2,27		2,2	2	90,91	9,09	1,36		2	1,8	90	10	1,5		1,8	1,6	88,9	11,1	1,66													
66,5	64,8	97,44	-2,556	-0,64		64,6	63,9	98,9	-1,08	-0,27		57,7	75,4	131	30,7	7,67		47,4	59	124,5	24,5	6,12		61	65,5	107	7,38	1,84		48,8	73,8	151	51,2	12,81													
42,9	40,6	94,64	5,36	1,61		43,3	42,3	97,7	2,31	0,69		42,4	39,6	93,4	6,6	1,98		40,4	38,2	94,55	5,45	1,63		42,9	38,8	90,4	9,56	2,87		42,8	40	93,5	6,54	1,96													
					-1,9						-1,57						-0,83					1,28						0,07						0,024													
1,7	1,4	82,35	-17,65	-7,06		1,6	1,3	81,3	-18,8	-7,5		1,4	1,2	85,7	-14,3	-5,72		1,2	1,1	91,67	-8,33	3,33		1,5	1,4	93,3	-6,67	-2,67		1,7	1,5	88,2	-11,8	-4,72													
13	12,3	94,62	-5,385	-2,15		13,1	12,9	98,5	-1,53	-0,61		12	12,8	107	6,67	2,67		10,8	12,2	113	13	5,18		13,5	15	111	11,1	4,44		14,9	17,5	117	17,4	6,98													
2,2	1,8	81,82	-18,18	-3,64		1,7	1,5	88,2	-11,8	-2,35		1,6	1,4	87,5	-12,5	-2,5		1,4	1,4	100	0			1,8	1,6	88,9	-11,1	-2,22		1,9	1,7	89,5	-10,5	-2,1													
					-4,4						-2,59						-3,05						-3,46						-2,92						-4												
31,3	27,2	86,9	-13,1	-2,62		28,5	28,3	99,3	-0,7	-0,14		27,6	26	94,2	-5,8	-1,16		26,3	24,3	92,4	-7,6	-1,52		25,1	22,4	89,2	-10,8	-2,16		24,3	21,3	87,7	-12,3	-2,46													
56,6	49,5	87,46	-12,54	-3,76		54,1	53,4	98,7	-1,29	-0,39		52,9	47,3	89,4	-10,6	-3,18		50,6	44,4	87,75	-12,3	-3,69		47,4	42,4	89,5	-10,5	-3,15		44,8	38,5	85,9	-14,1	-4,23													
17,9	12	67,04	-32,96	-9,89		13,8	10,9	79	-21	-6,3		13,6	10,8	79,4	-20,6	-6,18		11,1	8,4	75,68	-24,3	-7,29		10,9	8,7	79,8	-20,2	-6,06		10,6	7,5	70,8	-29,2	-8,76													
10	7,1	71	-29	-5,8		12,1	8,4	69,4	-30,6	-6,12		12,3	9,4	76,4	-23,6	-4,72		13,3	10,1	75,94	-24,1	-4,82		13,6	11,4	83,8	-16,2	-3,24		13,6	10,5	77,2	-22,8	-4,56													
					3,64						4,18						2,12						4,41						5,22						3,57												
86,9	93,5	107,6	-7,6	-1,52		84,6	96,8	114	-14,4	-2,88		84	91,2	109	-8,57	-1,71		85,7	94,7	110,5	-10,5	-2,1		88,6	96,3	109	-8,7	-1,74		83,1	93,5	113	-12,5	-2,5													
1,6	1,4	87,5	-12,5	-2,5		1,5	1,2	80	-20	-4		1,3	1,5	115	15,4	3,076		1	1,2	120	20	4		1,2	1,2	100	0			0,9	1,2	133	33,3	6,66													
3,5	3,2	91,43	-8,571	-2,57		2,9	2,6	89,7	-10,3	-3,1		2,8	2,2	78,6	-21,4	-6,43		2,8	2,4	85,71	-14,3	-4,29		2,7	2,4	88,9	-11,1	-3,33		3	2,4	80	-20	-6													
-17,1	0,5	-2,92	102,9	30,88		-35,5	9,3	-26,2	126,2	37,9		-35	-12,6	36	64	19,2		-36,8	2,2	-5,98	106	31,8		-27,7	9,2	-33,2	133	39,9		-52,8	-7,7	14,6	85,4	25,62													

2012					2013					2014					2015					2016					2017									
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı					
					-0,2						-1,74						-0,76						-0,74						-3,44					
18,1	16,3	90,06	-9,94	-4,97		15,4	14,4	93,51	-6,49	-3,24		16,4	16	97,56	-2,44	-1,22		15,6	15,6	100	0	0		15,5	15,2	98,06	-1,94	-0,97		16,8	16,7	99,4	-0,595	-0,3
13,4	12,9	96,27	-3,73	-1,12		11,3	11,2	99,12	-0,88	-0,26		11,8	12,3	104,2	4,237	1,27		11,3	11,6	102,7	2,655	0,79		11,1	11,5	103,6	3,6	1,08		11,1	11,9	107,2	7,2072	2,16
10,3	7,2	69,9	-30,1	-6,02		8,5	6,3	74,12	-25,9	-5,18		8,8	7,1	80,68	-19,3	-3,86		8	6,2	77,5	-22,5	-4,5		7,9	6,3	79,75	-20,3	-4,06		7,8	6,4	82,05	-17,95	-3,58
					1,43						-0,82						-0,77						-0,66						-0,86				-1,29	
99,9	102	101,8	1,802	0,27		107,7	111,8	103,8	3,807	0,57		114,4	116,7	102	2,01	0,3		116,6	115,7	99,23	-0,77	0,11		117,3	115,2	98,21	-1,79	-0,27		120,9	117,9	97,52	-2,481	-0,37
59,2	61,1	103,2	-3,21	-0,8		62,1	64,3	103,5	-3,54	-0,88		64,1	65,6	102,3	-2,34	-0,58		65,2	64,5	98,93	1,07	0,27		66,1	65,5	99,09	0,91	0,23		66,9	66,3	99,1	0,9	0,22
2,8	1,9	67,86	32,1	8,02		2,7	1,7	62,96	37	9,25		2,7	1,6	59,26	40,7	10,17		3	2	66,67	33,3	8,32		3,2	2,4	75	25	6,25		2,9	2,2	75,86	24,1	6,02
3,2	5,8	181,3	-81,3	-16,3		2,8	4,9	175	-75	-15		3	5,2	173,3	-73,3	-14,7		3,3	5,5	166,7	-66,7	-13,34		3,3	5,3	160,6	-60,6	-12,12		3,3	5,5	166,7	-66,67	-13,34
75,2	78,9	104,9	-4,92	-0,74		77,4	80,4	103,9	-3,88	0,58		75	76,9	102,5	-2,53	-0,38		76,1	75,1	98,69	1,31	0,2		78,3	77,5	98,98	1,02	0,15		79,8	86	107,8	-7,77	-1,16
					3,12						2,27						2,23						1,36						0,92				-0,8	
0,7	0,4	57,14	42,9	12,87		0,6	0,3	50	50	15		0,7	0,4	57,14	42,9	12,87		0,7	0,5	71,43	28,6	8,58		0,7	0,5	71,43	28,6	8,58		0,6	0,3	50	50	0,2
2,4	2,6	108,3	-8,33	-1,25		2,2	2,4	109,1	-9,09	-1,36		2,2	2,4	109,1	-9,09	-1,36		2,2	2,3	104,5	-4,54	-0,68		2	2,1	105	-5	-0,75		1,8	2	111,1	-11,11	-1,66
66,5	86,7	130,4	30,38	7,59		64,6	73,2	113,3	13,31	3,33		57,7	66,6	115,4	15,42	3,85		47,4	50,3	106,1	6,118	1,53		61	61,8	101,3	1,31	0,33		48,8	45,6	93,44	-6,557	-1,64
42,9	40,6	94,64	5,36	1,61		43,3	45,9	106	-6,01	-1,8		42,4	43,1	101,7	-1,65	-0,49		40,4	40,9	101,2	-1,24	-0,37		42,9	45,5	106,1	-6,61	-1,99		42,8	46	107,5	-7,48	-2,24
					1,58						0,45						1,2						0,39						0,53				-1,12	
1,7	1,9	111,8	11,76	4,7		1,6	1,6	100	0	0		1,4	1,5	107,1	7,143	2,86		1,2	1,2	100	0	0		1,5	1,6	106,7	6,67	2,67		1,7	1,6	94,12	-5,882	-2,35
13	14,6	112,3	12,31	4,92		13,1	13,7	104,6	4,58	1,83		12	12,8	106,7	6,667	2,67		10,8	10,1	93,52	-6,48	-2,59		13,5	13,8	102,2	2,22	0,89		14,9	13,4	89,93	-10,07	-4,04
2,2	2,3	104,5	4,545	0,91		1,7	1,8	105,9	5,882	1,18		1,6	1,8	112,5	12,5	2,5		1,4	1,4	100	0	0		1,8	1,8	100	0	0		1,9	1,8	94,74	-5,263	-1,05
					-4,86						-2,88						-0,13						0,424						0,34				0,45	
31,3	25,7	82,11	-17,9	-3,58		28,5	26,2	91,93	-8,07	-1,61		27,6	28	101,4	1,449	0,29		26,3	27,4	104,2	4,183	0,84		25,1	26,5	105,6	5,58	1,11		24,3	24,9	102,5	2,4691	0,49
56,6	46,2	81,63	-18,4	-5,52		54,1	46	85,03	-15	-4,5		52,9	52,4	99,05	-0,95	0,28		50,6	53,1	104,9	4,941	1,48		47,4	47,4	100	0	0		44,8	44,3	98,88	-1,116	-0,34
17,9	13,5	75,42	-24,6	-7,38		13,8	13,4	97,1	-2,9	-0,87		13,6	15,7	115,4	15,44	4,62		11,1	12,7	114,4	14,41	4,32		10,9	13,1	120,2	20,2	6,05		10,6	12,2	115,1	15,094	4,52
10	6,1	61	-39	-7,8		12,1	7,6	62,81	-37,2	-7,44		12,3	8,7	70,73	-29,3	-5,86		13,3	10,3	77,44	-22,6	-4,52		13,6	9,9	72,79	-27,2	-5,44		13,6	10,6	77,94	-22,06	-4,42
					5,42						2,11						1,06						-1,25						-1,79				0,96	
86,9	94,9	109,2	-9,21	-1,84		84,6	90,1	106,5	-6,5	-1,3		84	85,9	102,3	-2,26	-0,45		85,7	83,1	96,97	3,03	0,61		88,6	85,6	96,61	3,39	0,68		83,1	79,4	95,55	4,45	0,89
1,6	2,2	137,5	37,5	7,5		1,5	1,7	113,3	13,33	2,66		1,3	1,6	123,1	23,08	4,62		1	1,2	120	20	4		1,2	1,3	108,3	8,33	1,67		0,9	0,9	100	0	0
3,5	3	85,71	-14,3	-4,29		2,9	2,8	96,55	-3,45	-1,04		2,8	2,8	100	0	0		2,8	2,7	96,43	-3,57	-1,07		2,7	2,8	103,7	3,7	1,11		3	3,1	103,3	3,3333	0,99
-17,1	2,7	-15,79	116	34,8		-35,5	-19,2	54,08	45,9	13,8		-35	-31,6	90,29	9,71	2,91		-36,8	-51,4	139,7	-39,7	-11,91		-27,7	-41,9	151,3	-51,3	-15,39		-52,8	-67,4	127,7	-27,65	-8,31

111

[illegible]

		2012								2013									2014									2015									2016									2017								
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı													
					-1,79						0,13						-2,28						-2,58							-2,28											-2,78													
18,1	16,3	90,06	-9,9	-4,97		15,4	16	103,9	3,9	1,95		16,4	15	91,5	-8,54	-4,3		15,6	13,8	88,46	-12	-5,77		15,5	14,2	91,6	-8,39	-4,19		16,8	14,5	86,3	-13,7	-6,8																				
13,4	13,8	103	2,99	0,89		11,3	11,6	102,7	2,7	0,8		11,8	10,6	89,8	-10,2	-3,1		11,3	10,5	92,92	-7,1	-2,12		11,1	10,3	92,8	-7,21	-2,16		11,1	10,1	91	-9,01	-2,7																				
10,3	7,8	75,73	-24	-4,86		8,5	7,6	89,41	-11	-2,12		8,8	7	79,5	-20,5	-4,1		8	6	75	-25	-5		7,9	5,9	74,7	-25,3	-5,06		7,8	6,1	78,2	-21,8	-4,4																				
					-2,8						-2,57						-1,78						-2,57							-3,26																								
99,9	111,4	111,5	11,5	1,73		107,7	111,3	103,3	3,3	0,5		114	116	101	1,49	0,2		116,6	117	100,5	0,51	0,08		117	111,9	95,4	-4,6	-0,69		121	115,1	95,2	-4,8	-0,7																				
59,2	62	104,7	-4,7	-1,18		62,1	64,5	103,9	-3,9	-0,96		64,1	67,3	105	-5	-1,3		65,2	67,5	103,5	-3,5	-0,88		66,1	68,3	103	-3,33	-0,83		66,9	65,5	97,9	2,09	0,52																				
2,8	3,3	117,9	-18	-4,47		2,7	3,7	137	-37	-9,25		2,7	3,6	133	-33,3	-8,3		3	4,1	136,7	-37	-9,17		3,2	5	156	-56,3	-14,1		2,9	4,6	159	-58,6	-15																				
3,2	6	187,5	-88	-17,5		2,8	4,1	146,4	-46	-9,28		3	3,5	117	-16,7	-3,3		3,3	4,5	136,4	-36	-7,27		3,3	4,4	133	-33,3	-6,66		3,3	4	121	-21,2	-4,2																				
75,2	61,4	81,65	18,4	2,76		77,4	67,7	87,47	13	1,87		75	71	94,7	5,33	0,8		76,1	75,5	99,21	0,79	0,12		78,3	75,7	96,7	3,32	0,5		79,8	77	96,5	3,51	0,53																				
					-1,93						-3,18						-1,18						-1,2							-2,77																								
0,7	1,3	185,7	-86	-17,6		0,6	1,2	200	-100	-30		0,7	1	143	-42,9	-13		0,7	1	142,9	-43	-12,9		0,7	1,2	171	-71,4	-21,4		0,6	1,1	183	-83,3	-25																				
2,4	2,4	100	0			2,2	2,2	100	0			2,2	2,2	100	0			2,2	2,2	100	0			2	2	100	0			1,8	1,9	106	-5,56	-0,8																				
66,5	75	112,8	12,8	3,19		64,6	81,1	125,5	26	6,38		57,7	65	113	12,7	3,2		47,4	52,2	110,1	10,1	2,53		61	68	111	11,5	2,87		48,8	62,7	128	28,5	7,12																				
42,9	41,3	96,27	3,73	1,12		43,3	39,8	91,92	8,1	2,42		42,4	39,8	93,9	6,13	1,8		40,4	37,3	92,33	7,67	2,3		42,9	43	100	-0,23	0,07		42,8	44	103	-2,8	-0,8																				
					-1,16						5,56						2,8						-3,25							-2,58																								
1,7	1,6	94,12	-5,9	-2,35		1,6	2,4	150	50	20		1,4	1,1	78,6	-21,4	-8,6		1,2	0,9	75	-25	-10		1,5	1,2	80	-20	-8		1,7	1,3	76,5	-23,5	-9,4																				
13	11,3	86,92	-13	-3,6		13,1	18,7	142,7	43	17,1		12	10,1	84,2	-15,8	-6,3		10,8	8,8	81,48	-19	-7,41		13,5	11,9	88,1	-11,9	-4,74		14,9	12,9	86,6	-13,4	-5,4																				
2,2	2	90,91	-9,1	-1,82		1,7	1,7	100	0			1,6	1,3	81,3	-18,8	-3,8		1,4	1,1	78,57	-21	-4,29		1,8	1,4	77,8	-22,2	-4,44		1,9	1,5	78,9	-21,1	-4,2																				
					-3,54						-2,32						-1,96						-1,76							-2,4																								
31,3	26,4	84,35	-16	-3,14		28,5	26,5	92,98	-7	-1,4		27,6	25,8	93,5	-6,52	-1,3		26,3	24,1	91,63	-8,4	-1,67		25,1	21,8	86,9	-13,1	-2,63		24,3	24,8	102	2,06	0,41																				
56,6	51,5	90,99	-9	-2,7		54,1	52,3	96,67	-3,3	-1		52,9	52,3	98,9	-1,13	-0,3		50,6	46,5	91,9	-8,1	-2,43		47,4	39,7	83,8	-16,2	-4,87		44,8	44,5	99,3	-0,67	-0,2																				
17,9	10,6	59,22	-41	-12,2		13,8	10,4	75,36	-25	-7,38		13,6	11,6	85,3	-14,7	-4,4		11,1	10,8	97,3	-2,7	-0,81		10,9	10,6	97,2	-2,75	-0,82		10,6	10,9	103	2,83	0,85																				
10	10,2	102	2	0,4		12,1	11	90,91	-9,1	-1,82		12,3	10	81,3	-18,7	-3,7		13,3	10,7	80,45	-20	-3,91		13,6	11,1	81,6	-18,4	-3,68		13,6	13,1	96,3	-3,68	-0,7																				
					0,511						-3,33						1,34						-0,12							-0,24																								
86,9	86,5	99,54	0,46	0,1		84,6	78,6	92,91	7,1	1,42		84	87,4	104	-4,05	-0,8		85,7	85	99,18	0,82	0,16		88,6	87,2	98,4	1,58	0,32		83,1	77,6	93,4	6,62	1,32																				
1,6	1,8	112,5	12,5	2,5		1,5	1,8	120	20	4		1,3	1,4	108	7,69	1,5		1	1,1	110	10	2		1,2	1,4	117	16,7	3,33		0,9	1,2	133	33,3	0,67																				
3,5	3	85,71	-14	-4,29		2,9	2,4	82,76	-17	-5,16		2,8	2,4	85,7	-14,3	-4,3		2,8	2,4	85,71	-14	-4,29		2,7	2,2	81,5	-18,5	-5,56		3	2,2	73,3	-26,7	-8																				
-17,1	-14,2	83,04	17	5,1		-35,5	-62,1	174,9	-75	-22,5		-35	-20,4	58,3	41,7	13		-36,8	-35,2	95,65	4,35	1,3		-28	-27,4	98,9	1,08	0,32		-53	-88,4	167	-67,4	-20																				

		2012							2013							2014							2015							2016							2017				
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı						
					-4,1						-5,36						-5,23						-2,68							-1,37					-1,02						
18,1	14,6	80,66	-19,34	-9,65		15,4	12,8	83,12	-16,88	-8,45		16,4	14,1	85,98	-14,02	-7		15,6	16,1	103,2	3,205	1,602		15,5	17,5	112,9	12,9	6,45		16,8	19,5	116,1	16,07	8,03							
13,4	11,4	85,07	-14,93	-4,47		11,3	8,3	73,45	-26,55	-7,95		11,8	8,2	69,49	-30,51	-9,15		11,3	9,8	86,73	-13,3	-3,99		11,1	10,2	91,892	-8,11	-2,43		11,1	10,6	95,5	-4,5	-1,35							
10,3	7	67,96	-32,04	-6,4		8,5	4,1	48,24	-51,76	-10,4		8,8	4,4	50	-50	-10		8	3,6	45	-55	-11		7,9	3,6	45,57	-54,4	-10,9		7,8	3,2	41,03	-59	-11,8							
					-2,66						-2,76						-2,63						-5,17							-5,37				5,44							
99,9	106	105,7	5,706	0,85		107,7	108	100,6	0,65	0,1		114,4	100	87,41	-12,59	-1,89		116,6	110,2	94,51	-5,49	-0,82		117	97,8	83,376	-16,6	-2,49		120,9	101,1	83,62	-16,4	-2,46							
59,2	63,8	107,8	-7,77	-1,94		62,1	65	104,7	-4,67	-1,17		64,1	62	96,72	3,28	0,82		65,2	61	93,56	6,44	1,61		66,1	59,9	90,62	9,38	2,34		66,9	62,9	94,02	-5,98	-1,49							
2,8	4,2	150	-50	-12,5		2,7	3,6	133,3	-33,33	-8,32		2,7	3,9	144,4	-44,4	-11,1		3	5,2	173,3	-73,3	-18,32		3,2	5,3	165,63	-65,6	-16,4		2,9	4,8	165,5	65,52	16,4							
3,2	4,4	137,5	-37,5	-7,5		2,8	4,2	150	-50	-10		3	3,8	126,7	-26,7	-5,34		3,3	6,2	187,9	-87,9	-17,58		3,3	6,7	203,03	-103	-20,6		3,3	7,3	221,2	121,2	24,2							
75,2	58,4	77,66	22,3	3,34		77,4	72,4	93,54	6,46	0,97		75	69,4	92,53	7,47	1,12		76,1	72,8	95,66	4,34	0,65		78,3	71,3	91,06	8,94	1,34		79,8	77,6	97,24	-2,76	-0,41							
					-7,62						-5,04						-5,96						-6,92							-6,79				3,89							
0,7	1,7	242,9	-142,9	-42,9		0,6	1	166,7	-66,67	-20		0,7	1,2	171,4	-71,4	-21,4		0,7	1,4	200	-100	-30		0,7	1,5	214,29	-114	-34,2		0,6	1,1	183,3	83,33	25							
2,4	3,1	129,2	-29,17	-4,38		2,2	3,1	140,9	-40,91	-6,13		2,2	3,2	145,5	-45,5	-6,82		2,2	2,8	127,3	-27,3	-4,09		2	2,5	125	-25	-3,75		1,8	2,3	127,8	27,78	4,17							
66,5	65	97,74	-2,256	-0,56		64,6	49,3	76,32	-23,68	-5,92		57,7	36,9	63,95	-36,05	-9		47,4	32,8	69,2	-30,8	-7,7		61	47,7	78,197	-21,8	-5,45		48,8	40,3	82,58	-17,4	-4,35							
42,9	47,1	109,8	-9,79	-2,94		43,3	45,5	105,1	-5,08	-1,52		42,4	45,9	108,3	-8,25	-2,47		40,4	46,3	114,6	-14,6	-4,38		42,9	45,6	106,29	-6,3	-1,89		42,8	44,4	103,7	3,738	1,12							
					1,83						-5,7						4,1						-1,8							0,33				0,64							
1,7	1,8	105,9	5,882	2,35		1,6	0,9	56,25	-43,75	-17,5		1,4	0,9	64,29	-35,71	-14,3		1,2	1	83,33	-16,7	-6,68		1,5	1,5	100	0	0		1,7	1,7	100	0	0							
13	16,2	124,6	24,62	9,85		13,1	9,1	69,47	-30,53	-12,2		12	10,7	89,17	-10,83	-4,32		10,8	10,9	100,9	0,926	0,37		13,5	15	111,11	11,11	4,44		14,9	16,1	108,1	8,054	3,22							
2,2	2,2	100	0	0		1,7	1	58,82	-41,18	-8,24		1,6	0,9	56,25	-43,75	-8,76		1,4	1	71,43	-28,6	-5,72		1,8	1,6	88,889	-11,1	-2,22		1,9	1,8	94,74	-5,26	1,05							
					1,07						-1,48						0,82						1,32							-0,04				-2,22							
31,3	30,5	97,44	-2,556	-0,51		28,5	25,6	89,82	-10,18	-2,04		27,6	28,6	103,6	3,623	0,724		26,3	28,3	107,6	7,605	1,52		25,1	27,9	111,16	11,16	2,23		24,3	24,1	99,18	-0,82	-0,16							
56,6	56,2	99,29	-0,707	-0,21		54,1	45,6	84,29	-15,71	-4,71		52,9	51,4	97,16	-2,836	-0,85		50,6	51,3	101,4	1,383	0,41		47,4	48,8	102,95	2,954	0,88		44,8	41,9	93,53	-6,47	-1,94							
17,9	18,9	105,6	5,587	1,68		13,8	11	79,71	-20,29	-6,09		13,6	12,9	94,85	-5,147	-1,55		11,1	12,5	112,6	12,61	3,78		10,9	11,4	104,59	4,587	1,37		10,6	8,5	80,19	-19,8	-5,94							
10	12,2	122	22	4,4		12,1	15,4	127,3	27,27	5,45		12,3	10,8	87,8	-12,2	-2,44		13,3	12,7	95,49	-4,51	0,9		13,6	10,4	76,471	-23,5	-4,7		13,6	11,5	84,56	-15,4	-3,08							
					-7,51						16,9						-11,7						7,96							-3,08				0,4							
86,9	72,6	83,54	16,5	3,3		84,6	62,6	74	26	5,2		84	66,7	79,4	20,6	4,12		85,7	69,5	81,1	18,9	3,78		88,6	80,7	91,084	8,92	1,78		83,1	79,4	95,55	-4,45	-0,89							
1,6	2	125	25	5		1,5	1,5	100	0	0		1,3	1,2	92,31	-7,692	-1,54		1	0,9	90	-10	-2		1,2	1,2	100	0	0		0,9	0,9	100	0	0							
3,5	3,9	111,4	11,43	3,43		2,9	3,2	110,3	10,34	3,1		2,8	3,1	110,7	10,71	3,21		2,8	2,6	92,86	-7,14	-2,14		2,7	2,8	103,7	3,704	1,11		3	2,9	96,67	-3,33	1							
-17,1	-52	306,4	-206,4	-61,8		-35,5	-159	446,5	-346,5	104		-35	-133	378,6	-279	-83,7		-36,8	-102,4	278,3	-178	53,4		-27,7	-49,3	177,98	-78	-23,4		-52,8	-57,3	108,5	8,523	2,56							

			2012					2013						2014					2015							2016						2017				
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	
					-1,29						-2,82						-3,27						-2,78						1,48					0,3		
18,1	17,1	94,48	-5,52	-2,76		15,4	14,9	96,75	-3,247	-1,6		16,4	15,1	92,07	-7,93	-3,96		15,6	15,7	100,6	0,641	0,32		15,5	20,4	131,6	31,61	15,8		16,8	17,6	104,76	4,762	2,38		
13,4	12,1	90,3	-9,7	-2,91		11,3	8,3	73,45	-26,55	-8		11,8	8,9	75,42	-24,6	-7,38		11,3	8,4	74,34	-25,7	-7,71		11,1	9,3	83,78	-16,22	-4,84		11,1	10,4	93,694	-6,31	-1,9		
10,3	9,9	96,12	-3,88	-0,78		8,5	6,6	77,65	-22,35	-4,5		8,8	6,6	75	-25	-5		8	6,4	80	-20	-4		7,9	6,5	82,28	-17,72	-3,54		7,8	8,2	105,13	5,128	1,02		
					-1,25						-3,03						-3,78						5,28						-7,5					-2,53		
99,9	109	108,7	8,71	1,31		108	108,4	100,6	0,65	0,1		114,4	101,5	88,72	-11,3	-1,69		116,6	107,5	92,2	-7,8	-1,17		117	93,4	79,62	-20,38	-3,06		120,9	92,9	76,84	-23,2	-3,5		
59,2	61	103	-3,04	-0,76		62,1	52,7	84,86	15,1	3,77		64,1	57,2	89,24	10,8	2,7		65,2	64,7	99,23	0,77	0,192		66,1	58,1	87,9	12,1	3,02		66,9	61,8	92,377	7,62	1,9		
2,8	4,8	171,4	-71,4	-17,9		2,7	6,3	233,3	-133,3	-33		2,7	6,4	237	-137	-34,3		3	6,1	203,3	-103	25,75		3,2	10,1	315,6	-215,6	-54		2,9	5,7	196,55	-96,6	-24		
3,2	2,1	65,63	34,4	6,88		2,8	1,7	60,71	39,3	7,86		3	2,2	73,33	26,7	5,34		3,3	2	60,61	39,4	7,88		3,3	2,9	87,88	12,1	2,42		3,3	2,2	66,667	33,3	6,66		
75,2	64,6	85,9	14,1	2,11		77,4	70,8	91,47	8,53	1,28		75	61,5	82	18	2,7		76,1	63,1	82,92	17,1	2,56		78,3	68,6	87,61	12,4	1,86		79,8	68	85,213	14,8	2,22		
					-10,8						-11,9						8,77						11,74						-20					-14,56		
0,7	1,7	242,9	-143	-42,9		0,6	1,8	300	-200	-60		0,7	2,5	357,1	-257	77,1		0,7	2,2	314,3	-214	-64,2		0,7	3,2	457,1	-357,6	-107		0,6	1,8	300	-200	-60		
2,4	4,6	191,7	-91,7	-13,8		2,2	3,6	163,6	-63,34	-9,5		2,2	4	181,8	-81,8	-12,3		2,2	4,5	204,5	-104	-15,6		2	4,9	245	-145	-21,8		1,8	4,1	227,78	-128	-19		
66,5	26,5	39,85	-60,2	-15,1		64,6	43,3	67,03	-32,97	-8,3		57,7	46,9	81,28	-18,7	-4,67		47,4	50,7	107	6,962	1,74		61	57	93,44	-6,557	-1,64		48,8	14,5	29,713	-70,3	-18		
42,9	43,1	100,5	-0,47	-0,14		43,3	45,7	105,5	-5,54	-1,7		42,4	44,8	105,7	-5,66	-1,7		40,4	40,7	100,7	-0,74	-0,22		42,9	46,8	109,1	-9,1	-2,73		42,8	43,2	100,93	-0,94	-0,3		
					-8,58						-13,8						-17,2						-28,4						-29					-4,155		
1,7	0,7	41,18	-58,8	-23,5		1,6	0,1	6,25	-93,75	-38		1,4	-0,2	-14,3	-114	-45,6		1,2	-1	-83,3	-183	-73,2		1,5	-1,3	-86,67	-186,7	-74,8		1,7	1,3	76,471	-23,5	-9,4		
13	5,9	45,38	-54,6	-21,8		13,1	1	7,634	-92,37	-37		12	-1,9	-15,8	-116	-46,4		10,8	-11,7	-108	-208	-83,2		13,5	-14,4	-106,7	-206,7	-82,8		14,9	12,8	85,906	-14,1	-5,6		
2,2	0,9	40,91	-59,1	-11,8		1,7	0,2	11,76	-88,24	-18		1,6	-0,2	-12,5	-113	-22,6		1,4	-0,9	-64,3	-164	-32,8		1,8	-1,4	-77,78	-177,8	-35,6		1,9	0,7	36,842	-63,2	-13		
					9,23						16,2						14						4,93						1,76					5,08		
31,3	37,1	118,5	18,5	3,71		28,5	45,1	158,2	58,25	11,7		27,6	40,5	146,7	46,74	9,34		26,3	31,8	120,9	20,91	4,18		25,1	38,2	152,2	52,19	10,44		24,3	33,9	139,51	39,51	7,9		
56,6	67,1	118,6	18,6	5,56		54,1	78,3	144,7	44,73	13,4		52,9	63,2	119,5	19,47	5,85		50,6	56,9	112,5	12,45	3,73		47,4	63,7	134,4	34,39	10,32		44,8	54,3	121,21	21,21	6,36		
17,9	25	139,7	39,7	11,9		13,8	28,4	205,8	105,8	31,7		13,6	29,7	218,4	118,4	35,4		11,1	15,3	137,8	37,84	11,35		10,9	8,7	79,82	-20,18	-6,06		10,6	16,1	151,89	51,89	15,6		
10	22,5	225	125	25		12,1	26,6	219,8	119,8	24		12,3	24,3	197,6	97,56	19,52		13,3	16,9	127,1	27,07	5,41		13,6	9,6	70,59	-29,41	-5,88		13,6	10,6	77,941	-22,1	-4,4		
					-33,2						-12,3						16						-5,65						-1,9					-9,58		
86,9	50,3	57,88	42,1	8,42		84,6	65,1	76,95	23	4,6		84	54,5	64,88	35,1	7,02		85,7	69	80,51	19,5	3,9		88,6	80,2	90,52	9,48	1,9		83,1	60,7	73,045	27	5,4		
1,6	1,2	75	-25	-5		1,5	1,5	100	0	0		1,3	1,9	146,2	46,15	9,24		1	2,3	230	130	26		1,2	2,8	233,3	133,3	26,6		0,9	0,6	66,667	-33,3	-6,7		
3,5	4,6	131,4	31,4	9,43		2,9	2,5	86,21	-13,79	-4,1		2,8	2,1	75	-25	-7,5		2,8	1,7	60,71	-39,3	-11,8		2,7	1,7	62,96	-37,04	-11,1		3	4,3	143,33	43,33	13		
-17	-150	879,5	-780	-234		-35,5	-132,8	374,1	-274	-82		-35	-170	485,4	-385	-116		-36,8	-105	285,6	-186	-55,8		-27,7	-55,6	200,7	-100,7	-30,3		-52,8	-185,9	352,08	-252	-76		

		2012							2013							2014							2015							2016							2017						
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı		
					0,52						1,34						-1,07						-1,05							-1,95									-2,5				
18,1	18,9	104,42	4,42	2,21		15,4	17	110,39	10,39	5,2		16,4	17	103,7	3,659	1,83		15,6	15,4	98,7179	-1,282	-0,64		15,5	14,5	93,548	-6,452	-3,22		16,8	15	89,286	-10,714	-5,35									
13,4	13,5	100,75	0,75	0,22		11,3	11,6	102,65	2,655	0,79		11,8	11,4	96,61	-3,39	-1,02		11,3	10,5	92,9204	-7,08	-2,12		11,1	10	90,09	-9,91	-2,97		11,1	9,7	87,387	-12,613	-3,78									
10,3	10,4	100,97	0,97	0,19		8,5	8,8	103,53	3,529	0,71		8,8	7,5	85,23	-14,77	-2,96		8	7	87,5	-12,5	-2,5		7,9	6,5	82,278	-17,72	-3,54		7,8	6,5	83,333	-16,667	-3,34									
					-5,98						-6,09						-4,84						-4,92							-3,52								-2,74					
99,9	110,7	110,81	10,8	1,62		107,7	112	103,53	3,528	0,53		114,4	119,4	104,4	4,371	0,65		116,6	117,8	101,029	1,029	-0,15		117,3	116,6	99,403	-0,597	-0,09		120,9	122,2	101,08	1,0753	0,16									
59,2	67	113,18	-13,2	-3,29		62,1	64,7	104,19	-4,19	-1,05		64,1	66,8	104,2	-4,21	-1,05		65,2	66,8	102,454	-2,45	-0,61		66,1	62	93,797	6,2	1,55		66,9	65,7	98,206	1,79	0,45									
2,8	6,9	246,43	-147	-36,7		2,7	6,9	255,56	-156	-39		2,7	5,4	200	-100	-25		3	6,6	220	-120	-30		3,2	6,1	190,63	-90,63	-22,65		2,9	5,2	179,31	-79,31	-19,8									
3,2	3,1	96,875	3,13	0,47		2,8	2,8	100	0	0		3	3,9	130	-30	-6		3,3	3,5	106,061	-6,01	-1,2		3,3	3,5	106,06	-6,06	-1,21		3,3	3,2	96,97	3,03	0,61									
75,2	85	113,03	-13	-1,95		77,4	82,8	106,98	-6,98	-1,05		75	79,2	105,6	-5,6	-0,84		76,1	80,4	105,65	-5,65	-0,85		78,3	84	107,28	-7,28	-1,09		79,8	81,5	102,13	-2,13	0,32									
					-3,1						-6,25						-2,94						-5,88						-3,93								-5,88						
0,7	1	142,86	-42,9	-12,86		0,6	1,2	200	-100	-30		0,7	1,1	157,1	-57,1	-17,13		0,7	1,3	185,714	-85,71	-25,71		0,7	1	142,86	-42,86	-12,87		0,6	1	166,67	-66,67	-20									
2,4	3,3	137,5	-37,5	-5,62		2,2	3,5	159,09	-59,1	-8,85		2,2	3,1	140,9	-40,9	-6,13		2,2	3,2	145,455	-45,45	-6,82		2	2,8	140	-40	-6		1,8	2,4	133,33	-33,33	-4,99									
66,5	58,6	88,12	-11,9	-2,97		64,6	50,1	77,554	-22,4	-5,5		57,7	62,7	108,7	8,666	2,17		47,4	31,5	66,4557	-33,54	-8,37		61	39,1	64,098	-35,9	-8,97		48,8	20,2	41,393	-58,607	-14,7									
42,9	41,8	97,436	2,56	0,77		43,3	39,4	90,993	9	2,7		42,4	40,3	95,05	4,95	1,48		40,4	38,1	94,3069	5,69	1,71		42,9	40,6	94,639	5,36	1,61		42,8	42,2	98,598	1,4	0,42									
					-0,19						-3,54						-1,58						-3,7						-1,7							-1,75							
1,7	1,7	100	0	0		1,6	1,2	75	-25	-10		1,4	1,2	85,71	-14,29	-5,72		1,2	0,9	75	-25	-10		1,5	1,3	86,667	-13,33	-5,32		1,7	1,4	82,353	-17,647	-7,04									
13	12,3	94,615	-5,38	-2,15		13,1	9,8	74,809	-25,2	-10		12	10,8	90	-10	-4		10,8	8	74,0741	-25,93	-10,36		13,5	12,6	93,333	-6,667	-2,67		14,9	14,4	96,644	-3,3557	-1,34									
2,2	2,1	95,455	-4,55	0,91		1,7	1,4	82,353	-17,6	-3,6		1,6	1,5	93,75	-6,25	-0,84		1,4	1,1	78,5714	-21,43	-4,28		1,8	1,5	83,333	-16,67	-3,34		1,9	1,6	84,211	-15,789	-3,16									
					-3,2						-5,2						-6,29						-5,33						-1,45							-2,56							
31,3	28,3	90,415	-9,58	-1,92		28,5	24,1	84,561	-15,4	-3		27,6	21,1	76,45	-23,55	-4,72		26,3	20,9	79,4677	-20,53	-4,1		25,1	24,4	97,211	-2,789	-0,56		24,3	22,4	92,181	-7,8189	-1,56									
56,6	51,3	90,636	-9,36	-2,81		54,1	46,6	86,137	-13,9	-4,2		52,9	39,5	74,67	-25,33	-7,59		50,6	40,1	79,249	-20,75	-6,24		47,4	47,3	99,789	-0,211	-0,06		44,8	41,9	93,527	-6,4732	-1,94									
17,9	17,5	97,765	-2,23	-0,67		13,8	10,5	76,087	-23,9	-7,2		13,6	9,2	67,65	-32,35	-9,72		11,1	8,8	79,2793	-20,72	-6,21		10,9	10,1	92,661	-7,339	-2,2		10,6	7,7	72,642	-27,358	-8,22									
10	4,7	47	-53	-10,6		12,1	5,1	42,149	-57,9	-11,6		12,3	6,5	52,85	-47,15	-9,44		13,3	6,6	49,6241	-50,38	-10,08		13,6	10,6	77,941	-22,06	-4,42		13,6	12,9	94,853	-5,1471	-1,03									
					-14,49						-3,12						-6,2						-10,54						-16,4							-9,91							
86,9	56,7	65,247	34,8	6,96		84,6	64,7	76,478	24	4,8		84	59,6	70,95	29	5,8		85,7	57,1	66,6278	33,4	6,68		88,6	63,7	71,896	28,1	5,62		83,1	63,1	75,933	24,1	4,82									
1,6	1,9	118,75	18,8	3,75		1,5	1,7	113,33	13,33	2,66		1,3	1,9	146,2	46,15	9,24		1	1	100	0	0		1,2	1,1	91,667	-8,333	-1,66		0,9	0,5	55,556	-44,444	-8,88									
3,5	4	114,29	14,3	4,29		2,9	3,5	120,69	20,69	6,21		2,8	3	107,1	7,143	2,14		2,8	3,6	128,571	28,57	8,57		2,7	3,1	114,81	14,81	4,44		3	3,7	123,33	23,333	6,99									
-17	-80,8	472,51	-372	-111,6		-35,5	-76,2	214,65	-115	-34,5		-35	-103	294,6	-195	-58,5		-36,8	-141,8	385,326	-285,3	-85,5		-27,7	-136,3	492,06	-392,1	-117,6		-52,8	-174	329,55	-229,5	-69									

	2012					2013					2014					2015					2016					2017								
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı					
					-2,83						-2,5						-3,36						-1,39						2,25					
18,1	14,3	79,01	-21	-10,5		15,4	12,6	81,82	-18,2	-9,1		16,4	14,4	87,8	-12,2	-6,09		15,6	15,8	101,3	1,282	0,64		15,5	17,7	114,2	14,19	7,09		16,8	19,9	118,45	18,45	9,22
13,4	12,2	91,04	-8,96	-2,68		11,3	10,2	90,27	-9,73	-2,92		11,8	9,1	77,12	-22,88	-6,86		11,3	9,1	80,53	-19,47	-5,84		11,1	10,2	91,89	-8,108	-2,43		11,1	10,9	98,198	-1,802	-0,54
10,3	9,8	95,15	-4,85	-0,97		8,5	8,3	97,65	-2,35	-0,47		8,8	7,1	80,68	-19,32	-3,86		8	7,3	91,25	-8,75	-1,75		7,9	8,2	103,8	3,797	0,76		7,8	8,8	112,82	12,82	2,56
					1,62						1,95						-0,56						-0,71						0,7				-0,58	
99,9	130,6	130,7	30,7	4,61		107,7	142,6	132,4	32,4	4,86		114,4	146,9	128,4	28,41	3,66		116,6	148,9	127,7	27,7	4,15		117,3	138,1	117,7	17,73	2,66		120,9	138,9	114,89	14,89	2,23
59,2	75	126,7	-26,7	-6,67		62,1	73,3	118	-18	-4,51		64,1	73,8	115,1	-15,32	-3,83		65,2	71,5	109,7	-9,66	-2,41		66,1	70,1	106,1	-6,051	-1,512		66,9	72,7	108,67	-8,67	-2,17
2,8	2,4	85,71	14,3	3,57		2,7	2,3	85,19	14,81	3,7		2,7	2,7	100	0	0		3	3	100	0	0		3,2	4	125	-25	-6,25		2,9	4,4	151,72	-51,72	-12,9
3,2	2,4	75	25	5		2,8	1,9	67,86	32,14	6,43		3	2	66,67	-33,33	-6,67		3,3	1,8	54,55	-45,45	-9,1		3,3	2	60,61	39,39	7,88		3,3	2,1	63,636	36,36	7,27
75,2	53,8	71,54	28,5	4,27		77,4	64,4	83,2	16,79	2,52		75	59,4	79,2	20,8	3,12		76,1	62,8	82,52	17,48	2,62		78,3	68,4	87,36	12,64	1,9		79,8	70,5	88,346	11,65	1,747
					-5,96						-23,12						-6,08						-5,73						-5,84				-5,17	
0,7	1,1	157,1	-57,1	-17,14		0,6	0,8	133,3	-33,3	-9,99		0,7	1,1	157,1	-57,14	-17,1		0,7	1,1	157,1	-57,14	-17,14		0,7	1,3	185,7	-85,71	-25,71		0,6	1,3	216,67	-116,2	-34,3
2,4	4,2	175	-75	-11,25		2,2	3,3	150	-50	-127,5		2,2	3,5	159,1	-59,1	-8,86		2,2	3,1	140,9	-40,91	-6,14		2	3	150	-50	-7,5		1,8	2,9	161,11	-61,11	-9,17
66,5	30,6	46,02	-54	-13,5		64,6	20,7	32,04	-68	-16,99		57,7	19,6	33,97	-66,03	-16,5		47,4	15,3	32,28	-67,72	-16,93		61	39,4	64,59	-35,41	-8,85		48,8	34,6	70,902	29,1	7,27
42,9	39,8	92,77	7,23	2,17		43,3	42,8	98,85	1,154	0,35		42,4	39,6	93,4	6,604	1,98		40,4	37,7	93,32	6,683	2		42,9	38,4	89,51	10,49	3,147		42,8	40,4	94,393	5,61	1,68
					-5,78						-9,04						-9,18						-11,24						-2,53				0,09	
1,7	1	58,82	-41,2	-16,47		1,6	0,6	37,5	-62,5	-25		1,4	0,5	35,71	-64,29	-25,7		1,2	0,3	25	-75	-30		1,5	1,2	80	-20	-8		1,7	1,6	94,118	-5,882	-2,35
13	8,2	63,08	-36,9	-14,77		13,1	5,4	41,22	-58,8	-23,51		12	5,1	42,5	-57,5	-23		10,8	2,9	26,85	-73,15	-29,26		13,5	12	88,89	-11,11	-4,44		14,9	15,6	104,7	4,698	1,878
2,2	1,4	63,64	-36,4	-7,27		1,7	0,7	41,18	-58,8	-11,76		1,6	0,6	37,5	-62,5	-12,5		1,4	0,3	21,43	-78,57	-15,71		1,8	1,4	77,78	-22,22	-4,44		1,9	2	105,26	5,263	1,05
					0,59						4,32						9,21						3,96						3,55				0,83	
31,3	21,7	69,33	-30,7	-6,134		28,5	23,3	81,75	-18,2	-3,65		27,6	22,7	82,25	-17,75	-3,55		26,3	23,2	88,21	-11,79	-2,36		25,1	24,1	96,02	-3,984	-0,796		24,3	22,1	90,947	-9,053	-1,81
56,6	37	65,37	-34,6	-10,39		54,1	46,6	86,14	-13,9	-4,16		52,9	44,5	84,12	-15,88	-4,76		50,6	46,6	92,09	-7,905	-2,37		47,4	47,4	100	0	0		44,8	41,2	91,964	-8,036	-2,41
17,9	13,3	74,3	-25,7	-7,71		13,8	13,5	97,83	-2,17	-0,65		13,6	11,8	86,76	-13,24	-3,97		11,1	10,5	94,59	-5,405	-1,62		10,9	10,1	92,66	-7,339	-2,201		10,6	6,9	65,094	-34,91	-10,5
10	23,6	236	136	27,2		12,1	30,3	250,4	150,4	30,08		12,3	29,3	238,2	138,2	58,35		13,3	30,7	230,8	130,8	26,16		13,6	27,7	203,7	103,7	20,73		13,6	26,4	194,12	94,12	18,82
					-9,03						-8,51						-13,26						-14,97						-9,09				-5	
86,9	65	74,8	25,2	5,04		84,6	60,7	71,75	28,25	5,65		84	58,8	70	30	6		85,7	62	72,35	27,65	5,53		88,6	68,5	77,31	22,69	4,54		83,1	64,1	77,136	22,86	4,57
1,6	1,3	81,25	-18,8	-3,75		1,5	0,7	46,67	-53,3	-10,66		1,3	0,7	53,85	-46,15	-9,23		1	0,5	50	-50	-10		1,2	1,2	100	0	0		0,9	1	111,11	11,11	2,22
3,5	4,9	140	40	12		2,9	3,5	120,7	20,69	6,21		2,8	3,7	132,1	32,14	9,64		2,8	3,2	114,3	14,29	4,285		2,7	3,4	125,9	25,93	7,77		3	4,1	136,67	36,67	11
-17,1	-59	345	-245	-73,51		-35,5	-104,1	293,2	-193	-57,97		-35	-145,6	416	-316	-94,8		-36,8	-159	432,1	-332,1	-99,62		-27,7	-95	343	-243	-72,89		-52,8	-142,8	270,45	-170,5	-51,1

Ek 26: Garanti Bank A.Ş. 2008-2017 Yılları CAMELS Analizi

[illegible]

		2012							2013							2014							2015							2016							2017								
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı					
					0,13						-0,39						-0,45												1,66											2,56					
18,1	18,2	100,6	0,55	0,28		15,4	14,4	93,51	-6,49	-3,24		16,4	15,2	92,68	-7,32	-3,66		15,6	15	96,15	-3,85	-1,92	15,5	16,2	104,52	4,516	2,26		16,8	18,7	111,31	11,31	5,65												
13,4	13,3	99,25	-0,75	-0,22		11,3	11,5	101,8	1,77	0,53		11,8	11,9	100,8	0,85	0,25		11,3	12,2	108	7,96	2,39	11,1	12,5	112,61	12,61	3,78		11,1	12,7	114,41	14,41	4,32												
10,3	10,6	102,9	2,91	0,58		8,5	8,8	103,5	3,529	0,76		8,8	9,3	105,7	5,68	1,14		8	8,7	108,8	8,75	1,75	7,9	8,8	111,39	11,39	2,28		7,8	8,9	114,1	14,1	2,82												
					1,16						-24,45						0,61											0,03											1,09						
99,9	105	105,1	5,11	0,76		107,7	111,5	103,5	3,528	0,53		114,4	111,4	97,38	-2,62	-0,39		116,6	113	96,83	-3,17	-0,47	117,3	115,4	98,38	-1,62	-0,24		120,9	115,8	95,782	-4,218	0,63												
59,2	57,3	96,79	3,21	0,8		62,1	60,3	-97,1	-197	-49,25		64,1	61,2	95,48	4,52	1,13		65,2	62,6	96,01	3,99	0,1	66,1	65,5	99,092	0,91	0,23		66,9	64,5	96,413	3,59	0,9												
2,8	2,3	82,14	17,9	4,47		2,7	2,1	-77,78	-178	-44,5		2,7	2,5	92,59	7,41	1,85		3	2,8	93,33	6,68	1,67	3,2	2,8	87,5	12,5	3,12		2,9	2,6	89,655	10,3	2,57												
3,2	2,7	84,38	15,6	3,12		2,8	2,7	-96,43	-196	-39,2		3	2,6	86,67	13,3	2,66		3,3	3,5	106,1	-6,06	-1,21	3,3	3,7	112,12	-12,1	-2,42		3,3	3,8	115,15	-15,15	3,03												
75,2	80,9	107,6	-7,58	-1,4		77,4	81	-104,7	-205	-30,75		75	81	108	-8	-1,2		76,1	81	106,4	-6,43	0,96	78,3	80,9	103,32	-3,32	-0,5		79,8	80,6	101	-1,003	0,15												
					3,08						-19,5						2,16											1,33												-1,12					
0,7	0,4	57,14	42,9	12,87		0,6	0,4	-66,67	-167	-50,1		0,7	0,5	71,43	28,6	8,58		0,7	0,5	71,43	28,6	8,58	0,7	0,5	71,429	28,6	8,58		0,6	0,5	83,333	16,7	-5,01												
2,4	2,2	91,67	8,33	1,25		2,2	2,1	-95,45	-195	-29,25		2,2	2,2	100	0	0		2,2	2,3	104,5	-4,54	-0,68	2	2,2	110	-10	-1,5		1,8	2	111,11	-11,11	1,67												
66,5	82,6	124,2	24,2	6,05		64,6	81,4	126	26,01	6,5		57,7	68,7	119,1	19,1	4,77		47,4	47,1	99,37	-0,63	-0,16	61	61	100	0	0		48,8	42,2	86,475	-13,52	-3,37												
42,9	42,4	98,83	1,17	0,35		43,3	39,6	-91,45	-191	-57,3		42,4	40,9	96,46	3,54	1,06		40,4	37,7	93,32	6,68	2	42,9	40,3	93,939	6,06	1,82		42,8	41,7	97,43	2,57	0,77												
					1,62						0,81						1,59											3,02												3					
1,7	1,9	111,8	11,8	4,7		1,6	1,7	106,3	6,25	0,06		1,4	1,5	107,1	7,14	2,86		1,2	1,4	116,7	16,7	6,67	1,5	1,9	126,67	26,67	10,7		1,7	2,1	123,53	23,53	9,41												
13	14,4	110,8	10,8	4,31		13,1	13,7	104,6	4,58	1,83		12	13,2	110	10	4		10,8	12	111,1	11,1	4,44	13,5	15,2	112,59	12,59	5,04		14,9	16,5	110,74	10,74	4,3												
2,2	2,4	109,1	9,09	1,82		1,7	2	117,6	17,65	3,53		1,6	1,9	118,8	18,8	3,76		1,4	1,7	121,4	21,4	4,29	1,8	2,2	122,22	22,22	4,44		1,9	2,5	131,58	31,58	6,32												
					5,27						0,99						-0,74											-1,95												-1,55					
31,3	38	121,4	21,4	4,28		28,5	28,4	99,65	-0,35	-0,07		27,6	25,4	92,03	-7,97	-1,59		26,3	23,4	88,97	-11	-2,2	25,1	21,1	84,064	-15,9	-3,18		24,3	22,5	92,593	-7,407	-1,48												
56,6	64,5	114	14	4,19		54,1	57,2	105,7	5,73	1,72		52,9	53,3	100,8	0,76	0,23		50,6	46	90,91	-9,09	-2,73	47,4	39,6	83,544	-16,5	-4,95		44,8	40,8	91,071	-8,929	-2,68												
17,9	24,4	136,3	36,3	10,89		13,8	13,1	94,93	-5,07	-1,52		13,6	10,7	78,68	-21,3	-6,39		11,1	9,1	81,98	-18	-5,4	10,9	10	91,743	-8,26	-2,48		10,6	9,9	93,396	-6,604	-1,98												
10	13,5	135	35	7		12,1	15	124	23,97	4,8		12,3	14,8	120,3	20,3	4,06		13,3	13,1	98,5	-1,5	-16,3	13,6	14,2	104,41	4,412	0,88		13,6	12,5	91,912	-8,088	-1,62												
					3,84						-10,3						1,14											-2,26												1,22					
86,9	94,4	108,6	-8,63	-1,73		84,6	94,5	-111,7	-212	-42,4		84	86,3	102,7	-2,74	-0,55		85,7	89,2	104,1	-4,1	-0,82	88,6	83	93,679	6,32	1,26		83,1	80,9	97,353	2,65	-0,53												
1,6	1,8	112,5	12,5	2,5		1,5	1,7	113,3	13,33	2,66		1,3	1,5	115,4	15,4	3,08		1	1,1	110	10	2	1,2	1,3	108,33	8,333	1,66		0,9	0,8	88,889	-11,11	-2,22												
3,5	3,1	88,57	-11,4	-3,42		2,9	2,8	96,55	-3,45	-1,03		2,8	2,9	103,6	3,57	1,07		2,8	3	107,1	7,14	2,14	2,7	3,1	114,81	14,81	4,44		3	4	133,33	33,33	9,9												
-17,1	-1	5,848	94,2	28,26		-35,5	2,5	7,04	-93	-27,9		-35	-30,3	86,57	13,4	4,02		-36,8	-25,1	68,21	31,8	9,54	-27,7	-48,4	174,73	-74,7	-22,4		-52,8	-54,6	103,41	-4,01	1,02												

Ek 27: Kamu Sermayeli Bankalar 2008-2017 Yılları CAMELS Analizi

Kamu Sermayeli Bankalar			2008														2009														2010														2011													
	Yönü	Oran Ağırlığı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı																										
C (Sermaye Yeterliliği)	%20							-0,19						-4						-3,8												-3,53																										
Özkaynaklar/(Kredi+Piyasa+Operasyonel Riske Esas Tutar)	+	50%	18,1	16,4	90,76	-9,24	-4,62		20,9	18,4	88,05	-11,9	-5,95		19,2	16,7	87,18	-12,8	-6,4		16,7	14,5	87,03	-13	-6,5																																	
Özkaynaklar/Toplam Aktifler	+	30%	11,7	8,3	71,28	-28,7	-8,62		13,3	9,4	70,67	-29,3	-8,79		13,4	9,9	73,76	-26,2	-7,86		11,9	9,1	76,68	-23,3	-6,99																																	
Özkaynaklar-Duran Varlıklar/Toplam Aktifler	+	20%	8,3	6,0	72,37	-27,6	-5,53		9,8	7,2	73,28	-26,7	-5,34		10,3	7,8	76,19	-23,8	-4,76		9,1	7,2	79,14	-20,9	-4,18																																	
A (Aktif Kalitesi)	%15							0,6						1,6						1,08												0,76																										
Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat	+	15%	80,9	54,1	66,82	-33,2	-4,97		75,1	55,4	73,83	-26,2	-3,93		82,8	64,2	77,56	-22,4	-3,36		95	77,0	81,04	-19	-2,85																																	
Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler	-	25%	52	42,0	80,71	19,29	4,82		47,7	41,5	87,01	13	3,25		52,9	49,2	92,98	7,02	1,75		57,2	54,2	94,83	5,17	1,29																																	
Takipteki Krediler/Toplam Krediler ve Alacaklar	-	25%	3,6	3,8	105,5	-5,52	-1,38		5,4	4,5	82,85	17,2	4,3		3,7	3,3	89,94	10,1	2,52		2,7	2,5	93,89	6,11	1,53																																	
Duran Aktifler/Toplam Aktifler	-	20%	3,5	2,3	66,64	33,36	6,67		3,5	2,2	63,35	36,7	7,34		3,1	2,0	65,69	34,3	6,86		2,8	1,9	68,68	31,1	6,22																																	
Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler	-	15%	81,4	87,5	107,5	-7,54	-1,13		84,5	86,7	102,7	-2,65	-0,38		84,6	87,7	103,7	-3,67	-0,55		80,4	86,5	107,6	-7,61	-1,14																																	
M (Yönetim Kalitesi)	%15							-1,51						0,7						1,79												1,44																										
Takipteki Krediler(net)/Toplam Krediler ve Alacaklar	-	30%	0,7	0,5	67,62	32,38	-9,71		0,8	0,6	74,15	25,8	7,74		0,6	0,4	68,21	31,8	9,54		0,5	0,3	68,37	31,6	9,48																																	
Diğer Faaliyet Giderleri/Toplam Aktifler	-	15%	2,9	1,9	67,17	32,83	4,92		2,7	1,8	68,47	31,5	4,72		2,6	1,8	70,13	29,9	4,48		2,3	1,8	80,19	19,8	2,97																																	
Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri	+	25%	64,1	58,2	90,87	-9,13	-2,28		73,6	56,3	76,51	-23,5	-5,87		76,5	76,8	100,4	0,43	0,11		71,6	64,8	90,51	-9,49	-2,37																																	
Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri	-	30%	44,5	48,9	109,9	-9,94	-2,98		45,5	48,9	107,5	-7,53	-2,26		44,4	47,6	107,3	-7,27	-2,18		45,1	45,8	101,5	-1,5	-0,45																																	
E (Karlılık)	%15							3,28						3,5						2,93												1,49																										
Net Dönem Karı(Zararı)/Toplam Aktifler	+	40%	1,8	1,9	104,5	4,471	1,79		2,4	2,6	106,6	6,564	2,62		2,2	2,3	104,9	4,92	1,97		1,6	1,6	98,47	-1,53	-0,61																																	
Net Dönem Karı(Zararı)/Özkaynaklar	+	40%	15,4	22,5	146,4	46,42	18,57		18,3	27,2	148,7	48,7	19,48		16,5	23,4	141,5	41,5	16,6		13,8	17,3	125,1	25,12	10,05																																	
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi(Kar/Zararı)/Toplam Aktifler	+	20%	2,2	2,4	107,4	7,392	1,48		3	3,2	106,4	6,358	1,27		2,7	2,8	104,9	4,89	0,98		2,1	2,1	97,63	-2,37	0,47																																	
L (Likitide)	%20							-5,58						0,9						-4,25												-4,58																										
Likit Aktifler/Toplam Aktifler	+	20%	26,6	22,3	83,83	-16,2	-3,23		33	29,7	90,08	-9,92	-1,98		32,8	30,2	91,98	-8,02	-1,6		30,9	27,8	89,9	-10,1	-2,02																																	
Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler	+	30%	44,5	35,5	79,75	-20,3	-6,07		54,3	44,8	82,57	-17,4	-5,22		54,7	45,1	82,52	-17,5	-5,25		53,4	41,3	77,39	-22,6	-6,78																																	
TP Likit Aktifler/Toplam Aktifler	+	30%	15,1	12,6	83,54	-16,5	-4,94		22,8	21,0	91,98	-8,02	-2,41		24,3	23,1	94,93	-5,07	-1,52		20	18,5	92,61	-7,39	-2,22																																	
Alınan Krediler/Toplam Aktifler	+	20%	11,1	3,5	31,75	-68,2	-13,65		8,8	2,6	29,18	-70,8	14,16		9,7	3,4	35,45	-64,5	-12,9		10,9	4,4	40,58	-59,4	-11,88																																	
S (Piyasa Riskine Duyarlılık)	%15							-0,92						0,9						0,66												2,85																										
YP Aktifler/YP Pasifler	-	20%	88,8	95,9	108	-8,03	-1,61		85,8	96,0	111,9	-11,9	-2,38		85,5	94,1	110,1	-10,1	-2,02		85,5	97,9	114,5	-14,5	-2,9																																	
Faiz Dışı Gelirler(Net)/Toplam Aktifler	+	20%	1,9	1,1	57,89	-42,1	-8,42		2	1	50	-50	-10		2	1,4	70	-30	-6		1,7	1,2	70,59	-29,4	-5,88																																	
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler	+	30%	3,6	3,5	97,98	-2,02	-0,61		4,1	4,3	104,7	4,717	1,41		3,5	3,4	97,35	-2,65	-0,79		3,1	3,2	102,2	2,155	0,65																																	
Net Bilanco Pozisyonu/Özkaynaklar	-	30%	-7,4	-6,3	85,07	14,93	4,48		-17,9	-7,8	43,73	56,3	16,89		-17,8	-9,9	55,87	44,1	13,23		-24,5	-2,3	9,451	90,5	27,15																																	

	2012						2013						2014						2015						2016						2017				
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camelis Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camelis Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camelis Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camelis Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camelis Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camelis Puanı
				-0,89							-0,49						-0,93						-1,08						-0,97					-0,46	
18,1	17,1	94,448	-5,552	-2,77	15,4	14,8	96,162	-3,84	-1,9		16,4	15,3	93,22	-6,779	-3,39		15,6	14,6	93,82	-6,18	-3,09		15,5	14,5	93,698	-6,30229	-3,15		16,8	16,1	95,6503	-4,35	-2,17		
13,4	13,3	99,198	-0,802	-0,24	11,3	11,4	100,62	0,617	0,19		11,8	11,6	98,56	-1,438	-0,43		11,3	11,0	97,71	-2,29	-0,69		11,1	11,0	98,72	-1,28048	-0,38		11,1	11,4	102,702	2,7018	0,81		
10,3	9,6	92,949	-7,051	-1,41	8,5	8,2	96,338	-3,66	-0,74		8,8	8,4	95,97	-4,03	-0,81		8	7,4	92,007	-7,993	-1,6		7,9	7,4	93,28	-6,71966	-1,34		7,8	7,4	95,3925	-4,607	-0,92		
				0,35						0,2						0,6						-0,28							-0,53				-0,91		
99,9	104,4	104,53	4,53	0,68	107,7	109,9	102,01	2,015	0,3		114,4	113,6	99,31	-0,69	-0,1		116,6	112,2	96,2	-3,8	-0,57		117,3	110,0	93,761	-6,23875	-0,94		120,9	111,8	92,4742	-7,526	-1,13		
59,2	60,1	101,59	-1,59	-0,4	62,1	63,3	101,87	-1,87	-0,47		64,1	64,6	100,8	-0,82	-0,2		65,2	65,2	100	-0,01	-0,01		66,1	65,5	99,035	0,97	0,24		66,9	65,1	97,3839	2,62	0,65		
2,8	2,2	79,98	20	5	2,7	2,3	84,174	16	4		2,7	2,4	89,51	10,5	2,62		3	2,8	94,772	5,23	1,31		3,2	3,4	104,86	-4,86	-1,21		2,9	3,1	106,601	-6,6	-1,65		
3,2	3,7	116,21	-16,21	-3,24	2,8	3,2	113,61	-13,6	-2,8		3	3,2	106,2	-6,17	-1,23		3,3	3,7	111,54	-11,54	-2,3		3,3	3,6	108,75	-8,75	-1,75		3,3	4,0	119,978	-19,98	-4		
75,2	73,6	97,909	2,09	0,31	77,4	75,8	97,883	2,1	0,31		75	76,4	101,9	-1,91	2,89		76,1	77,5	101,8	-1,8	-0,27		78,3	77,6	99,124	0,88	0,13		79,8	79,6	99,71	0,29	0,04		
				1,41						1,01						1,31						0,84							0,12				-0,17		
0,7	0,6	84,37	15,6	4,68	0,6	0,6	91,81	8,2	2,46		0,7	0,6	81,37	18,6	5,58		0,7	0,6	91,52	8,48	2,54		0,7	0,8	107,31	-7,31	-2,19		0,6	0,6	105,271	-5,27	-1,58		
2,4	2,4	100,07	-0,07	-0,01	2,2	2,3	103,55	-3,55	-0,54		2,2	2,3	102,6	-2,64	-0,4		2,2	2,2	101,02	-1,023	-0,15		2	2,0	101,88	-1,88	-0,28		1,8	1,9	106,834	-6,83	-1,02		
66,5	77,5	116,51	16,51	4,13	64,6	75,3	116,55	16,55	4,12		57,7	64,8	112,2	12,23	3,05		47,4	52,9	111,55	11,551	2,87		61	69,5	113,87	13,869	3,47		48,8	53,7	110,034	10,034	2,51		
42,9	42,0	97,936	2,06	0,62	43,3	42,3	97,6	2,4	0,72		42,4	41,6	98,23	1,77	0,53		40,4	39,9	98,86	1,14	0,34		42,9	43,2	100,71	-0,7	-0,21		42,8	44,3	103,396	-3,4	-1,02		
				0,45						1,27						0,46						2,13							-0,15				-0,96		
1,7	1,8	103,98	3,981	1,59	1,6	1,7	108,45	8,451	3,38		1,4	1,4	101,6	1,591	0,64		1,2	1,0	84,72	-15,28	-6,12		1,5	1,5	99,146	-0,85393	-0,34		1,7	1,6	92,3595	-7,64	-3,06		
13	13,3	102,29	2,294	0,92	13,1	14,2	108,17	8,175	3,27		12	12,4	103	2,985	1,19		10,8	9,0	82,922	-17,08	-6,84		13,5	13,5	100,18	0,17602	0,07		14,9	14,0	94,1206	-5,879	-2,35		
2,2	2,3	102,36	2,364	0,47	1,7	1,9	108,99	8,993	1,8		1,6	1,7	106,4	6,373	1,27		1,4	1,3	93,778	-6,222	-1,24		1,8	1,7	96,448	-3,55209	-0,71		1,9	1,8	95,0016	-4,998	-1		
				-0,22						-1,3						-1,03						-0,55							-0,29				0,37		
31,3	31,7	101,15	1,148	0,23	28,5	27,5	96,497	-3,5	-0,7		27,6	27,1	98,22	-1,782	-0,36		26,3	27,4	104,31	4,309	0,86		25,1	26,2	104,44	4,44383	0,89		24,3	26,0	107,134	7,1341	1,43		
56,6	57,1	100,88	0,878	0,26	54,1	52,9	97,847	-2,15	-0,66		52,9	52,7	99,68	-0,321	-0,1		50,6	51,8	102,33	2,3308	0,7		47,4	48,1	101,56	1,55638	0,47		44,8	46,8	104,387	4,3869	1,32		
17,9	17,4	97,265	-2,735	-0,82	13,8	12,4	90,185	-9,82	-2,94		13,6	12,5	91,61	-8,394	-2,52		11,1	10,9	98,575	-1,425	-0,43		10,9	11,3	103,42	3,42346	1,03		10,6	11,6	109,486	9,4857	2,84		
10	9,6	96,051	-3,949	-0,79	12,1	10,7	88,779	-11,2	-2,2		12,3	11,0	89,17	-10,83	-2,16		13,3	10,7	80,748	-19,25	-3,86		13,6	11,0	80,864	-19,1364	-3,82		13,6	11,0	81,2167	-18,78	-3,76		
				1,35						0,19						0,37						-0,81							-1,24				-1,31		
86,9	89,0	102,45	-2,45	-0,49	84,6	84,7	100,17	-0,17	-0,04		84	84,5	100,6	-0,57	-0,11		85,7	84,3	98,395	1,6	0,32		88,6	86,2	97,333	2,67	0,53		83,1	78,5	94,4146	5,59	1,12		
1,6	1,9	116,3	16,3	3,26	1,5	1,7	114,34	14,34	2,86		1,3	1,5	112,5	12,48	2,5		1	1,2	117,52	17,515	3,5		1,2	1,4	117,94	17,9421	3,59		0,9	1,0	114,733	14,733	2,95		
3,5	3,1	89,135	-10,87	-3,27	2,9	2,8	94,992	-5,01	-1,5		2,8	2,7	98,17	-1,834	-0,55		2,8	2,6	92,631	-7,369	-2,21		2,7	2,5	92,987	-7,01293	-2,1		3	2,8	93,1893	-6,811	-2,04		
-17,1	-11,7	68,315	31,7	9,51	-35,5	-35,5	100,11	-0,11	-0,03		-35	-35,8	102,2	-2,19	0,66		-36,8	-45,4	123,27	-23,27	-6,99		-27,7	-37,2	134,39	-34,39	-10,32		-52,8	-71,8	135,926	-35,93	-10,77		

Ek 29: Yabancı Sermayeli Bankalar 2008-2017 Yılları CAMELS Analizi

Yabancı Sermayeli Bankalar																																																	
										2008										2009										2010										2011									
	Yönü	Oran	Ağırlığı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı																						
C (Sermaye Yeterliliği) %20										0,1										0,08										-0,72										0,18									
Özkaynaklar/(Kredi+Piyasa+Operasyonel Riske Esas Tutar)										20,9										18,8										17,3										16,9									
Özkaynaklar/Toplam Aktifler										13,3										14,7										13,6										11,9									
(Özkaynaklar-Duran Varlıkları)/Toplam Aktifler										9,8										10,9										10,7										9,3									
A (Aktif Kalitesi) %15										-0,18										3,33										-1,96										-2									
Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat										75,1										98,3										103,9										100,1									
Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler										47,7										59,8										60,1										58,9									
Takipteki Krediler/Toplam Krediler ve Alacaklar										5,4										7,8										6,1										4,4									
Duran Aktifler/Toplam Aktifler										3,5										3,8										2,9										2,6									
Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler										84,5										75,3										78,2										74,8									
M (Yönetim Kalitesi) %15										-5,17										6,35										-8,8										-8,36									
Takipteki Krediler(net)/Toplam Krediler ve Alacaklar										0,8										1,9										1,3										1,1									
Diğer Faaliyet Giderleri/Toplam Aktifler										2,7										4,6										4,1										3,6									
Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri										73,6										40,1										33,4										41,1									
Personel Giderleri/Diğer Faaliyet Giderleri										45,5										46,0										44,9										45,1									
E (Karlılık) %15										-4,19										-3,67										-5,21										-1,85									
Net Dönem Karı(Zararı)/Toplam Aktifler										2,4										1,9										1,4										1,5									
Net Dönem Karı(Zararı)/Özkaynaklar										18,3										13,1										10,6										12,3									
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi(Kar/Zararı)/Toplam Aktifler										3										2,2										1,8										1,6									
L (Likitide) %20										5										3,65										5,01										5,43									
Likit Aktifler/Toplam Aktifler										33										33,4										33,9										35,6									
Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler										54,3										59,1										61,7										71,4									
TP Likit Aktifler/Toplam Aktifler										22,8										23,9										26,6										24,4									
Alınan Krediler/Toplam Aktifler										8,8										14,9										18,3										14,9									
S (Piyasa Riskine Duyarlılık) %15										-47										16,12										-16,89										-9,57									
YP Aktifler/YP Pasifler										85,8										53,9										52,6										60,6									
Faiz Dışı Gelirler(Net)/Toplam Aktifler										2										1,9										1,4										1,5									
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler										4,1										5,3										4,8										4,1									
Net Bilanço Pozisyonu/Özkaynaklar										-17,9										-81,9										-91,9										-87,1									

	2012						2013						2014						2015						2016						2017				
Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı	Referans Değ.	Banka Değ.	Endeks Değ.	Sapma Değ.	Ağırlıklı Değ.	Camels Puanı
				-0,3							-1					-1,3						0,12							0,88					1,15	
18,1	17,6	97,441	-2,559	-1,28	15,4	15,4	100,25	0,2545	0,13		16,4	16,4	100,3	0,301	0,15		15,6	15,7	100,6	0,603	0,3		15,5	16,9	108,79365	8,79365	4,4		16,8	18,5	109,9251	9,9251035	4,96		
13,4	13,3	99,337	-0,663	-0,2	11,3	10,3	90,888	-9,112	-2,73		11,8	10,4	88,036	-11,96	-3,6		11,3	10,9	96,824	-3,176	-0,95		11,1	11,3	101,79471	1,79471	0,54		11,1	11,5	103,62887	3,6288717	1,09		
10,3	10,3	99,932	-0,068	-0,01	8,5	7,5	88,039	-11,96	-2,4		8,8	7,5	84,72	-15,28	-3,06		8	7,5	93,826	-6,174	1,23		7,9	7,7	97,217657	-2,78234	-0,56		7,8	7,7	98,439281	-1,5607193	-0,31		
				-2,74						-2,16						-1,69						-1,11							-0,49					-1,32	
99,9	106,3	106,41	6,406	0,96	107,7	110,1	102,21	2,2062	0,33		114,4	109,2	95,453	-4,547	-0,68		116,6	114,1	97,859	-2,141	-0,32		117,3	111,5	95,031718	-4,96828	-0,74		120,9	115,2	95,270674	-4,7293257	-0,71		
59,2	63,3	106,94	-6,94	-1,73	62,1	61,9	99,654	0,35	0,09		64,1	63,3	98,802	1,2	0,3		65,2	63,8	97,901	2,1	0,52		66,1	63,8	96,508879	3,49	0,87		66,9	65,2	97,395562	2,6	0,65		
2,8	4,9	176,4	-76,4	-19,1	2,7	4,4	161,12	-61,12	-15,27		2,7	4,1	150,41	-50,4	-12,6		3	3,9	129,54	-29,54	-7,37		3,2	4,0	124,01293	-24,01	-6		2,9	3,7	126,19021	-26,19	-6,55		
3,2	3,0	94,32	5,68	1,14	2,8	2,8	99,537	0,46	0,01		3	2,9	97,764	2,24	0,45		3,3	3,4	104,09	-4,09	-0,82		3,3	3,6	109,6672	-9,67	1,93		3,3	3,8	115,89518	-15,9	-3,18		
75,2	72,9	96,941	3,06	0,46	77,4	75,3	97,272	2,73	0,41		75	68,8	91,732	8,27	1,24		76,1	73,2	96,193	3,81	0,57		78,3	74,6	95,302335	4,7	0,7		79,8	74,4	93,265184	6,73	1,01		
				-6,6						-5,98						-5,95						-3,64							-2,97					4,33	
0,7	1,3	191,22	-91,22	-27,36	0,6	1,1	179,16	-79,16	-23,76		0,7	1,3	181,01	-81	-24,3		0,7	1,0	148,77	-48,77	-14,64		0,7	1,0	143,87355	-43,87	-13,17		0,6	0,9	155,98311	-55,98	-16,8		
2,4	3,8	158,21	-58,21	-8,77	2,2	3,2	143,63	-43,63	-6,54		2,2	3,1	139,59	-39,6	-5,94		2,2	2,7	121,94	-21,94	-3,28		2	2,4	122,33167	-22,33	-3,34		1,8	2,2	123,70834	-23,71	-3,55		
66,5	45,4	68,197	-31,8	-7,95	64,6	39,1	60,566	-39,43	-9,85		57,7	36,7	63,551	-36,45	-9,1		47,4	35,3	74,437	-25,56	-6,4		61	51,3	84,08849	-15,9115	-3,97		48,8	32,0	65,630239	-34,369761	-8,6		
42,9	42,8	99,793	0,21	0,06	43,3	42,9	99,15	0,85	0,25		42,4	42,9	101,06	-1,06	-0,32		40,4	40,3	99,718	0,28	0,08		42,9	41,9	97,658399	2,34	0,7		42,8	42,7	99,693837	0,31	0,1		
				-2,36						-8,02						-5,66						-0,49							-1,37					-0,05	
1,7	1,4	84,997	-15	-6	1,6	0,7	45,108	-54,89	-21,96		1,4	0,8	58,815	-41,18	-16,48		1,2	1,2	99,09	-0,91	-0,36		1,5	1,4	91,245321	-8,75468	-3,5		1,7	1,7	98,750421	-1,2495795	-0,5		
13	10,9	83,501	-16,5	-6,6	13,1	6,3	47,828	-52,17	-20,88		12	8,0	66,402	-33,6	-13,44		10,8	11,0	102,31	2,3113	0,92		13,5	12,3	91,082364	-8,91764	-3,57		14,9	14,7	98,763956	-1,2360443	-0,5		
2,2	1,9	84,393	-15,61	-3,12	1,7	0,8	46,475	-53,52	-10,7		1,6	1,0	60,878	-39,12	-7,82		1,4	1,1	80,947	-19,05	-3,82		1,8	1,6	89,609967	-10,39	-2,08		1,9	2,0	103,2203	3,220303	0,64		
				2,71						3,14						2,65						0,34							0,49					-0,25	
31,3	32,3	103,05	3,05	0,61	28,5	30,5	106,94	6,9364	1,39		27,6	29,7	107,52	7,516	1,5		26,3	25,8	98,022	-1,978	-0,4		25,1	25,5	101,63518	1,63518	0,33		24,3	24,2	99,52423	-0,4757701	-0,1		
56,6	59,2	104,55	4,548	1,36	54,1	56,5	104,38	4,3796	1,31		52,9	54,3	102,67	2,672	0,8		50,6	50,4	99,626	-0,374	-0,11		47,4	48,2	101,71213	1,71213	0,51		44,8	44,2	98,743202	-1,2567979	-0,38		
17,9	21,1	117,69	17,69	5,31	13,8	16,4	118,66	18,659	5,6		13,6	16,3	119,52	19,52	5,85		11,1	10,9	98,593	-1,407	-0,42		10,9	10,8	99,469585	-0,53042	-0,16		10,6	9,5	89,85214	-10,14786	-3,03		
10	13,1	131,27	31,27	6,25	12,1	16,6	137,12	37,124	7,42		12,3	15,4	125,56	25,56	5,12		13,3	15,0	113,1	13,105	2,62		13,6	14,8	108,90531	8,90531	1,78		13,6	15,1	111,39032	11,390322	2,28		
				-10,98						-7,2						-8,21						-3,51							6,06						
86,9	63,5	73,097	26,9	5,38	84,6	65,6	77,537	22,5	4,5		84	65,1	77,462	22,5	4,5		85,7	77,6	90,536	9,46	1,89		88,6	79,5	89,784839	10,2	2,04		83,1	76,4	91,948361	8,05	1,61	-1,8	
1,6	1,7	107,62	7,623	1,52	1,5	1,2	82,422	-17,58	-3,52		1,3	1,1	86,623	-13,38	-2,68		1	0,9	94,655	-5,345	-1,07		1,2	1,3	104,58131	4,58131	0,92		0,9	0,7	79,241519	-20,758481	-4,16		
3,5	4,4	126,08	26,08	7,82	2,9	3,1	106,52	6,524	1,96		2,8	3,1	112,41	12,41	3,72		2,8	3,0	106,63	6,6252	1,99		2,7	2,9	106,83682	6,83682	2,05		3	3,6	120,57057	20,570574	6,17		
-17,1	-67,2	392,84	-292,8	-87,9	-35,5	-96,0	270,41	-170,4	-51		-35	-105,3	300,95	-201	-60,3		-36,8	-68,9	187,27	-87,27	-26,19		-27,7	-60,5	218,32055	-118,3	35,4		-52,8	-80,2	151,90907	-51,91	-15,57		

ÖZ GEÇMİŞ

28 Temmuz 1982 tarihinde Zonguldak'ta doğdum. İlk, orta ve lise eğitimini Zonguldak'ta tamamladım. 2000 yılında Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümünü kazandım. Beş yıllık eğitim sürecinin ardından HSBC Bank Bandırma Şubesi ile bankacılık hayatına atıldım. Ardından 2007 yılında Akbank Zonguldak Şubesinde işe başladım. Yaklaşık on yıllık bankacılık hayatından sonra 2015 yılında işten ayrıldım. 2018 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik bölümünde yüksek lisans eğitimine başladım.

